

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2003 JÚL
LIPIEC

č. 7 (541)
CENA 2.20 ZŁ

SPOMIENKA
NA
SPIŠSKÝCH
ŽIDOV

DEŇ
DETÍ
V NOVEJ
BELEJ

SPIŠSKÉ
STOROČNICE

NA SLÁVU
BOHU,
NA POMOC
ĽUĎOM

Pri príležitosti Medzinárodného dňa detí sa 1. júna t.r. v Základnej škole v Novej Belej uskutočnilo pekné podujatie, ktoré za spoluúčasti školy a belianskej MS SSP usporiadal Ústredný výbor nášho Spolku.

Na našom zábere: družstvo žiačok z Novej Belej počas súťaže Slovensko vlast' mojich predkov. Podrobnejšie o súťaži píšeme na str. 20-21.

Foto: A. Klukošovská

V ČÍSLE:

Na stovku si treba zaslúžiť	3-4	Prekrásna Levoča a Spiš	19
Storočnica v Durštíne	5	Deň detí v Novej Belej	20-21
Na slávu Bohu a na pomoc ľuďom	6-7	Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Dedinka v údolí	8-9	Euroliga MTB Tatry '2003	24
Oravci a budúcnosť v EÚ	10-11	Čitatelia – redakcia	25-28
Spomienka na spišských Židov (2)	12	Poľnohospodárstvo	29
Výstava ekologickej fotografie	13	Mladým – mladším – najmladším	30-31
Kam na prázdniny?	14-15	Šport	32
Horčičné zrnko	16	Učíme sa pliesť	33
Krajanské deti na Slovensku	17	Naša poradňa	34-35
Nová Belá pre deti	18	Psychozábava – humor	36-37
		Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www. tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7

tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

**Czasopismo zostało wydane przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury**

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Agáta Klukošovská

Społeczne kolegium doradcze: Žofia Bogačíková,
Jerzy M. Bożyk, Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lídia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,

I półrocze oraz cały rok następny;

do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego

lub bezpośrednio wpłatą na konto:

Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocze - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii

redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów

oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

NA OBÁLKE: Žiaci z gymnázií v Krempachoch a Bielke Tatraljskej na súťaži v Novej Belej.

Foto: A. Klukošovská. Návrh obálky: E. Koziołová.

NA STOVKU SI TREBA ZASLUŽIŤ ...

O dlhom živote a vysokom veku sníva každý z nás. Aj v minulosti sa mnohí pokúšali nájsť spôsob, ako predĺžiť svoj život, ale sa im to nedarilo. Zato jednému z našich krajanov sa podarilo dožiť vysnívanej 100-ky, a to bez akýchkoľvek zázračných spôsobov. Pomohla mu v tom, - ako hovorí, - práca a viera v Boha, ktorá mu po celý život dávala nádej a chuť do života, aj keď nebol práve najjahší. Zastavili sme sa v Nedeci-Zámku, kde sme stretli pred domom sediaceho na lavičke krajanana Jána JANOŠA, ktorý práve 1. júna, v Deň detí, oslávil svoje 100. narodeniny. Len čo nás uzrel, potešil sa našej návšteve a pustil sa s nami do reči.

Ján Janoš sa narodil 1. júna 1903 v chudobnej ťeliarskej rodine Evy a Jána Janošovcov. Jeho rodná obec vtedy ešte patrila k majetkom rodiny Salamonovcov z Nedeckého zámku. Keďže sa tu zachovali ešte poddanské pomery, každý, kto dostal kúsok pôdy, musel to odrábať na panskom. Preto sa ľudia ponáhľali odrábať vlastné roličky, lebo ich čakali ešte panské majere. Nebolo tomu inak ani v rodine Janošovcov.

- Otec odrábal na panskom 148 dní do roka - spomína Ján - a len vo voľnom čase mohol odrábať svoje roličky. Až sa nechce veriť, že dokázal pracovať na panskom a na vlastnom gazdovstve, ale si ešte privyrábal ako kočiš barónky Salamonovej. Samozrejme pomáhali sme otcovi aj my, najskôr mama, potom ja a súrodenci.

Ked' mal Ján 6 rokov začal navštevoovať ľudovú školu, v ktorej sa učil po maďarsky. Do školy, ako hovorí, chodil zriedkavo, lebo keď bola robota doma alebo na panskom, musel ísť pracovať.

- Pre páнов to bolo výhodné, aby sa deti neučili, ved'načo by im boli mûdrejší ľudia ako oni. Dnes je to lepšie, lebo deti musia chodiť do školy, získajú lepšie vzdelanie a majú sa potom lepšie.

Jánovo detstvo skrátila vojna, ktorá zobraťa viacerých gazdov na frontu. Doma ostali len ženy, deti a starší ľudia. Avšak panské polia bolo treba ďalej obrábať, preto tátov povinnosť prešla na ženy a deti. Keď Jánov otec narukoval, ostal doma sám s mamou a o 4 roky mladšou sestrou Máriou. *- Musel som sa starať o mamu a sestru a už ako 11-ročný som chodil na miesto otca odrábať na panské. Bola to ťažká práca, ale iné východisko nebolo. Najskôr som bol pastierom, ktorý pomáhal pásť dobytok. Keď som mal 13 rokov, dali mi už samému pásť 10 volov a 7 jahlovíc pri Golembarku. Nedaleko boli polia s kapustou, takže som mal čo robiť, aby mi do nej nevbehli a nenarobili škodu. Keď bola veľká horúčava, voly utekali zasa do vody a ďaždo ich bolo z nej vyhnat. Niekedy sa mi zdalo, že si neporadím.*

Detstvo a mladosť ubehli Jánovi veľmi rýchlo pri práci na panskom a na rodičovskom gazdovstve. Pritom si ešte našiel čas na kamarátov. Niekedy si spoločne posedeli a zaspievali, ale to bolo možné len pri väčších sviatkoch. Cez

Storočný Ján Janoš z Nedece-Zámku

týždeň mal každý dosť roboty a nemohol myslieť na oddych.

V roku 1918 sa vojna skončila a Jánov otec sa po 4 rokoch vrátil z frontu, aj keď s podlomeným zdravím. Opäť chodil pracovať na panské, hoci ho Ján musel čoraz častejšie striedať, lebo otec už niekedy nevládal.

Ján ako 19-ročný mladík sa rozhodol založiť si vlastnú rodinu a za manželku si zbral Annu Florekovú z rodnej obce. Svatbu mali v júni 1922 a po nej začali spolu samostatne hospodáriť. O rok neskôr sa im narodilo prvé dieťa, dcéra Mária. Potom postupne v ich rodine prišlo na svet desať ďalších detí: Rosália (1929), Jozef (1930), Štefan (1931), Ján (1932), Júlia (1935), Jakub (1936), Mária (1938), Anna (1941), Žofia (1943) a Margita (1945). Dnes, žiaľ, traja z nich už nežijú.

Jubilant (zľava) s rodinou na slávnostnej sv. omši

Spoločný záber Janošovcov na pozadí Nedeckého zámku a Pienin

Blahoželania od lapšanského vojta A. Kapoľku ...

... a od predsedníčky gminnej rady Józefy Pawlikovej

Vychovať tak početnú rodinu nie je ľahké, preto sa Ján a Anna museli pomeradne obracať, aby zabezpečili svojím deťom obživu. Rodinné gazdovstvo nēbolo príliš veľké, preto Ján hľadal, kde len mohol, dodatočnú prácu. Chodil medziiným zvážať drevo z lesa, pomáhal pri jeho spracovaní a pod. Keď deti boli väčšie, aj ony mu začali pomáhať.

Popri práci si Ján vždy našiel čas aj na obecné záležitosti. V roku 1935 ho miestni obyvatelia zvolili za richtára, ktorým bol do roku 1939. Potom mu opäť zverili richtársku palicu na trojročné obdobie, ale sa jej vzdal v roku 1942 - ako hovorí - pre nedostatok času. Ján Janoš patrí zároveň medzi spoluzakladateľov a prvých členov Miestnej skupiny SSP v Nedeci-Zámku. - Mám dodnes prvú legitimáciu, ktorú som vtedy dostal. Veľmi rád som čítal náš krajančí časopis Život. Dnes mi to, žiaľ, zrak už nedovoľuje, ale každé číslo mi prečíta dcéra alebo vnučka. Vďaka tomu viem, čo sa deje v našom krajančí hnutí.

**Počas slávnosti v zámockom kostolíku.
Snímky: J. Šternogá**

Napriek vysokému veku je Ján naďalej čulý a živo sa zaujíma o svoje okolie. Ako sám hovorí, po celý život mu zdravie prialo a len raz bol v nemocnici, keď si zlomil rebro. Chodieva okolo domu a pri chôdzi si pomáha starou bakuľou. Je usmiaty a rád žartuje, čo mu určite pomáha v každodennom živote. Ako sám povedal, rád by ešte niečo pomohol v domácnosti alebo na dvore, napr. narúbal dreva do pece, ale mu to už nedovolia. - Tažko je človeku zvyknúť si na nič nerobenie, keď obsahom každého dňa môjho života bola práca. Žartovne poznamenáva, keď on tolké roky pracoval pre deti, teraz asi ony chcú robiť naňho. Keď sme sa opýtali, čomu vďačí za takýto krásny vek, povedal, že si to treba zaslúžiť v nebi. - Ja som po celý život začínať každý deň a každú cinnosť v mene božom. Som presvedčený, že práve viera mi dala silu, aby som sa dočkal stovky.

Boli sme zvedaví, ako hodnotí obdobia, v ktorých žil, keď sa viackrát menili spoločenské i politické pomery.

- V medzivojnovom období bola veľká bieda. Ludom sa žilo tažko, a okrem toho ešte vojna zmrzačila veľa ľudí, ktorí sa po návrate z vojny nevedeli dlho spomätať. Obdobie komunizmu nebolo najhoršie, pretože ľudia mali prácu, zlepšili sa trochu životné podmienky a uľahčila sa práca na gazdovstve zavedením rôznych strojov. Čo si gazda nagazdoval, aj mohol predať a dostal za to nejaké peniaze. Keď prišla demokracia, doniesla sice slobodu slova a vierovyznania, ale ľudia nemajú prácu, rolníci nemajú kde predať svoje výrobky. Ja by som povedal, že každé obdobie má svoje výhody, ale aj nedostatky.

Ako sám hovorí, jeho najväčším šťastím je rodina a deti, ktorími ho Boh obdaril. Skutočne početná rodina, veď sa už dočkal 24 vnukov a 50 pravnukov. Dnes žije obklopený svojimi deťmi, vnukmi a pravnukmi, ktorí svojho otca, deda a pradeda majú veľmi radi a nikdy naňho nezabúdajú. Práve v deň jeho 100. narodenín, čiže 1. júna, mu pripravili veľkolepú jubilejnú oslavu. Začala sa slávnostnou sv. omšou v kostole sv. Andreja, ktorú odslúžil nedecký farár Marian Wanat. Priamo v kostole nášmu jubilantovi blahoželali všetci prítomní, v tom vojt nižnolapšanskej gminy Antoni Kapoľka, predsedníčka gminnej rady Józefa Pawliková, richtár Nedece-Zámku, zástupkyňa riaditeľa poistovne KRUS v Nowom Sączi Jolanta Floreková a vedúca dôchodkového oddelenia Józefa Baraňia, ktoré doniesli so sebou aj peňažnú odmenu pre oslavencu, tzv. zvláštny príplatok pre 100-ročných a celá početná rodina, ktorá sa v ten slávnostný a významný deň zhromaždila okolo svojho otca, dedka a pradeda. Po omši si oslaveneč urobil niekoľko pamätných záberov s celou rodinou a nakoniec sa všetci hostia presťahovali do nedalekého penziónu, kde už čakal na nich obed a pohostenie. Vo veselej nálade si všetci besedovali a spievali. Mali čas si zaspomínať na dávne časy a želali si, aby sa takejto slávnosti dožili aj oni.

My prajeme krajanovi Jánovi Janošovi, nech v pokojnom a tichom žitia prúde mu ďalší rad rokov rastie a každý deň nech mu sviatkom bude a prinesie radosť, lásku, šťastie ...

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

STOROČNICA V DURŠTÍNE

Žijeme v atómovej dobe, ktorá sa tak neblaho zapísala v dejinách ľudstva, najmä v závere druhej svetovej vojny. Na druhej strane však práve táto doba nám priniesla neobvyklý vedecko-technický a civilizačný pokrok, v tom aj nebývalý rozvoj lekárskych vied. Vďaka lepšej zdravotnej starostlivosti, ale aj čoraz lepším životným podmienkam sa sústavne zvyšuje priemerna dĺžka ľudského života. Samozrejme stúpa priemer, ale dĺžka života jednotlivcov je nadalej rôzna. Aj dnes totiž sú časté prípady ľudí, ktorých životná púť trvá krátka, najmä v dôsledku nových chorôb, aké naši predkovia nepoznali (rakovina, AIDS a pod.), ale na druhej strane stretávame osoby, aj keď pomerne zriedkavo, ktoré sa dožívajú deväťdesiatky, ba aj stovky. Z tých posledných len na Spiši oslávili v tomto roku storočnicu tri osoby. Patrí k nim aj Rozália WANICZEKOVÁ z Durštína, ktorú sme prednedávnom navštívili.

Rozália Waniczková, rodená Sovová, už vlastne prekročila stovku. Narodila sa totiž v Durštíne 16. marca 1903, takže teraz, v polovici júla, má už sto rokov a štyri mesiace. Pochádza z mohutnej chudobnej roľníckej rodiny Alžbety (rod. Mocherekovej) a Pavla Sovcovcov. Mala až deväť súrodencov, z ktorých, žiaľ už nikto nežije. Keď mala necelých sedem rokov, začala chodiť do ľudovej školy, kde sa učila po maďarsky. Absolvovala iba niekoľko tried, aj to zväčša len v jesenno-zimnom období, keď bolo doma menej práce. Totiž aby sa tak početná rodina mohla nejak užívať, musela aj ona a jej súrodenci od malička pracovať, pomáhať na gazdovstve i v domácnosti, zbierať lesné plody a pod.

Keď r. 1914 vypukla prvá svetová vojna, otec ako živiteľ početnej rodiny nemusel, našťastie, rukovať, takže aj keď sa museli uskromniť, prežili ľahké vojnové obdobie bez väčších otriasov. A tak v každodennom zápase o živobytie vyrástla Rozália na šikovné dievča, súce na vydaj. O nápadníkov nebola nádza. Ona sa však rozhodla pre skromného a pokojného mládenca z Durštína, Valenta Waniczeke, ktorý jej už skôr padol do oka. Aj on opätoval jej city, takže sa začalo čoskoro ako 19-ročná vydala.

Sobášili sa v miestnom kostolíku 4. júla 1922.

Po svadbe išla Rozália k Waniczkowcom za nevestu a spolu s manželom i jeho rodičmi začali hospodáriť. Bývali v rodičovskom dome, takže sa nemuseli, ako iné mladé manželstvá, osamostatňovať, ani myslieť na stavbu nového domu pre seba. O dva roky neskôr sa im narodil prvý syn, ktorému dali meno Pavol (zomrel v mladom veku). Potom postupne prišli na svet ďalšie deti: Mária, Žofia, Andrej (zomrel), Alžbeta, Anna, Katarína, Ľudmila (zomrela ako diefa), Pavol a nakoniec opäť Ľudmila. Samozrejme vychovať tak početnú rodinu na nevelkom gazdovstve, ktoré malo necelé tri hektáre, nebolo ľahko. Museli sa veru obaja s manželom poriadne obracať, aby sebe a deťom zabezpečili aspoň skromnú obživu. Preto Valent, aby si niečo privyrobil, sa popri gazdovstve zamestnal dodatočne u notára vo „Vichrovke“ a navyše cez leto zbieraním huby a iné lesné plody, chytal čvikkoty a pod. Celá farma výchovy a starostlivosti o deti a domácnosť, ba čiastočne i o hospodárstvo, spadala na plecia Rozálie. Samozrejme, pomáhali im aj deti, keďže ich od malička zaúčali do tvrdej každodennej práce.

V živote rodiny Waniczkovcov, ako si čitatelia iste všimli, sa striedali počojné a šťastné dni so smutnými, priam tragickejšími, najmä keď im krutý osud zobrajal v mladom veku tri deti, čo znášali veľmi ľahko. Ale aj ten najväčší žiaľ museli prekonáť, aby sa mohli venovať výchovе ďalších detí, ktoré naštastie zdravo rástli a postupne dospievali. Takto, akoby trochu izolovaní od sveta, prežili v Durštíne aj druhú svetovú vojnu. Jej hrôzy zažili čiastočne až v závere vojny, keď spolu s ostatnými občanmi obce museli chodiť pod nemeckými bodákmi kopať zákopy, ktoré sa tiahli v jednej líni od Lapšanky cez durštínsky chotár až k Novému Targu.

Ani po vojne neboli život v Durštíne ľahký. Časy boli nepokojné, na Spiši i Podhalsku šarapatiли bandy a nikde v okolí sa nedalo zarobiť. Preto sa dcéry Alžbeta a Katarína už pred koncom vojny pobrali za prácou až do Čiech. Našli ju v Kladne, kde sa natrvalo usadili, za-

**Jubilantka Rozália Waniczková
v deň svojej storočnice**

ložili si vlastné rodiny a tam žijú dodnes. Ďalšie dve dcéry Mária a Žofia sa pobrali do Svitu, kam po vojne išlo pracovať mnoho Spišiakov. Aj ony sa tam vydali a žijú tam dodnes. Aj ďalšie deti išli do sveta. Pavol sa natrvalo usadil v Sliezsku, kde sa stal baníkom, a Ľudmila odišla do Sieniawy, kde žije aj s rodinou. Doma ostala len Anna (Horníková), ktorá mamu opatruje.

Život sa s Rozálou nelákal. V roku 1968 jej osud uštedril ďalší úder, keď zomrel – po 46 rokoch šťastného manželstva – jej manžel Valent, vtedy 67-ročný. Aj keď mala pri sebe dcéru s vnukmi, cítila sa naraz veľmi opustená. Trvalo jej veľmi dlho, kým sa ako-tak pozviechala. Ved že sa musí ďalej. A predsa nebol to ľahký život. Prežila dve svetové vojny a celý svoj život musela ľahko pracovať. Možno práve to ju tak zocelilo, že si zachovala bodrosť aj v takom vysokom veku. Aj po deväťdesiatke ju ešte bolo vídať, ako v nedele cupká do kostola. Je skutočne obdivuhodné, že za celý svoj život Rozália nepoznala lekárov ani nemocnice, totiž len dvakrát (v rokoch 1994 a 2003) ochorela na zápal plúc a priedušiek. Aj dnes je ešte čulá. Aj keď jej zrak už tak neslúži, ako voľakedy, prejde sa po dome, ba vyjde aj na slniečko na priedomí. – *Treba predsa zohriať staré kosti – žartuje.*

16. marca t.r. sa Rozália Waniczková dožila stovky, ktorú spolu s ľuďmi, ktorí ju oslavili aj jej deti s rodinami, ako aj predstaviteľmi gminného úradu a ďalší hostia, ktorí jubilantke srdečne blahoželali a

DOKONČENIE NA STR. 15

NA SLÁVU BOHU A NA POMOC ĽUĎOM

Je to heslo požiarnikov, viditeľné na každej zbrojnici, ktorým sa riadia vo svojej obetavej práci v prospech spoločnosti. Stretávajú sa nielen pri požiaroch a cvičeniaci, ale aj na rôznych pretekoch a slávnostiah, akými sú napr. posviacky nového požiarnického náradia. Sú to zároveň slávnosti celých obcí, ktoré si väžia prácu požiarnikov. Jedna z takýchto slávností sa konala 25. mája t. r. v Nižných Lapšoch, kde došlo k posviacke nového požiarnického náradia - automobilu značky MERCEDES, motorovej striekačky HONDA a agregátu HONDA EC-2200.

Z histórie zboru

V roku 1908 vznikla v Nižných Lapšoch tzv. Požiarna stráž, ktorej zakladateľom bol správca tamojšieho panského dvora - Launer. Tvorili ju niekoľkí obyvatelia obce a dvorskí sluhovia. V roku 1909 vďaka snaženiam správy majetku kúpili ručnú striekačku značky „Walser Ferencz - Budapeszt”, ktorá sa nachádzala vo dvore. Keď roku 1910 nešťastnou náhodou zahynul predseda zboru Launer, na jeho miesto zvolili Andreja Walosa. Za jeho predsedovania postavili nedaleko školy drevenú šopu, ktorá dlhé roky slúžila ako zbrojnica.

V roku 1917 za predsedu požiarnikov zvolili Jána Sowu (Mingerusia). V roku 1930 bola Požiarna stráž premenovaná na Dobrovoľný požiarny zbor, funkciu veliteľa prevzal mestny učiteľ

Zygmunt Jakubowski a predsedom sa stal školský inšpektor v dôchodku Wendelin Haber. Začala sa nová etapa vo vývine zboru, ktorý si vtedy kúpil uniformy, opasky so sekernami a novú ručnú striekačku.

V roku 1936 po smrti Vendelína Habera funkciu predsedu prevzal Dominik Stanek a veliteľom sa stal opäť Ján Sowa. Po skončení II. svetovej vojny sa rozhodli požiarnici vybudovať novú zbrojovňu, ktorú začali stavať v roku 1946 a zároveň ju tento rok začali používať. Bola to na vtedajšie časy pomerne moderná budova. Vtedy lapšanský zbor dostal z demobilu prvú motorovú striekačku. Zmenila sa správa zboru: veliteľom sa stal Andrej Stanek (Chalupka) a predsedom Anton Kovalčík.

V priebehu nasledujúcich rokov sa mениli ľudia a tým aj správy zboru - predsedovia, velitelia a členovia. Postupne funkciu predsedu zastávali: Michal Gabryš - riaditeľ školy, Józef Sperka, Józef Dužiak, Adam Krawontka a od roku 2001 dodnes Wendelin Pirchała. Veliteľmi boli postupne: Filip Prelich z Fridmana, Jan Sowa, syn Mingerusia, opäť Andrej Stanek, po ňom celých 27 rokov zastával túto funkciu Jan Krawontka, potom Anton Stanek a teraz Jozef Kuruc.

Pochod požiarnikov viedla mestna dychovka

V priebehu uplynulých rokov DPZ sa intenzívne rozvíjal, zväčšoval svoje možnosti a dopĺňoval požiarnické vybavenie. V roku 1962 kúpil motorovú striekačku PO-3, v 1970 druhú PO-3 a v 1983 tretiu PO-3. V roku 1977 dostali z Oblastného veliteľstva štátneho požiarneho zboru v Novom Targu auto značky ŽUK, ktoré im slúži dodnes. V roku 1983 obec kúpila pre zbor zástavu za dospelšiu obetavú službu.

Lapšanská jednotka mnohokrát zahovala proti požiarom, povodniám a pomáhala ich obetiam, lebo je to povinnosťou požiarnika. V roku 1985 začala stavbu novej zbrojnice a dokončila ju v roku 1991. Slávnostné odovzdanie zbrojnice do prevádzky bolo v roku 1992. Keďže dve striekačky PO-3 boli vyradené z explootácie, v roku 1997 kúpili novú slovenskú výkonnú striekačku za finančnej podpory obyvateľov obce. V roku 1999 vďaka predsedovi mestskej rady

Vztyčenie štátnej vlajky

Oficiálne otvorenie slávnosti

*Posviacka nového požiarického automobilu**Vyznamenávanie najzaslúžilejších požiarnikov*

mesta Katovice Wojciechowi Borońskemu kúpili aj starší automobil značky STAR, ktorý si však vyžadoval nutnú opravu. Po jej ukončení sa roku 2000 konala posviacka toho auta.

Za peniaze (7 tis. Zl.), ktoré pri tejto príležitosti vyzbierali, kúpili nové kalové čerpadlo značky HONDA. V roku 2002 s pomocou gminného úradu obnovili strechu na zbrojnici a vďaka finančnej podpore gminného úradu a Ministerstva vnútra a administratívny PR kúpili agregát, ktorý už viackrát použili v nočných požiaroch, kedy sa často vypína elektrina.

Kedže automobil STAR neboli príliš spoplahlivý, zbor sa rozhodol vyradiť ho a kúpiť nový kvalitný automobil. Tak sa aj stalo. Vďaka pomoci z gminného úradu a Hlavnej správy Zväzu DPZ kúpili nedávno nové auto značky MERCEDES.

Dnes jednotka DPZ v Nižných Lapšoch má 35 vysoko kvalifikovaných požiarikov.

Posviacka

Na túto slávnosť boli pozvaní zástupcovia DPZ z celej gminy Nižné Lapše a okolia. Zúčastnili sa jej delegácie DPZ z Vyšných Lapš, Tribša, Lapšanky, Nedece, Kacvína, Nedece-Zámku, Falština, Fridmana, Krempách, Durština a Čiernej Hory. Krásne slnečné počasie zvábilo aj hojný počet divákov. Slávnosti sa zúčastnili čestní hostia o. i. veliteľ ŠPZ v Novom Targu A. Galica, predsedu okresného zväzu DPZ M. Olcoň, W. Celusiak z Gminnej správy DPZ, lapšanský vojt Mgr. inž. A. Kapoľka, ríchtár obce Eward Bukoła, mestny farár a ďalší. Slávnosť spestrila aj nižnolapšanská dychovka. Slávnostný sprievod pod vedením J. Magiera sa pohol od zbrojnice ku ko-

stolu. Slávnostnú sv. omšu slúžil za požiarikov miestny farár Józef Kowalski. Po omši sa všetci zhromaždili pri zbrojnici, kde bola za zvukov hymny vztyčená štátna zástava. Neskôr auto a iné nové požiarické náradie posvätil miestny farár. Zároveň vojt A. Kapoľka odovzdal kľúče a doklady auta veliteľovi DPZ Jozefovi Kurucovi a ten zasa vodičovi, ktorý hned auto naštartoval.

Za svoju prácu v prospech požiarneho zboru boli tí najobetavejší vyznamenaní. Zlatú medailu dostali Józef Sowa a Jan Sowa, striebornú medailu J. Mrówka, A. Błachut, J. Choroba, J. Sowa a bronzovú medailu A. Mrówka a M. Wojtas. Odznak vzorný požiarik dostali A. Ziemb a P. Kapoľka. Po týchto slávnostných aktoch zazneli zvuky dycho-

vej hudby. Na záver slávnosti sa ešte zhromaždeným požiarikom prihovorili predesa okresnej správy Zväzu DPZ v Novom Targu M. Olcoň a veliteľ ŠPZ v Novom Targu J. Galica. Obidvaja bla-hoželali nižnolapšanským požiarikom k novému náradiu a priali, aby im čo najlepšie pomáhalo v ich požiarickej práci. Po slávnostiach všetci pozvaní hostia išli na obed. V priestoroch zbrojnice bola pripravená pamätná kniha, do ktorej sa hostia a požiarinci zapisovali. Večer bola zábava pre všetkých obyvateľov obce. Poznamenajme ešte, že o päť rokov budú nižnolapšanský požiarinci sláviť svoju storočnicu. Prajeme im veľa úspechov.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

KRÁTKO ZO SPIŠA

V Krempachoch neznámy páchateľ odcudzil z auta Fiat 126p rádio a spôsobil majiteľovi škodu v hodnote 300 zlotých.

* * *

Krásny pohľad na prírodu nám často kazia vrecia so sme-fami, vyhadzované pri cestách, v prie-kopách a pod. (na snímke). V posled-nom období je to, žiaľ, veľmi rozšírený spôsob zbavovania sa odpadkov, aby sa ľudia vyhli poplat-kom.

* * *

Na začiatku júna prešiel cez Krem-pachy vzdušný vír, ktorý strhol viaceré strechy z hospodárskych budov. Spôso-bil ich majiteľom veľké škody. Takáto živelná pohroma sa v našom regióne už dávno nevyskytla.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

DEDINKA V ÚDOLÍ ...

Nevelká podhorská obec Kyčory, do ktorej sme nedávno zavítali, sa nachádza v jednom z najkrajších zákutí Oravy, v doline medzi Veľkou a Malou Lipnicou pod južnými svahmi Babej hory. Zo všetkých strán ju obklopujú husté, prevažne ihličnaté lesy, ktoré ich chránia pred vetrami a tunajším ľudom zaistujú čistý vzduch a množstvo lesných plodov. Cez obec preteká potôčik, ktorý sa vlieva do riečky Lipnica a ťou do Oravského jazera. Kyčory, ktoré svoj názov získali asi od malých snopov (kicokov), sú dnes samostatnou obcou patriacou do veľkolipnickej gminy (od r. 1991). K obci patrí aj niekoľko malebných kopaníc, o.i. Poľana, Šarka. Richtárom je Henryk Kowalczyk (od roku 1984) a predsedom MS SSP je krajan Bronislav Karkoška.

Vobci

sa nachádza vyše 130 prevažne nových, murovaných domov, ktoré lemujú niekoľko odbočiek hlavnej asfaltovej cesty. Žije tu okolo 600 obyvateľov, väčšinou rolníkov. Vstup do obce stráži malá, pekne udržiavaná kaplnka. Je tu moderná základná škola, nevelká požiarna zbrojnica, stará drevená zvonica a dva obchody. Jeden z nich patrí družstvu GS a druhý sa nachádza v dome Emila Karkoszku. V strede obce stojí malý kostolík, v ktorom sv. omše odbavuje veľkolipnický farár Boleslav Kołacz. Kedže richtára som nenašiel, o živote obce mi porozprával Ludwik Mlynarczyk, bývalý učiteľ na dôchodku a vynikajúci hudobník, ktorý bol do roku 1984 richtárom, takže o obci vie toho ozaj veľa.

- Naši občania, - hovorí, - hospodária prevažne na nevelkých, 2- až 5-hektárových gazdovstvách, ktoré sú rozdrobené neraz na desiatky kúskov. Kedže obec je zaradená do tzv. agroturistickej oblasti, komasáciu sa tu neplánuje. Na málo úrodnej pôde, hlavne 6.-7. triedy, sa ako-tak darí ovsu, jačmeňu, zemiakom, bôbu a hrachu. Mnoho občanov, hlavne mladých, odchádza za prácou mimo obec, v tom aj do cudziny - Rakúska, Nemecka a Talianska. Myslím si však, že naša veľká šanca do budúcnosti je v lepšom využití prekrásnej okolitej prírody, ktorá môže priťahovať turistov. Aby sa to však podarilo, treba v prvom rade vybudovať moderné turisticko-rekreačné zázemie - lyžiarsky vleč a ubytovacie bázu. Zatiaľ sa tešíme, že už vznikajú prvé agroturistické hospodárstva.

Kyčorský kostolík

Otázka telefonizácie bola vybavená práve za richtárcenia L. Mlynarczyka, ktorý urobil veľa dobrého pre svoju obec. Podobne bolo so zavedením vody, ktorá prúdi do každej domácnosti z bahorských prameňov. Horšie to zatiaľ vyzerá s kanalizáciou, na ktorú zatiaľ nenašli dosť finančných prostriedkov. Občania však veria, že aj tento problém a opravy poľných ciest sa im podarí vybaviť.

Hudobník Ludwik Mlynarczyk

Hudba L. Mlynarczyka ...

Byť u L. Mlynarczyka a nedozvedieť sa niečo aj o ňom by bolo asi neodpustiteľné. Dozvedel som sa teda o.i., že je rodákom z Tylmanovej a už desiatky rokov je zapáleným včelárom, ktorý má dnes okolo 30 úľov (voľakedy ich mal vyše 100), že už vyše štvrt sto ročia je členom gminnej rady a dlhé roky bol vedúcim Gminného kultúrneho strediska (GOK) vo Veľkej Lipnici a Jablonke, že istý čas pracoval ako kultúrny inštruktor v našom Spolku a spolupracoval s mnohými našimi krajanmi, napr. s predsedom OV SSP na Orave Augustínom Andrášákom, s Viktoriou Smrečákovou, či s vynikajúcim huslistom a bývalým predsedom MS SSP v Privarovke Eugenom Bandikom. L. Mlynarczyk sa od roku 1960, teda už 43-rokov venuje hre na husliach. Hral asi na 1040 svadbách a na mnohých kultúrno-spoločenských podujatiach na celej Orave. Nezabúda ani na hudobne nadanú mládež, kedže učí hrať na husliach vyše 30 detí z Kyčor a Veľkej Lipnice (od 1. triedy ZŠ až po 3. triedu gymnázia). Vedie tiež 9-člennú detskú kapelu a teraz dokonca tvorí svoju rodinnú kapelu Sami svoji, ktorej členmi sú o.i. jeho vnuci -

Základná škola v Kyčoroch

Pohľad na obec

Dariusz a Michał Mikusiakovi a vnučky - Katarína a Johana Mlynarczukové. Dodajme, že hudba L. Mlynarczyka vystúpila aj na tohoročných X. Dňoch slovenskej kultúry v Jablonke.

Agroturistika

Blízkosť Babej hory, pekná príroda, čistý vzduch, lesy plné lesných plodín a mimoriadne pohostinní ľudia, to sú dobré predpoklady na rozvíjanie agroturistického hospodárenia, ktorému sa v Kyčorách venujú Tadeusz Jasica, Franciszek Warzeszak, Emil Karkoszka a Czesław Stechura, u ktorého som sa zastavil.

- Agroturistike, - hovorí Cz. Stechura, - sme sa začali venovať v roku 1996. Spočiatku sme turistom prenajímali len tri izby na poschodí nášho domu. Neskôr pribudli ďalšie 2-izby v domčeku vedľa, kde sa môže ubytovať napr. jedna väčšia rodina, ktorá tam má k dispozícii o.i. kuchynku, kúpeľňu a WC. Našim hostom okrem ubytovania poskytujeme domácu stravu, ale aj možnosť opekania klobások na večerných vatrách, či grilovanie. V zime organizujeme vychádzky na saniach (kuličky). Pre turistov máme tiež chutný včelí med, syrové výrobky, maslo, ba dokonca ľudovú kapelu. Doteraz sme mali návštěvníkov nielen z Polska, ale aj z cudziny.

Ďalej som sa dozvedel, že Cz. Stechura chodil do slovenskej školy, že dlhé roky odoberal Život, že má rodinu v Bratislave a že jeho otec Albín, je dlhorocným členom MS.

- Hlavná turistická sezóna u nás, - pokračuje, - pripadá hlavne na obdobie letných dovoleniek, kedy máme najviac hostí. Mnoho návštěvníkov však prichádza aj v zime, ktorá je v kraji pod Babou horou čarokrásna a poskytuje výborné podmienky na lyžovanie a sánkovanie. Škoda len, že sa zatiaľ niekde v blízkosti nepodarilo vybudovať lyžiarsky výťah, takže mnohí chodia lyžovať radšej do Oravky či Spytkowíc. Jeho výstavba viazne hlavne preto, že ľudia vlastniaci pozemky sa ich jednoducho nechcú zrieť za žiadne peniaze. Je to veľká škoda, lebo takto najmä v zime stráčame mnoho hostí.

Medzi požiarnikmi

Od Stechurovcov som sa pobral k neveľkej požiarnej zbrojnici, ktorá stojí v jednej z bočných uličiek. V objekte sa nachádza menšia spoločenská sála, garáž s požiariským automobilom Žuk a miestnosť na ďalšie požiarické zariadenie. Veliteľom jednotky, ktorá má 15-členov, je František Stechura, predsedom zboru je Ludwik Mlynarczyk, tajomníkom Mariusz Karkoszka

Požiarna zbrojnice a stará drevená zvonica

a hospodárom Franciszek Węgrzyn. Požiarnici si už oddávna „vychovávajú“ aj svoj dorast. V súčasnosti majú 8-člennú mládežnícku skupinu, ktorej velí Janusz Stechura a čo je zaujímavé, jej členmi sú aj dve dievčatá - Anna a Monika Stechurové - dcéry veliteľa požiarnikov. V malej sále požiarnej zbrojnice sa konajú o.i. schôdze požiarnikov, kym väčšie podujatia, ako napr. obecné schôdze či stretnutia občanov, napr. s veľkolipnickým vojtom M. Murzyniakom, sa uskutočňujú v telecvični ZŠ. Svädby a zábavy sa pre nedostatok miesta organizujú hlavne vo Veľkej Lipnici. Počas prípadného hasenia požiarov hasiči čerpajú vodu aj z protipožiarnej nádrže, ktorá sa nachádza vo dvore majiteľa obchodu a reštaurácie Emila Karkoszku. Nádrž, ktorá slúži v letných mesiacoch zároveň ako bazén a môžu sa v ňom kúpať deti, si vybudoval svojpomocne.

Klubovňa, obrazy a krajania

Miestnu skupinu Spolku v Kyčoroch, ktorá má v súčasnosti niekoľko desiatok členov, dlhé roky viedol krajan Eugen Antalčík, po ktorom túto funkciu prevzal v roku 1999 mladší krajan Bronislav Karkoszka. Hoci pracuje v Rakúsku je potrešiteľné, že pod jeho vedením v MS pribudlo niekoľko mladých ľudí, udržuje sa tiež stály počet odoberateľov Života. Hoci situácia v tunajšom krajanskom hnutí ešte stále nie je ideálna, teší fakt, že perspektívky práce v MS sa môžu zlepšiť. V reštaurácii Emila Karkoszku sa totiž našlo ideálne miesto na krajanškú klubovňu, kde sa môžu konať nielen schôdze, stretnutia, či besedy, ale aj menšie kultúrne podujatia. Ako mi povedala manželka E. Karkoszku Wiesława, spolupráca s krajanmi a Slovenskom je veľmi dobrá. Svedčia o tom o.i. obrazy zdobiace steny reštaurácie, ktorých autormi sú jednak oravskí maliari: Marta Kuceková, Urszula Mastelová, M. Kostrzewska-Smreczaková, A. Pieróg, Monika Tlalka z Jablonky (učiteľka ZŠ v Kyčorách), ale aj obrazy slovenských maliarov - Jankuliaka, či Slavka z Námestova, ktorí u nich v posledných rokoch vystavovali. V takomto príjemnom prostredí sa iste návštěvníkom nielen dobre tráví voľný čas, ale súčasne sa môžu dozvedieť aj o našom krajanskom hnutí, Živote a slovenskej kultúre na celej Orave a Spiši. Myslím si však, že popri rozhýbaní krajanškej činnosti v obci by bolo potrebné aj obnoviť vyučovanie slovenského jazyka v ZŠ.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

ORAVCI O BUDÚCNOSTI V EÚ

Ako vieme, v dňoch 7.-8. júna 2003 sa v Poľsku konalo všeobecné referendum, v ktorom občania súhlasili so vstupom našej krajiny do Európskej únie. Pozrime sa teda, ako niektorí z Oravcov vidia svoju budúcnosť v spoločenstve vysoko rozvinutých európskych štátov, čoho sa prípadne obávajú, respektívne kde vidia svoje nové perspektívy.

V Harkabuze

som najskôr zašiel do tunajšej ZŠ, kde som sa od riaditeľa Władysława Łabuza dozvedel, že v škole už oddávna kladú veľký dôraz na „európsku“ výuku. Na mnohých školských podujatiach, súťažiach i mimoškolských akciách učitelia prezentujú žiakom najnovšie poznatky o Európskej únii a prípravách k vstupu Poľska do EÚ. Na školskej nástenke venovanej tejto závažnej tematike možno vidieť o.i. vlajky doterajších členov EÚ, doplnené mapkami a krátkymi informáciami, ku ktorým už onedlho pribudnú informácie o 10 nových členoch EÚ (o Poľsku, Slovensku, Česku, Maďarsku a pod), ktoré sa 1. mája 2004 začlenia do tejto veľkej európskej rodiny.

- Mnohí naši občania, - hovorí W. Łabuz, - sú doslova „svetobežníci.“ K výjazdom za hranice ich prinútila hlavne neradostná ekonomická situácia a nerentabilnosť hospodárenia, takže už oddávna hľadajú zárobkové možnosti o.i. v Nemecku, Rakúsku či Taliansku. O život v týchto krajinách sa samozrejme zaujímajú aj ich najbližší, v tom deti, ktoré učíme v našej škole. Neraz svojich otcov v zahraničí navštievujú, porovnávajú život na „západe“ a u nás, zaujímajú sa o európsku história, kultúru a tradície. Kedže už o necelý rok bude Poľsko novým členom Európskej únie, myslím si, že naši najmenší budú na to pomerne dobre pripravení. Ako viem, EÚ sa neobávajú, vidia v nej väčšie možnosti na ďalšie štúdiá, či lepšie pracovné možnosti. Prítom však nezabúdajú ani na svoj rodný kraj, z ktorého pochádzajú. Budúcnosť každého národa je predsa v mládeži, ktorá sa bude viac než doteraz otvárať na celý svet, súčasne nezabúdajúc na svoj pôvod a korene.

Róbert Kulaviak

František Harkabuz so svojím traktorom

Zo ZŠ som sa vybral za podpredsedom ÚV SSP Františkom HARKABUZOM, ktorý mi o.i. povedal:

- Myslím si, že po vstupe Poľska do EÚ sa v našom štáte zmení veľa. Žiaľ, mnohí naši občania, najmä rolníci, ktorí počas referenda hlasovali ZA, hľavne z ohľadu na lepšie perspektívy svojich detí a vnukov, sú presvedčení, že ešte pred našim vstupom do EÚ bude veľa zlých zmien, v tom o.i. zvyšovanie cien. Dodnes nevieme, ako to bude so slubovanými doplatkami z EÚ pre rolníkov, či sa nadalej oplatí chovať kravy a predávať mlieko a mäso, keďže v súčasnosti sú výkupné ceny týchto produktov doslova žalostné a sotva sa onedlho zvýšia, čo by sme si samozrejme vrúcene želali. Treba sa tiež zamyslieť nad súčasnými cenami nafty, ktoré sú už teraz vysoké. Ved bez traktora si už ani nevieme predstaviť poľnohospodárske práce. Kde má na to všetko biedny rolník zobrať peniaze? Napriek všetkému si však myslím, že členstvo v EÚ znamená pre nás lepšiu budúcnosť. Bude sa rozvíjať agroturistika, snáď sa zlepší situácia rolníkov, teda chceme veriť, že naše rozhodnutie nebudeme ľutovať.

V Dolnej Zubrici

sa mi so svojimi plánmi, nádejami, ale aj obavami zveril krajan Róbert KULAVIAK, ktorého som zastihol za pultom obchodu:

- Zdá sa mi, - povedal, - že po vstupe Poľska do Európskej únie to bude u nás všeliké. Mnohí ľudia na dedinách sa totiž obávajú drastického zvyšovania cien, neveria ani v slubované doplatky pre rolníkov, ktoré by mali zmeniť doterajšiu katastrofálnu situáciu. Nechceme súčasť významnej „maľovateľ“ v čiernych farbách, ale sám som k výhliadkam lepšej budúcnosti veľmi skeptický. Treba si totiž uvedomiť, že aj také bohaté štáty, ako napr. Nemecko, Francúzsko, či Rakúsko, museli na svoj blahobyt pracovať celé desaťročia. Nezabúdajme ani na to, že hoci sa tam mnohým ľuďom žije oveľa lepšie ako u nás, aj tak tam majú v súčasnosti veľké sociálne a hospodárske problémy, vysokú nezamestnanosť, časté štrajky a pod. Pýtam sa teda, budú chcieť a môcť pomáhať biednemu Poľsku a iným uchádzancom po ich vstupe do EÚ? Prijmú státsíce prácechitivých ľudí, ked sami majú milióny nezamestnaných? Dajú nám aspoň časť z prostriedkov svojho rozpočtu, ked sami veľa

potrebujú pre svojich vlastných občanov? Chcel by som tomu veriť, ale aká bude realita, dozvieme sa, žiaľ, až o niekoľko rokov. Bojím sa teda, že dovtedy nás čaká ešte silnejšie „útahovanie“ opaskov, čo mnohí z našich občanov už jednoducho nebudú môcť vydržať. Ked teda čoskoro nebudú vidieť zmeny na lepšie, ktoré nám už oddávna všetci sľubujú, môže neúmerne vzrastať spoločenské napätie a nespokojnosť. Nechcel by som, aby tak bolo. Verím, že Európa je predsa len Európa a z jej bohatšieho stola môžeme čosi dostať aj my. Blízki priatelia a budúci členovia veľkej európskej rodiny 25 krajín si predsa budú musieť pomáhať. Kiež by sa tak stalo!

V Podviku

som sa o členstve Poľska v EÚ a s tým súvisiacimi zmenami v bežnom živote ľudí na dedine porozprával s predsedníčkou OV SSP na Orave a vedúcou divadelka Ondrejko Genovévou PRILINSKOU.

- Tešíme sa, - hovorí, - že občania sa v referende vyslovili za náš vstup do EÚ, hoci neskrývam ani svoje obavy z tohto rozhodnutia. Samozrejme, čakajú nás mnohé zmeny, verím však, že na lepšie, že budú osožné najmä pre naše deti a vnukov, pre ktorých by sme chceli len to najlepšie. Poľsko sa však musí najskôr dostať na úroveň vyspelých západných štátov a to iste nebude ľahké. Ked však chceme, aby sa nám žilo ozaj lepšie, všetci musíme priniesť nejaké obete. Bez toho to asi nejde. Verím, že naše členstvo v EÚ nám môže pomôcť v prekonávaní doterajších tažkostí, najmä v polnohospodárstve, či znižovaní nezamestnanosti, že mnohým ľuďom umožní lepší zárobok či štúdium v zahraničí. Bojím sa však očakávaného rastu cien, neviem tiež, ako to bude so zdravotnou starostlivosťou a pod. Myslím si, že v súlade s týmito nepopulárnymi opatreniami by sa mali zároveň zvyšovať platy a dôchodky, doplatky do polnohospodárskych produktov, skvalitníctvo služby. Chcela by som, aby sa rolníkom oplácalo gazdovať, kedže v súčasnosti je to veľmi tažké. Keby som napríklad ja s manželom nemala dôchodok a k nemu nejaké peniaze za predaj dreva, či vypletanie košíkov, žilo by sa nám veru všelikako. Uvediem aspoň jeden príklad, za 10 litrov mlieka (II. tr.), ktoré od nás kupuje mliekáreň, dostávame asi 3 zlöté, za ktoré môžeme kúpiť len 1 l nafty

Na priedomí. Zľava Cz. Stechura

Genovéva Prilinská

do traktora! Ako teda možno hospodáriť? Nuž iba doplácať zo svojho. Doterajší príplatok na naftu, ktorý dostávame do štátu, 20 Zl. za 1 ha pola, je pre rolníkov katastrofálne nízky. Aj to by sa po našom vstupe do EÚ malo bezpodmienečne zmeniť. Kedže žiť v Európe a súčasne mimo nej je nemysliteľné, verím, že v spoločenstve ďalších, bohatších krajín nám bude lepšie ako doteraz. Len aby sme sa toho dočkali čím skôr ...

V Kyčoroch

som sa o budúcnosti Poľska v EÚ porozprával s Czeslavom STECHUROM, ktorý viedie agroturistické hospodárstvo.

- Tešíme sa, - hovorí, - že onedlho už aj Poľsko bude členom EÚ. Do Európy predsa patríme už oddávna a teraz budeme s vyspelými západnými krajinami oveľa užšie spolupracovať aj v skutočnosti. Pre mnohých našich ľudí je Európa samozrejme dobre známa. Viacerí totiž už roky pracujú v Rakúsku, Nemecku, či iných krajinách a teraz tam budú môcť bez problémov nielen pracovať, ale aj, ak budú chcieť, žiť, študovať a pod. Verím, že na našom členstve v EÚ získa celé spoločenstvo, v tom aj rolníci, ktorí sa doteraz musia trápiť na svojich málo úrodných políčkach a napriek tomu nevidia efektivitu svojej tažkej práce. Hoci ľudia majú obavy zo zvyšovania cien a ďalšieho znižovania životnej úrovne, postupne by sa malo všetko zmeniť k lepšiemu. Z fondov EÚ totiž máme dostať značné finančné protriedky, ktoré pomôžu na začiatku prekonať súčasnú tažkú situáciu v Poľsku. Mala by sa postupne znižovať nezamestnanosť a zvyšovať platy. Verím, že do nášho pekného kraja pod Babou horou začne prichádzať ešte viac návštěvníkov a turistov, že sa pre nich čoskoro vybuduje potrebné turisticko-rekreačné zázemie, takže na našom vstupe do EÚ môžeme získať všetci. Aj keď si uvedomujem, že prvé roky iste nebudú ľahké, skôr naopak, treba zatať päste, vyhrnúť si rukávy a pustiť sa do práce. Hoci väčší prospech z nášho členstva v spoločenstve vyspelých západných štátov budú mať v novej EÚ hlavne naše deti a vnuci, oplatí sa to urobiť práve vzhľadom na ne ...

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Dalšia židovská rodina – Engelcov – bývala v Kacvíne. Vlastnila krčmu a obchod s potravinami. Koncom tridsiatych rokov minulého storočia, keď sa chýlilo k vojne, predala svoj majetok a vystahovala sa z Kacvína. Žiaľ, nevedno kam. Vo Vyšných Lapšoch žilo niekoľko rodín židovského pôvodu: Volkovci, Schwarzovci a Berlingovci. Volkovci vlastnili krčmu vo Vyšných Lapšoch, kým druhá menšia krčma v obci a obchod s potravinami patrila Berlingovcom. Na proti tomu Schwarzovci boli majiteľmi obchodu s potravinami v Tribši. Všetky tri rodiny prišli do Vyšných Láp z územia Slovenska. Aj v Nižných Lapšoch žila istá židovská rodina, ale nepodarilo sa mi stopercentne zistiť jej priezvisko. Vlastnila obchod s potravinami a volala sa pravdepodobne Sierman.

Durštín je sice maličká dedinka, ale aj tu bývala jedna židovská rodina Absteinovcov, ktorá mala nevelký obchodík s potravinami. Keďže tento obchodík prinášal skromné príjmy, Abstein si privyrábal službami, najmä sklenárstvom. Zasklieval obloky nielen v obci, ale nezriedka aj v okolitých dedinkách. V nedalekých Krempachoch, ako som zistil, už v tridsiatych rokoch 20. storočia nebola ani jedna židovská rodina. Zato v susednej Novej Belej žil medziiný Móric Grozmann s rodinou, ktorý vlastnil krčmu na hornom konci obce, ako aj celkom pekné gazdovstvo. Pracoval na ňom jeho syn Ziga s deťmi a dcéry Jolanta a Margita. Boli to pekné dievčatá, ktoré sa mali vydať za belianskych mládencov. Žiaľ, nedošlo k tomu, keďže prišla vojna a celú rodinu Grozmannovcov postihol tragickej osud. V Novej Belej bývala aj ďalšia židovská rodina Morgimbeserovcov, ktorí boli majiteľmi krčmy, obchodu, ba aj pekného gazdovstva. Pracoval na ňom jeho syn Arpád s rodinou a niekoľko najatých robotníkov. Starí Belania tvrdia, že hospodáril vzorne. Zaoberal sa o.i. chovom koní, ba mal dokonca jednu či dve vzácné plemenné kobyly.

Prejdem teraz do Fridmana, kde žilo oddávna niekoľko židovských rodín. O ich existencii svedčili o.i. náhrobné kamene na židovskom cintoríne vo Fridmane, ktorý, žiaľ, zaplavila voda z umelej nádrže nedeleckej hydroelektrárne. Je-

den z nich sa volal Móric Friedman, advokát, ktorý bol v rokoch 1895 – 1916 riaditeľom fridmanského dvora. Jeho majiteľom, ako som už svojho času písal, bola Kežmarská šporkasa. Keď šporkasa dvor predala, M. Friedman sa stal krčmárom. Mal však aj pekné gazdovstvo, na ktorom pracovali najímaní robotníci z Fridmana. M. Friedman dobre hospodáril. Špecializoval sa na chov kráv a vyrábal kóšerné mliečne výrobky, syry, mlieko, maslo a pod., ktoré už ho

pôvodu stretávali v celej krajine s náboženskou i národnostnou toleranciou prakticky až do smrti maršala Józefa Piłsudského. Veď napokon v ich rukách bol veľký kapitál, banky, továrne a iné hospodárske odvetvia. Aj vzdelenostne stáli vysoko. Židovský pôvod mali medzi ním mnohí lekári, advokáti, sudcovia, inžinieri a pod. Po smrti maršala sa začala postupne vzmáhať protižidovská štvanica, ktorá vyvrcholila v rokoch druhej svetovej vojny holokaustom a pre nasledovaním Židov takmer v celej Európe, ktorého sa dopustil nemecký nacizmus.

Na Spiši bolo úplne ináč. Ludia si vážili obyvateľov

kupovali Židia z celého okolia. Bol to ľudomil, ktorý sa tešil všeobecnej úcte. Každy si už ho, keď potreboval, mohol požičať peniaze, samozrejme na úrok. Zúčastňoval sa všetkých spoločenských akcií a peňažných zbierok, napr. na nákup zvonov pre mestny kostol a pod. Ludia ho radi pravidelne volili za člena gminnej rady. Zomrel v roku 1936 a bol pochovaný na židovskom cintoríne v Novom Targu.

Velkej úcte v obci sa tešil aj Jakub Kchon, ktorý bol rabínom a na živobytie si zarábal ako majiteľ nevelkého obchodíka. Ďalší Žid v obci sa volal Mošek Schvagrín. Obchodoval teľatami a dodával ich do jatky v Zakopanom, ktorá vyrábala kóšerné jedlá. Okrem toho poskytoval sklenárske služby. Jeho manželka zase viedla nevelký obchod s potravinami. Ďalší fridmanský Žid Wilhelm Weis bol v rokoch 1900 – 1916 gazdom na fridmanskom dvore, teda v období, keď jeho majiteľom bola Kežmarská šporkasa. Mal veľké znalosti v oblasti veterinárstva, takže v prípade potreby poskytoval miestnym rolníkom veterinárske služby. Chcel by som spomenúť ešte jedného fridmanského občana židovského pôvodu – Hermana, ktorý vlastnil nevelké hospodárstvo. Žiaľ, po stihlo ho nešťastie. Raz, keď sa vybral do šopy, spadol z povaly a zabil sa. Jeho žena istý čas ešte bývala vo Fridmane, ale tesne pred druhou svetovou vojnou sa vystahovala na Slovensko.

Chcem poznamenať, že v medzivojnovom období, keď sme boli prvýkrát pri Poľsku, sa obyvatelia židovského

židovského pôvodu, dokonca kňazi počas kázní hovorili o tolerancii a láske k blížnemu, o tom, že všetci ľudia, bohatí a chudobní, Židia či inoverci sú si rovní a nikoho neslobodno krividli. Keď 1. septembra 1939 vypukla druhá svetová vojna, mnohí Židia, najmä majetnejší, masovo emigrovali do cudziny, do zámoria, ale aj do vtedajšieho Sovietskeho zväzu. Starších, ktorí ostali, stretol krutý osud. Avšak azda najťažší osud stretol Židov v Poľsku, kde Nemci zriaďovali pre nich getá a koncentračné tábory a všemožným spôsobom sa snažili vyhubiť židovské obyvateľstvo.

S vypuknutím vojny sa začala tragédia Židov aj na Slovensku. Platilo tam o.i. nariadenie ministra vnútra, na základe ktorého museli Židia nosiť na prsiach žltú šestcípú hviezdu, zvanú ináč Davidovou hviezdzou. Neskôr ďalším nariadením ministra vnútra z roku 1941 bola väčšin Židov deportovaná do koncentračných táborov. Ani Spiš sa nevyhol takejto deportácii, každá židovská rodina mala byť vyvezená najprv do Spišskej Starej Vsi, ktorý bol sídlom nášho okresu, a potom ďalej. Deportácia sa uskutočňovala pod dozorom polície a prepravu deportovaných museli zabezpečiť ríchtari jednotlivých dedín. Deportovaní mohli vziať so sebou len jeden kufor s najnutnejšími osobnými vecami. Teda za takýchto dramatických okolností sa Spišiaci rozlúčili so svojimi spoluobčanmi židovského pôvodu. Pamatám sa, že asi o týžden prišli k nám a do iných obcí predstavitelia okresu a na verejnej licitácii predali nábytok, odev a iný majet-

SPOMIENKY NA SPIŠSKÝCH ŽIDOV (2)

DOKONČENIE Z Č. 6/2003

Výstavu otvára J. Paluch (v strede)

Medzi účastníkmi bol aj E. Molitoris

VÝSTAVA EKOLOGICKEJ FOTOGRAFIE

19. mája 2003 sa v galérii „Na Pieterku“ v Stredomestskom kultúrnom stredisku v Krakove konala vernisáž 18. ročníka medzinárodného salónu ekologickej fotografie - STROM '03. Nosnou tému výstavy bol strom, ako symbol ľudského života na našej planéte a les a príroda vi登né objektívom fotografov v ekologickej a umeleckej kontinuite. Výstavu usporiadalo Občianske združenie Fotosalóny Ružomberok, mesto Ružomberok, Liptovské múzeum v Ružomberku a Zväz slovenských fotografov.

Vernisáž otvoril riaditeľ Stredomestského kultúrneho strediska v Krakove Janusz Paluch, ktorý ospravedlnil neprí-

tomnosť autorov fotografií a potom privítal návštěvníkov a hostí, medzi nimi predsedu medzinárodnej poroty EFIAP Prof. Ing. Zbigniewa Łagockého, generálneho tajomníka ÚV SSP Ludomíra Molitorisa, krakovského básnika Jacka Lubarta-Krzysicu a ďalších milovníkov umenia.

Slova sa ujal Z. Łagocki, ktorý o.i. povedal, že 18. ročník medzinárodného salónu ekologickej fotografie STROM '03 patrí medzi najobosielenejšie výstavy s určenou tematikou vo svete, ktorého sa zúčastnilo 248 autorov z 30 štátov celého sveta, v tom zo Slovenska, Česka, Poľska, Anglicka, Argentíny, Belgicka, Fínska, Maďarska, Nemecka, Rakúska a Španielska. Z celkového počtu 1142 zaslaných prác bolo na vernisáži v Krakove prezentovaných ok. 60 čiernobielych a farebných fotografií autorov z Poľska, Nemecka, Rakúska, Fínska, Česka a Slovenska. Slovensko prezentovali: Juraj Surový - Schovávanka, Na vlnách a Zabudnutý (Cena primátora mesta Ružomberok), Miroslav Kukučka - Jeseň I., II. (Cena Zväzu slovenských fotografov) a Mgr. Miro Černý - Strom 1, 2, 3 (Cena SCP, a.s. Ružomberok).

Odtedy už uplynulo takmer šesťdesiat rokov a nám ostali len spomienky. Z roka na rok však ubúdajú ľudia, ktorí si tie časy a udalosti ešte pamäťajú. Preto aj ja písem tieto spomienky, aby sa s nimi obznámila mladá generácia. Veď ak chceme náležite oceniť súčasnosť, musíme poznať minulosť.

JÁN BRINČKA

a bronzovú Max Molan z Rakúska. Cenu Strom Ružomberok dostal Rolf Lindel z Nemecka a Viorel Munteanu z Rakúska, čestné uznanie FIAP získali: Marie Dudáková z Českej republiky, Joanna Mrówka z Poľska, Helmut Resch z Rakúska, Adolfo Vasques Cousillas zo Španielska, Veikko Wallström z Fínska a Lucien Wijckmans z Belgicka.

Podľa Z. Łagockého vystavený súbor fotografií nemá návštěvníka provokovať, ale má u neho vzbudiť pocit zodpovednosti za ochranu prírody a ukázať možnosti jej umeleckej prezentácie.

Po prehliadke sa účastníci vernisáže stretli na koktajli, na ktorom pri poháriku bieleho slovenského vína besedovali o peknej expozícii. Výstava ekologickej fotografie STROM '03 bola po Krakove exponovaná v Budapešti (Maďarsko), Deutschlandbergu (Rakúsko) a Heidenheime (Nemecko).

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Ekologická tematika pritiaha množstvo záujemcov

KAM NA PRÁZDNINY?

20. júna zaznel posledný školský zvonček na Orave. Pre školskú mládež nastali letné prázdniny - čas oddychu, zábav, pokoja a radosti. S príchodom leta začína tiež obdobie vytúžených dovoleniek. Preto sme sa spýtali niekoľkých oravských detí, ako budú tráviť svoj voľný čas.

**Damián LOPATA,
David RAPÁČ,
Karol SIARKA
a Aleksander MAZURKIEWICZ
z Podsrnia**

Chlapci skončili prednedávnom 2. triedu ZŠ. Ako som sa dozvedel, Aleksander dva týždne strávi spolu so svojimi rodičmi na dovolenke v Chorvátsku alebo Grécku a zvyšok prázdnin bude doma. Chce hlavne chytať ryby, spolu s kamarátmi jazdiť na bicykli a hrať futbal. Jeho spolužiak Damián bude celé leto doma. Chce najmä hrať futbal, chodiť do lesa zbierať hríby a maliny a pomáhať rodičom. David spolu so svojou sestrou Monikou strávi tohoročné prázdniny u svojej babky Kapušákovej v Podvlku. Bude sa tam hrať so svojím bratrancom Kacperom, chodiť do bazénu v Spytkowiciach, bicyklovať sa a hrať futbal. Karol so svojimi rodičmi, bratom Matúšom a sestrou Patríciou strávi dva týždne pri

Baltickom mori a zvyšok prázdnin bude doma. Bude chodiť do lesa, k bazénu, hrať a bicyklovať sa s kamarátmi a chytať ryby.

Anna GRIBÁČOVÁ z Podvlka

- Tento školský rok som skončila 1. ročník gymnázia v Podvlku. Kedže som členkou detského folklórneho súboru Kumoratki, v ktorom účinkujú deti z

Podvlka a Malej Lipnice, aj cez prázdniny budeme chodiť na skúšky a vystupovať pred divákmi. Jeden týždeň v júli strávím na duchovných cvičeniach v Szaflaroch, ktoré vedú rehoľné sestry a potom budem spolu s bratmi Arkom a Tadeášom pomáhať rodičom v polnohospodárskych prácach. Verím však, že mi zostane aj trocha voľného času, ktorý chcem stráviť so svojimi priateľkami, s ktorými budeme chodiť k rieke Čierna Orava a na večerné vatry. V lete si tiež chcem pocvičiť hru na husliach a na gitaru, budem čítať Život a knihy, pozerať televíziu.

Šimon ŻĄDLAK a Tomáš BOCHAČÍK z Podsrnia

- Časť prázdnin, - hovorí Šimon, - budem tráviť spolu s rodičmi a sestrami Ivenou a Angelikou pri Baltickom mori. Po návrate domov budem napríklad chodiť na kúpalisko v Spytkowiciach a spolu s rodičmi sa asi vyberieme aj do Aquaparku v Krakove. Tešíme sa, že budem s mojím dedkom Antonom Żądlakom chodiť na ryby do Jablonky. Okrem toho cez leto

budem samozrejme pomáhať rodičom na hospodárstve, ale aj bicyklovať sa s kamarátmi, hrať futbal a chodiť do lesa. Kedže som práve ukončil 6. triedu ZŠ, od nového školského roka už budem žiakom 1. triedy gymnázia v Rabe Wyżnej. Verím, že sa s novými spolužiakmi rýchlo spriatelíme a budem sa môcť nadalej dobre učiť.

- Kedže môj otec, - hovorí Tomáš, - pracuje vo Viedni, pôjdeme ho tam spolu s mamou navštíviť aspoň na týždeň. Po návrate budem väčšinu času tráviť doma, chcem sa stretnúvať s kamarátmi, budem tiež chodiť k svojim starým rodičom Ludvike a Jozefovi Szpakovcom. Kedže sa rád bicyklujem, hrám futbal a zaujímam sa o počítač, chcel by som sa v lete venovať aj týmu svojim záľubám. Koncom augusta pôjdem s mamou na niekoľko dní do Zakopaného. Od septembra, keď už budem žiakom 1. triedy gymnázia v Rabe Wyżnej, ma čaká viačaj učiva a nový kolektív, ale verím, že sa mi podarí všetko zvládnuť.

Silvester FECZKO a Silvia ZBOREKOVÁ z Bukoviny-sídlisko

- Počas prázdnin, - hovorí Silvester, - budeme dva týždne spolu s bratom Grzegorzom u nášho 18-ročného kamarátu Pavla Znaka v Łagiszi pri Będzine, ktorého rodičia majú letný domček nedaleko nás. Kedže sa poznáme už sedem rokov a odvtedy sa kamarátme, aj v tomto roku ich pôjdeme navštíviť. V sade Pavlových rodičov budeme zbierať jablká,

hrušky a slivky. Po návrate strávím zvyšok prázdnin doma, kde budem pomáhať rodičom na hospodárstve. Keďže mám veľmi rád zvieratá, budem sa starat o naše 4 kravy, ovcu, 12 zajacov, sliepky a dva psy. Vo voľnom čase chcem s kamarátmi hrať futbal, chodiť do lesa a kúpať sa. Keďže som práve skončil 6. triedu ZŠ v Harkabuze, od septembra budem chodiť do 1. ročníka gymnázia v Rabe Wyżnej. Dúfam, že tam nájdem dobrých kamarátov a učiteľov.

- V júli - pokračuje Silvia, - sa zúčastním 2-týždňového letného tábora pri Baltickom mori, ktorý pre žiakov 4. až 6. triedy ZŠ organizuje Gminny úrad v Rabe Wyżnej. Z našej triedy tam budú aj niekolkí moji spolužiaci, napríklad Natália, Veronika, Lukáš a David. Po návrate z tábora pôjdem do Podsrnia k svojej tete Grażyne Wierzbovéj, kde sa budem zabávať s priateľkami. Zvyšok prázdnin strávím doma. Budem pásť kravy, pomáhať rodičom pri žatve a spolu s bratom Michalom a tetou Danutou Wilkou z Hornej Zubrice budeme chodiť na Babiu horu. Možno sa vyberieme aj na kratší výlet na Slovensko. Podobne ako môj spolužiak Silvester, aj ja budem od septembra žiačkou 1. triedy gymnázia v Rabe Wyżnej a už teraz sa teším na svojich nových spolužiakov.

Janusz STECHURA z Kyčor

- V júni som skončil 1. ročník gymnázia vo Veľkej Lipnici a teraz sa už veľmi teším na dva mesiace prázdnin.

Hoci viem, že prakticky celé leto budem musieť pomáhať svojim rodičom, ktorí vedú agroturistické hospodárstvo, nesťažujem sa. Viem totiž, že otec a mama sa počas celého roka dosť napracujú, takže v lete potrebujú aj moju pomoc. Okrem toho sa budem staráť o svojho mladšieho brata, 2,5-ročného Andrejka. Verím však, že sa mi podarí nájsť aj trocha voľného času. Už tri roky totiž hram v mládežnickej kapeli Ludwika Mlynarczyka, takže ma čakajú nie len skúšky, ale aj vystúpenia na rôznych podujatiach, o.i.

na Pastierskom sviatku vo Veľkej Lipnici. Keďže nedávno ma vybrali za veliteľa našej 8-člennej skupiny mladých požiarnikov, počas prázdnin sa budem venovať aj tejto svojej záľube. Veľmi rád sa tiež bicyklujem a hram futbal.

Eva SOLAVOVÁ a Jana KOWALCZYKOVÁ z Dolnej Zubrice

- Obe dievčatká, ktoré skončili 2. triedu ZŠ, mi o.i. povedali. - Časť prázdnin, - hovorí Eva, - budem tráviť v Harkabuze u svojej 14-ročnej sesternice Bogusławy Źądlakovej. Budeme sa tam bicyklovať, cvičiť na počítaci a hrať sa s jej malým psíkom Toffim. Potom budem doma s rodičmi a súrodencami. Spolu s kamarátkami sa budeme chodiť kúpať do nášho potoka a hrať sa. Budem tiež chodiť k svojej sestre Božene Szarlejovej, ktorá je vydatá v Hornej Zubrici.

- Ja, - pokračuje Jana, - sa budem v lete hrať so svojím mladším bratom Andrejom. Spolu s ním a so sestrami Barbarou, ktorá chodí do 1. triedy lýcea v Jablonke a Katarínou, ktorá je tretiačkou v lýceu v Novom Targu, sa budeme chodiť kúpať do nášho potoka. Budem sa tiež bicyklovať a spolu s kamarátkami chodiť do lesa zbierať hríby a maliny.

Zaznamenal a foto: PETER KOLLÁRIK

STOROČNICA V DURŠTÍNE

DOKONČENIE ZO STR. 5

ktorí jubilantke srdečne blahoželali a venovali nepočetné množstvo kvetov. Medzi gratulantmi bol samozrejme aj mestny farár s ďalšími kniazmi, ktorí za jubilantku odslúžili slávnostnú sv. omšu, ako aj mnohí Durštinania. Na jubilejnej slávnosti oslávenkyň obklopovala skutočne pekná hŕbka najbližších príbuz-

ných. Akoby aj nie, ved sa už dočkala 20 vnukov, 31 pravnukov a 6 prapravnukov. Všetci ju majú radi a pomerne často ju aj so vojimi rodičmi navštievujú, aj keď niektorí bývajú ďaleko.

Aj my Rozálii Waniczekovej srdečne blahoželáme a prajeme jej mnoho zdravia pohody a pekných slnečných chvíľ v kruhu rodiny.

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

HORČIČNÉ ZRNKO ...

Prázdiny - obdobie oddychu a rekreácie, ale aj starostlivosti o otázky Pana Boha. Vedľa kdeľ putujeme po horách, keď sa dostaneme až k moru alebo navštievame nádherné kultúrne pamiatky, nedá sa nemyslieť ani na Toho, čo toto všetko stvoril. Je to Boh, ktorý svojou láskou zahrnuje každého človeka. V tomto prázdninovom období nezabudnime na nedelnú sv. omšu a každodennú modlitbu. Sú to stretnutia, ktoré obohacujú každého človeka a spôsobujú, že sa ešte väčšími stáva človekom.

13.7.2003, 15. nedela v období cez rok, Mk 6, 7-13

Ježiš posielal do celého sveta po dvoch apoštolov. Zhoduje sa to so starým perekadlom, že celá pravda sa má opierať o dvoch svedkov. Vtedy je pravda najpravdivejšia. Potvrdená dvoma ľuďmi, ktorí videli, ako Ježiš vyvíjal svoju činnosť pri budovaní Božieho kráľovstva, pôsobí na poslucháčov a to Ježiš potreboval. Človek sa sám môže neraz presvedčiť, aká potrebná je v jeho živote Božia pravda a ako často, keď sa ju snaží odkázať druhému človekovi, je potrebný druhý svedok. Čo pre nás vyplýva z tohto evanjelického príbehu? Mali by sme hľadať druhého človeka, s ktorým sa podelíme našou vierou. Možno ho nájsť napr. v krúžkoch a spolkoch pôsobiacich pri našich farnostiach. Nestojme láhostajne na boku ... Pán sa spolieha na naše svedectvo.

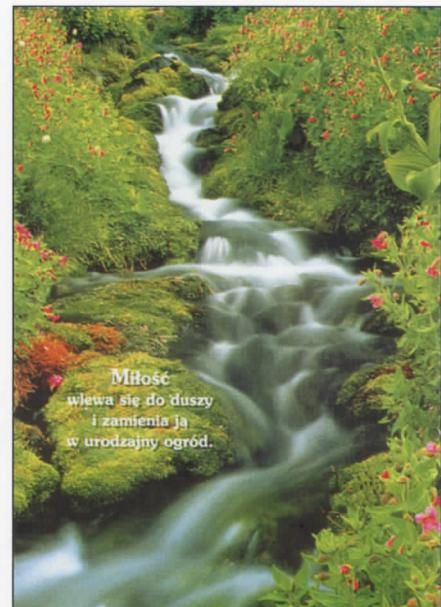
20.7.2003, 16. nedela v období cez rok, Mk 6, 30-34

Evanjelium o odpočinku. Dnes je ľahko si oddýchnuť. Ľudia pri dnešnom zhane a

starostlivosti o každodennú existenciu nemajú čas na oddych. Niekedy závidí tým, ktorí zdánlive majú čas na odpočinok. Večne stojaci pri búdkach s pivom, vysečávajúci na lavičkách v parku - celé dni nič nerobia. A zatiaľ Pán Ježiš prikazuje svojim učeníkom oddýchnuť si po ich putovaní a hlásení Božieho kráľovstva. Prikuje im ťaž na prázdiny. Avšak od kontaktu s Pánom Bohom si nemožno oddýchnuť. Každodená a večerná modlitba alebo nedelňa sv. omša by mali byť obdobím radostného stretnutia s najlepším Majstrom a upevnenia duševných, ale aj fyzických sôl. Po celom týždni práce musí byť nedele sviatkami. Niekedy však nie je, najmä vo veľkých mestách. Neraz pozorujem iné „svätynie“, ktoré sú v nedele plné a volajú sa *Hit, Makro, Tesco*. Možno tam v nedeľu stretnúť Boha? Možno si tam oddýchnuť?

27.7.2003, 17. nedela v období cez rok, J 6, 1-15

Ježiš dnes kŕmi hladných. Nasýtil ich ľudský hlad a môže nasýtiť aj ten druhý, nezriedka horší ako fyzický, ľudský hlad Boha. Ľudia na zemi neprestajne túžia po Bohu. Stále ich stretávam. Ako kňaz som ľuďom stále potrebny. Je to vlastne dobre, lebo preto som sa narodil ako kňaz počas mojej vysvätycky v katedrále, aby som ľuďom smädným, chorým na duši a hladným dával Boha. Istý mladý človek sa ma spýtal, keď počul, že akýsi kňaz sa vzdal kňazstva a odišiel: *ako ja mám veriť, keď náš kňaz zavrhol Boha?* Áno, sme nástrojmi, ale Pán nám dal najnádhernejšiu možnosť - môžeme ľuďom prinášať jeho samého, najnádhernejší poklad. A aj keď sme niekedy ošarpaní, úbohí žobráci, poklad nesieme

dalej. Týmto pokladom je Eucharistia - chlieb života.

3.8.2003, 18. nedela cez rok, J 6, 24-35

Pápež napísal nový dokument: *Ecclesia de Eucharistia*, čiže Cirkev žije Eucharistiou. Skutočne tak je už vyše 2000 rokov. Kedysi som čítal, že mučeníci v Kórei skrývali Eucharistiu v záchode, aby ju ne-našli väzenskí dozorcovia. Za to hrozila smrť. Dnes mnohí nedoceňujú tento veľký poklad. Mnohí „umierajú od hladu pri stole plnom chleba“, aj keď by stačilo vystrieť ruku a vziať. Oni to však nerobia a kričia, že sú hladní, nejedia a tvária sa, že nevidia prestretý stôl. Niet krajsieho daru. - Ja vám dám pravý chlieb z neba. Dal nám, a my ...

10.8.2003, 19. nedela v období cez rok, J 6, 41-51

Tieto kapitoly evanjelia čítané postupne každú nedelu sú evanjeliom života. Hovoria o pokrme na večný život. V kancelárii istá stareňka vybavuje manželov pohreb. Pýtam sa jej, či sa dávno spovedal a bol na sv. prijímaní. - *Nie, dôstojný pane, on nemyslel na to, že už zomrie.* Čudné myšlenie. - *Jednako zomrel a vy ste sa nepostarali, aby Pán Ježiš prišiel k nemu.* - *Nuž ani ja som nepredpokladala, že to bude tak rýchlo...* Taktôto nám Pán Ježiš nechal samého seba v podobe chleba, lebo chlieb je najjednoduchší pokrm, ktorý je me každý deň. Bez chleba sa nedá žiť. Bez chleba života sa nedá žiť ...

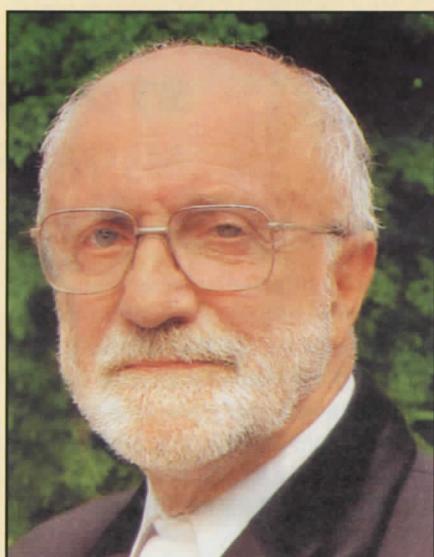
Kňaz PAVOL KUBANI

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho poľského divadelného a filmového herca, ktorého často vydávame aj na televíznych obrazovkách. Aby sme vám ulahčili odpoved, pripomienime, že hrá jednu z hlavných úloh v populárnom seriáli *Zlatopolskovi* (Złotopolscy). Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyžrebujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 6/2003 sme uviedli fotografie Andrzeja Nejmana. Knihy vyžrebovali: Angelika Sykorová z Harkabuza, Marek Klukovský z Novej Belej a Sebastián Dewera z Fridmana.

KRAJANSKÉ DETI NA SLOVENSKU

V dňoch 18.-31. mája t.r. bolo na Slovensku 28 krajanských detí zo Spiša, ktoré sa zúčastnili Školy v prírode v Detvianskej Hute. Bolo medzi nimi 15 žiakov zo ZŠ v Kacvíne a 13 žiakov zo ZŠ v Novej Belej. Sprevádzali ich traja učitelia – Alžbeta Górová, Anna Krištofeková a Dominik Surma.

HLavným cieľom pobytu v ŠvP bolo zdokonaľovanie znalostí slovenského jazyka a upevnenie citového vzťahu detí k Slovensku – našej druhej vlasti. Naši žiaci zároveň spoznávali dejiny a súčasnosť Slovenska, kultúru, historické pamiatky a zvyky i obyčaje slovenského ľudu. Popri tom však aj oddychovali, sútažili a zabávali sa. Všetky tieto zámery boli realizované v rámci štyroch vyučovacích hodín, vychádzok do okolia, športových aktivít, výletov a spoločenských hier i súťaží. Na hodinách slovenského jazyka a vlastivedy boli žiaci rozdelení do dvoch vedomostných skupín, čo zefektívnilo vyučovanie a uľahčilo vzájomné kontakty.

Hodiny slovenského jazyka viedli učiteľky Emília Kršiaková a Božena Kamenšká, ktoré sa zamerali najmä na rozvoj vyjadrovacích schopností žiakov a

rozšírenie ich slovnnej zásoby. Na hodinách vlastivedy, ktoré viedli učiteľky Mária Novodomcová a Božena Kamenšká, žiaci spoznávali história a súčasnosť Slovenska, Detvianskej Huty a okolia a upevňovali svoj vzťah k rodnej vlasti svojich predkov. Na hodinách hudobnej výchovy, ktoré viedla učiteľka Jaroslava Plavuchová, sa deti učili písat slovenské piesne z okolia Detvy, ale aj iných regiónov Slovenska. Športové schopnosti a aktivity detí rozvíjala na hodinách telesnej výchovy učiteľka M. Novodomcová. Žiaci hrali loptové hry, rozvíjali kondičné schopnosti a telesnú vytrvalosť. Mali k dispozícii telocvičnu a futbalové ihrisko. Vo večerných hodinách sa organizovali spoločenské hry, súťaže, diskotéky, ale aj športové hry. Vítazi súťaží boli odmeňovaní sladkosťami.

Počas pobytu na Slovensku mali naše deti možnosť navštíviť jazdeckú farmu Haferník, kde si mohli dokonca zajazdiť na koňoch. Zúčastnili sa tiež celodenného zájazdu do Banskej Bystrice a Zvolena, kde si pozreli o.i. bystrické námestie, Pamätník SNP a Zvolenský zámok.

Deti bývali v päťposteľových izbách, udržiavaných v čistote a stravovali sa v

školskej jedálni. Jedlá boli chutné a v dostatočnom množstve, kombinované vždy s čerstvým ovocím. Samozrejme počas pobytu mali deti zabezpečenú zdravotnú starostlivosť. Nie div, že sa tam cítili ako doma. Vládlo tam príjemné, takmer rodinné ozvdušie, učiteľky a ostatný personál boli veľmi milí a prívetiví a vychádzali oproti požiadavkam a potrebám žiakov.

V mene všetkých účastníkov chceme aj touto cestou podakovať Ministerstvu školstva a športu SR, Domu zahraničných stykov MŠ a osobne pani Zlaticu Havlíkovej za zabezpečenie pobytu našich detí na Slovensku. Je to pre ne veľká vzpruha vo výučbe slovenského jazyka a súčasne významný faktor zvyšujúci vôbec záujem o vyučovanie slovenského jazyka v našich ZŠ. Srdečná vďaka patrí riaditeľovi Školy v prírode Františkovi Novodomcovi a jeho pracovníkom za milé priatie, neobvyklú starostlivosť a vytvorenie znamenitých podmienok, ako aj učiteľkám Základnej školy v Detvianskej Hute za skvelé vyučovanie a úprimný a srdečný vzťah k našim deťom. ŠvP v Detvianskej Hute prekonala všetky naše očakávania.

DOMINIK SURMA

KRÁTKO Z ORAVY

V júli (13. 7.) sa 70 rokov dožíva Vladislav Šlachta z Pekelníka a (21. 7.) Emil Karkoška z Malej Lipnice. 65. narodeniny oslávil (1. 7.) Július Polanský z Dolnej Zubrici. Našim jubilantom srdečne blahozeláme a prajeme im veľa zdravia a pohody.

* * *

V súvislosti so značnými škodami, ktoré spôsobila jarná povodeň na Orave, sa vedenie jablonskej gminy rozhodlo upustiť urbárskym spolkom v Chyžnom a Dolnej a Hornej Zubrici platenie lesnej dane.

* * *

Vytúžené dva mesiace detských letných prázdnin, na ktoré žiaci oravských a spišských škôl už tak netrpezlivо čakali, sa stali skutočnosťou. Prajeme všetkým

deťom dobrý oddych, veľa slnka a príjemnú zábavu (na snímke deti v Dolnej Zubrici).

* * *

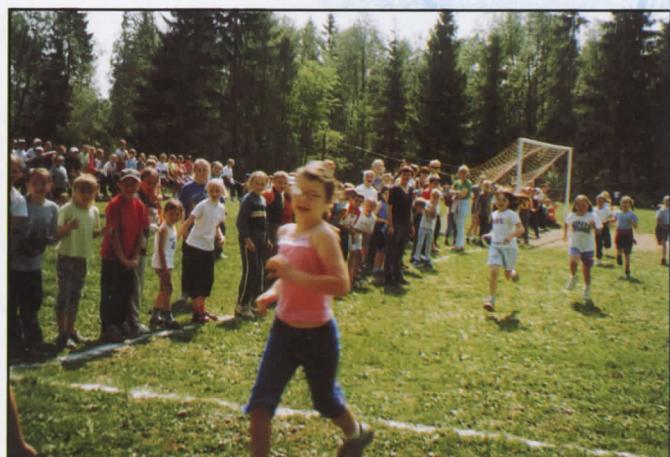
Počas senokosov sa na lúkach objavujú úhladné kôpky voňavého sena (na snímke), ktoré dotvárajú letnú panorámu oravskej krajiny. Dúfajme, že pekné počasie bude rolníkom priať aj počas žatevnych prác.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Očakávanie žiakov na začiatok podujatia

Preteky prváčok

Nová Belá pre deti

2. júna novobelské deti išli s radosťou do školy. Nemali sa totiž učiť, ale stráviť príjemný deň v prírode. O 9.00 hodine mali zraz na školskom dvore, kde im riaditeľka školy L. Klukoszowská zablahoželala k ich sviatku a predstavila podrobny program pohybových aktivít. Potom sa jednotlivé triedy sústredili okolo svojich triednych učiteľov, ktorí im rozdali pripravené balíčky so sladkosťami. Napokon sa celá škola zoradila do sprivedu, ktorý sa pohol k športovému ihrisku v blízkosti Oblazovej skaly. Tam žiaci súťažili a hrali sa, behali a zápasili medzi sebou. Potom hrali futbal. Menšie

deti mali v tom čase pohybové cvičenia a skúšali svoju šikovnosť v chytaní a hádzaní lopty. Nešlo o to, kto zvíťazí, ale aby v príjemnom ovzduší strávili pekný deň.

Kým však dorazili k ihrisku, boli tam už zástupcovia rodicovských združení, ktorí zapálili vatru a opekali na nej klobásky. Okrem toho pripravili množstvo dobrôt, ktoré deťom veľmi chutnili.

Nielen rodičia a učitelia pripravili prekvapenia pre deti, ale aj obecná rada, ktorá im k sviatku venovala 500 zlých. Prispeli aj jednotliví rodičia: Jozef Klušovský - elektrikár dal 110

zlotých, Andrzej Hełdak - 110 zlótych, Wiesław Półtorak - 110 zlótych. Za tieto peniaze škola kúpila palice pre unihokej. Vojt Jan Smarduch dal deťom na sladkosť 272 zlóty, k čomu škola doložila ďalších 150 zlótych. Takže popri peknej oslave Dňa detí škola získala aj praktické športové náradie. Vedenie školy chce aj prostredníctvom nášho časopisu podľať všetkým, ktorí podporili túto akciu.

Deň športových a pohybových aktivít ubehol veľmi rýchlo a deti sa usmiate a šťastne vrátili domov. Všetkým sa podujatie veľmi páčilo. Na ďalšie budú musieť čakať až do budúceho roka. Teraz sa pre nich začali prázdniny. Želáme im, aby ich strávili čo najpríjemnejšie.

(ak)

Chvíľka oddychu po namáhavom behu

Zástupkyne rodičov pripravujú deťom milé prekvapenie

PREKRÁSNA LEVOČA A SPIŠ

2. júna sa v galérii Stredomestského kultúrneho strediska v Krakove konala vernisáž výstavy tzv. fotobitov Andrzeja Wierzchowskiego pod názvom Prekrásna Levoča a Spiš. Otvoril ju riaditeľ strediska Janusz Paluch, ktorý privítal zhromaždených a odovzdal slovo Marcinowi Zalembbergerovi, ktorý zahral a zaspieval niekoľko súčasných skladieb.

A. Wierzchowski básnik, publicista a fotografik, a práve prostredníctvom fotografie vyjadruje svoju predstavu o kráse. Je Krakovčan, odnedávna zamilovaný do slovenského Spiša, z ktorého čerpá námety pre svoje výstavy. Je zároveň autorom štyroch básnických zberok. Má za sebou osem výstav umeleckej fotografie - tzv. fotobitov, ako ich sám pomenoval, pretože vznikajú na hranici objektívu a počítača. Jeho najnovšia výstava Prekrásna Levoča a Spiš, ktorá bola otvorená do konca júna v Krakove, sa potom prestahuje na Slovensko do levočského múzea. V súčasnosti je na Slovensku, v Starnej Ľubovni, prezentovaná ďalšia jeho výstava - Magický hrad. Je to prvá časť spišského motívum. V auguste iná výstava Mesto Aladina poputuje do Čiech. Autor pracuje v súčasnosti na ďalších spišských fotobitoch. Povedal nám: - *Spiš je prekrásny región. Škoda, že som ho objavil tak neskoro. Druhá výstava so spišskou tematikou je pokračovaním dlhšej série, ktorú chcem pripraviť. Ešte vám prezradím, že nasledujúca spišská výstava, ktorú pripravujem, bude o slovenských spišských Rómoch.* Popri fascinácii

A. Wierzchowski v rozhovore so svojimi hostmi

Spišom autora očarilo aj Sliezsko a jeho impozantné zámky a hrady. Autor mal doteraz tiež výstavy: Záhrada zárrakov(2001), Magický hrad, Mesto Aladina(2002), Sandomierske sny, Mólo, Theatrum, Marianin palác a Prekrásna Levoča a Spiš.

Vernisáže sa zúčastnili viacerí milovníci umenia z Krakova. Bol medzi nimi aj generálny tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý o.i. povedal: - *Pochádzam zo Spiša, ktorý je pre mňa malou vysnívanou vlast'ou. Je to zaujímavý región, bohatý na pamäti hodnoty, ktorý je doteraz málo známy v Poľsku. Vyvíjali sa tam vedľa seba viaceré kultúry, ktoré zanechali svoje stopy.*

Vernisáž zavŕšilo malé pohostenie, počas ktorého sa naskytla príležitosť porozprávať sa o expozícii. Viacerí súhlasili, že výstava sa im páči, pretože šikovne spája rozprávkový svet s realitou.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

KRÁTKO Z ORAVY

Zástupcovia Gminného úradu vo Veľkej Lipnici a členovia požiarnych zborov z Veľkej Lipnice-Murovanice a Kyčor sa zúčastnili 4. mája t.r. v družobnej obci Dolný Štefanov na oslavách 80. výročia založenia tamojšieho požiarneho zboru a dňa požiarníkov.

* * *

Na Orave pribúda čoraz viac dobre vybavených agroturistických hospodárstiev, ktoré sú zdrojom dodatočných príjmov viacerých rolníkov. Jedno z nich v Oravke (na snímke) vedú manželia Kazimír a Danuta Pieronkovci.

* * *

Veľkej obľube motorizovaných turistov sa teší moderný motelový komplex Chyžbet (na snímke), nedaleko poľsko-slovenského hraničného prieschodu Chyžné-Trstená.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Súťaž otvárajú: L. Klukošovská, E. Molitoris a D. Surma

Gymnázistky z Nižných Lápeš a Bialky Tatrzanskej

Slovensko moje

Stalo sa už tradíciou, že 1. júna pri príležitosti Medzinárodného dňa detí Spolok Slovákov v Poľsku usporadúva pekné podujatie pre našich najmladších. Tento rok sa toto podujatie konalo v Novej Belej, kam krátko po obede začali prichádzať autobusy plné krajanských detí, ktoré navštievujú hodiny slovenčiny vo svojich školách. Samozrejme sprevádzali ich učiteľky slovenčiny. Tielocvičňa novobel'skej školy bola čoskoro plná detí, a to nielen domácich, ale aj z iných spišských obcí.

Presne o 15 hodine, po uvítacích príhovoroch riaditeľky novobel'skej školy Lucyny Klukoszowskiej, jej zástupcu Dominika Surmu a generálneho tajomníka Spolku Ľudomíra Molitorisa, sa začala vedomostná súťaž pod názvom Slovensko - vlast' tvojich predkov. Zúčastnilo sa jej päť trojčlenných družstiev zo základných škôl,

ako aj tri z gymnázií, ktoré súťažili zvlášť. Všetky mali odpovedať na otázky týkajúce sa Slovenska, jeho dejín, kultúry, literatúry, zemepisu, športu a súčasných reálií. Ako prvé súťažili medzi sebou družstvá zo základných škôl. Čiernu Horu (ZŠ č.2) reprezentovali: Žaneta Sarnová, Magdaléna Václavová a David Sarna, Jurgov - Alžbeta Vojtasová, Helena Šoltýsová a Uršuľa Plučinská, Krempachy - Silvia Dluhá, Lucia Lukášová a Sebastián Bižub, Kacvín - Mária Tomášová, Alžbeta Galarovičová a Anna Šíškovičová, Novú Belú - Aneta Bednarčíková, Dominika Nemcová a Paulína Cervásová. Každé družstvo odpovedalo na päť otázok. Po skončení súťaže vysvitlo, že víťazom sa stalo kacvínske družstvo, ktoré odpovedalo správne na všetky otázky. O jeden a pol boda menej mali Jurgovčania, ktorí sa umiestnili na druhom mieste. Ostatné družstvá mali rovnaký počet bodov, takže museli absolvovať ešte jedno kolo, ktoré rozho-

Súťažná porota, sprava: L. Molitoris, M. Lisánsky, F. Mlynarčík a J. Šternogá

Diváci pozorne sledujú odpovede súťažiacich

DEŇ DETÍ V

dlo, že tretie miesto obsadili Krempašania, štvrté družstvo z Čiernej Hory a piate domáce družstvo.

Po skončení prvej časti súťaže bola krátká prestávka na oddych. Prestávka, počas ktorej si deti mohli pochutnať na chlebíčkoch a iných dobrotách, ktoré pre nich pripravili belianski hostitelia.

Po prestávke prišli na rad gymnázisti. Tento rok pribudlo do súťaže aj gymnázium z Bialky Tatrzanskej. Nižnolapšanské družstvo vystúpilo v zložení Alžbeta Górová, Marcela Celušáková a Edita Milaniaková, krempašské družstvo tvorili Jozef Lorenc, Anna Šturekárová a Terézia Majerčáková a gymnázium v Bialke Tatrzanskej reprezentovali Magdaléna Vojtasová, Anna Šoltýsová a Amelia Silanová. Súťažiaci sa preukázali výbornou znalosťou Slovenska a jeho reálií. Skutočne všetky družstva boli dobre pripravené, takže

Družstvá ZŠ z Kacvína (sprava) a Novej Belej

Družstvo ZŠ z Júrgova

NOVEJ BELEJ

Ien s minimálnym rozdielom zvíťazilo družstvo z nižnolapšanského gymnázia, ktoré odpovedalo na všetky otázky, pred gymnaziastami z Krempáčov. Súťaž, ktorú hodnotila trojčlenná porota v zložení: konzul GK SR v Krakove Marek Lisánsky, šéfredaktor Života Ján Špernoga a predseda OV na Spiši František Mlynarcík, mala vysokú úroveň a ukázala, že žiaci majú skutočne široké vedomosti o Slovensku, kultúre, dejinách, literatúre a prírode. Je to výsledok práce učiteľiek, ktoré sa snažili sprostredkovať žiakom čo najviac vedomostí nielen počas vyučovania, ale aj mimo neho. Víťazi v obidvoch skupinách si odniesli hodnotné ceny, ktoré ich určite potešili.

ODMENY ŽIVOTA

Po súťaži čakalo žiakov ešte jedno milé prekvapenie. Bolo to odo-

vzdávanie odmen, ktoré deti získali vo výtvarnej súťaži Života '2002. Bol to naozaj pekný darček k Medzinárodnému dňu detí. V krátkom príhovore súťaž zhodnotil a ceny odovzdal šéfredaktor Života Ján Špernoga. Ceny boli krásne a veľmi potešili výhercov. Medzi odmenami boli o.i. dva horské bicykle, ktoré vyhrali Veronika Surmová z Krempáčov a Michal Labuda z Harkabuza. Dominika Vněková z Krempáčov a Oksana Pugachová z Nedeca dostali pontóny spolu s veslami, Monika Szramová a Aneta Huzová z Kacvína dostali stany, fotoaparáty vyhrali Mária Václavová z Čiernej Hory a Dominika Pezdeková z Jablonky, kým rádiomagnetofón poputoval do rúk Marioly Biagosej z Nižných Lapš. Aj ďalšie ceny boli zaujímavé, napr. rádiobudík, hodinky, kolobežky, ruksaky, walkmany a pod. Osobitnú cenu - futbalovú a volejbalovú loptu dostala najlepšia škola, ktorá poslala na súťaž najviac prác.

Bola to krempášská základná škola. Na záver čakalo detí sladké prekvapenie v podobe balíčkov so sladkostami a pekným albumom. Na deti nezabudol ani pán konzul Marek Lisánsky, ktorý im doniesol cukríky a čokolády. Súčasne sa detí mohli zabávať pri diskotékovej hudbe. Úplne na záver prišli medzi detí aj členovia domáceho súboru Spiš, ktorí pre nich zaspievali a zatančovali, za čo ich malí diváci odmenili búlivým potleskom.

Podujatie bolo vydarené, z ktorého mali radosť nielen deti, ale aj vedenie Spolku. Vďaka za pomoc pri organizovaní tohto podujatia patrí riaditeľke základnej školy v Novej Belej L. Klukoszowskej, ako aj všetkým učiteľom slovenčiny, ktorí každodenným vyučovaním sústavne obohatujú svojich žiakov o nové poznatky. Už teraz pozývame všetky deti na novú súťaž, ktorá bude o rok.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Vystupuje súbor Spiš z Novej Belej

Vítazné družstvo z Kacvína preberá odmenu

Vsále bolo ticho.
Sudea končil:

- Páni, máte rozhodnúť, či okolnosti do takej miery svedčia proti obžalovanému, aby ste ho mohli uznáť za vinného z vraždy Viviany Barnabyovej. Poznáte výpovede služobníctva v čase výstrelu. Všetci sa na ňom zhodujú. Ďalej je to list Viviany Barnabyovej, ktorý napísala obžalovanému ráno v deň vraždy v piatok 13. septembra. Obhajoba jeho pravosť nepopiera. Obžalovaný najprv poprel, že bol na Deering Hille, neskôr, pod t'archou dôkazov, ktoré polícia zhromaždila, to pripustil. Obhajoba tvrdí, že neznáma osoba vošla do hudobného salónu potom, čo ho obžalovaný opustil, a zastrelila Vivianu Barnabyovú puškou, ktorú tam menovaný zabudol. Počuli ste dôvody obžalovaného, prečo mu cesta domov trvala pol hodiny. Prosím, aby ste sa odišli poradiť a zvážili všetky okolnosti.

Porota sa vrátila asi o pol hodiny s rozhodnutím, že obžalovaný je vinný.

Pán Sattherthwait po vynesení rozsudku opustil súdnu budovu zamyslený. Súdny proces ho nezaujímal, ale prípad Martina Wylda, ktorý bol známy ako gentleman, ho zaujal.

Vošiel do reštaurácie a poberal sa na svoje oblúbené miesto v kúte. V miestnosti bolo pološero, takže až v poslednej chvíli zbadal, že pri jeho stole sedí vysoký tmavý človek.

- Ved' ste to vy, pán Quin! - zvolal pán Sattherthwait.

Stretli sa už tri razy ...

Čudný je ten pán Quin. Veci, o ktorých bol človek presvedčený, že ich dokonale pozná, mu ukázal v úplne inom svetle.

Pán Sattherthwait si sadol a povedal:

- Práve prichádzam zo súdu, smutná záležitosť.

- Odsúdili ho? - spýtal sa pán Quin.

- Áno, porota sa tak dohodla ...

Pán Quin sklonil hlavu a zašeckal:

- Dôsledok pádných dôkazov ...

- Ale predsa, - začal pán Sattherthwait, no hned zmlkol.

- A predsa sú vaše sympatie na strane obžalovaného, však?

- Dovoľte, aby som sa vám zdôveril. Viete, Barnabyovcov dobre poznám. Sir George Barnaby je postarší, tučný človek, nafúkaný, že má majetok, ale nariekajúci nad každou maličkost'ou. Je to puntičkár, ktorý sám naťahuje hodiny každý

piatok popoludní a za nákupy platí v utorok ráno. Nikdy nezabudne pred spáním zamknúť hlavný vchod. Veľmi opatrny pán ... Lady Viviana bola mladá žena, jemná, poľutovania hodná ... S Martinom Wyldom som sa nikdy nestrelol, iba som počul o ňom, - pokračoval pán Sattherthwait. - Žil asi miľu od Barnabyovcov. Statkár. Ona sa zaujímalá o poľnohospodárstvo, alebo to predstierala, myslím, že skôr predstierala, ale viem, že bol pre ňu jedinou cestou k úniku. Písala mu listy a on jej, na súde ich čitali. Teda len tie jej. Ona si jeho listy neodkladala. Dalo sa z nich vyčítať, že jeho láska akosi ochladla. Priznal to. Bolo v tom dievča,

AGATHA CHRISTIEOVÁ

ODSÚDENÉHO ZACHRÁNILA MALIČKOSŤ

takisto z Deering Hillu. Jej otec je lekár. Blondína, jemná ...

Akiste ste čitali v novinách posledný list, ktorým Viviana pozývala Martina Wylda, aby prišiel večer o šiestej. Písala: „Nechám otvorené bočné dvere, takže nikto nebude vedieť, že si tu bol. Budem v hudobnom salóne ...“ Ked' Martina zatkli, poprel, že bol ten večer v dome. Povedal, že bol s puškou v lese. Ale jeho tvrdenie sa zosypalo, keď polícia našla odťačky prstov na dverách a na dvoch pohároch od kokteilov, ktoré stáli na stole v hudobnom salóne. Potom sa priznal, že lady Barnabyovú navštívil. Prisahal, že pušku nechal vonku opretú o stenu blízko dverí. Lady Barnabyovú opustil asi minútu alebo dve po štvrti na sedem živú a pokojnú. No zistili, že domov sa dostal až o tri štvrtre na sedem. A ako som už povedal, je to len miľa. To netrvá pol hodiny. Úplne zabudol na pušku. Čudné vyhlásenie, ale ...

- Ale, - spýtal sa pán Quin.

- Nuž, - povedal pomaly pán Sattherthwait, - je to možné? Viete, poznal som mnoho mládencov, na ktorých takéto citové výstupy veľmi pôsobili. Martin mal otupenú hlavu, cítil sa mizerne a nečudo, že zabudol na pušku.

Bolo presne osemnásť hodín a dvačasť minút, keď sa ozval výstrel. Počulo to celé služobníctvo. Kuchárka, jej pomocníčka, komorník, slúžka a komorná lady Barnabyovej. Ponáhľali sa do hudobného salónu. Lady Barnabyovú našli zvalenú na stoličke. Strela bola vypálená zblízka, projektil zasiahol mozog.

- Vypovedalo celé služobníctvo? - spýtal sa pán Quin.

Pán Sattherthwait prikývol:

- Áno. Komorník tam bol prvý. Všetky výpovede boli vcelku zhodné.

- Teda svedčili všetci do jedného, - poznamenal pán Quin. - Nikto nechýbal?

- Teraz si spomínam ... slúžka nesvedčila. Odišla do Kanady. Koniec koncov, prečo by nemohla odísť?

- A prečo by mala? - poznamenal pán Quin a pokrčil plecam.

Otázka priviedla pána Sattherthwaita do rozpakov, ale napriek tomu sa vrátil k téme.

- Nemožno pochybovať o tom, kto vystrelil. Služobníctvo strátilo hlavu. Uplynulo niekoľko minút, kým si spomenuli, že treba zavolať policiu. A keď to už chceli urobiť, zistili, že nefunguje telefón.

- Nefungoval telefón? - spýtal sa pán Quin.

- Nefungoval, - potvrdil pán Sattherthwait a zrazu mal pocit, že povedal čosi veľmi dôležité. - Azda to nebolo náročky? Smrť nastala v okamihu.

Pán Quin mlčal a pán Sattherthwait cítil, že jeho vysvetlenie nebolo dostačné.

- Nikto iný nemohol byť podozrivý, len mladý Wyld. Ked' zaznel výstrel, bol podľa jeho vlastných slov z domu preč asi tri minúty. Kto iný to mohol urobiť? Sir George, Vivianin manžel, hral v susedstve bridž. Odišiel odtiaľ o pol siedmej a pri bránke sa stretol so sluhom, ktorý ho informoval o tragédii. Nemožno podozrievať ani Sylviu Dalovú, terajšiu Wyldovu snúbenicu, hoci by na to mala pádny dôvod, keďže odprevádzala priateľku na stanicu, ktorá odchádzala vlastkom o osemnásť dvadsaťosem. Ďalej služobníctvo. Aký by tí mali na tom záujem? Okrem toho prišli na miesto činu takmer súčasne. Musel to byť len Martin Wyld ...

Hovoril to však nespokojne. A hned doložil:

- Predpokladajme, že je ten mládenec nevinný, a majú ho obesť.

Pán Quin mlčal.

- Prečo by tá ženská nemohla ísiť do Kanady? - povedal pán Sattherthwait trochu neelogicky.

Pán Quin iba pokrútil hlavou.

- Ved' neviem, kam do Kanady išla, - pokračoval mrzuto pán Sattherthwait.

- Mohli by ste to zistiť, - namietol pán Quin.

- Možno áno. Komorník alebo tamník Thopson to budú vedieť.

Odmlčal sa. Keď sa opäť rozhovoril, znel jeho hlas takmer úpenlivý. - Ale ja s tým predsa nemám nič spoločné.

- Martina Wylda majú popraviť asi o tri týždne ...

- Áno. Viem, na čo myslíte! Život a smrť. A aj to úbohé dievča ... Nie som tvrdohlavý, ale čo to nakoniec prinesie? Nie je to fantazirovanie? Len čo zistím, kam do Kanady sa tá žena odstahovala, budem musieť ísť za ňou sám.

Zatelefonoval na Deering Hill. Ohľásil sa komorník.

- Volám sa Sattherthwait a rád by som sa spýtal na mladú ženu, čo pracovala u vás ako slúžka.

- Akiste myslíte na Louisu Boullardovú. Odišla do Kanady.

- Mohli by ste mi povedať jej terajšiu adresu?

Komorník vyslovil obavu, že to nebude možné. Vie len, že je to v akýchsi horách so škótskym menom. Vtom si spomenul, že sa to volá Banff.

Pán Sattherthwait podčakoval.

Po prichode do Kanady našiel Louisu Boullardovú v Banffe pomerne ľahko. Bola zamestnaná vo veľkom hoteli.

Keď jej rozprával, že zbiera fakty o tragédii v Deering Hill, pozorne počúvala a bola ochotná poskytnúť mu informácie.

- Čítala som v novinách, že pána Wylda odsúdili. Je to poľutovania hodné ... Vedela som, že sa v ten večer čosi také stane.

- Prečo? - začudoval sa pán Sattherthwait.

- Práve som sa obliekala vo svojej izbe, keď šiel okolo vlak a dym z neho stúpal k oblohe. Neverili by ste, ale vytvoril obrovskú ruku, veľkú bielu ruku na pozadí oblohy. Prsty ruky boli skrivené, akoby chceli niečo chýtiť. Povedala som si, že je to zlé znamenie a vtom som začula výstrel. Neskôr som to spomenuť a si rovi Georgeovi, ale nevenoval tomu pozornosť. Bol to nešťastný deň. Od rána som vo všetkých kostiach cítila, že sa niečo stane ...

Pán Sattherthwait sa vypytoval znova a znova, ale nič iné sa nedozvedel. No predsa zaregistroval dôležitý fakt: nové zamestnanie odporučil Louise Thompson, tajomník sira Georgea, Vivianinho manžela. Nové miesto poskytovalo Louise Boullardovej veľmi vysoký plat, pravda, bolo podmienené okamžitým odchodom z Anglicka. Sprostredkoval to istý pán Denman a súčasne ju upozornil, aby nepísala svojim bývalým spolupracovníkom do Anglicka, lebo by sa mohla dostať do ďažkostí s pristahovaleckými úradmi.

Pán Sattherthwait navštívil aj pána Denmana, ten povedal, že tajomník

Thompson mu písal, že sir George chce dostať preč z Anglicka isté dievča a požiadal ho, či by mu nepomohol nájsť zamestnanie.

- Je to celkom pekné dievča, - poznámenal pán Denman. - Súčasne poukázali dost' veľkú sumu na zvýšenie platu.

Pán Sattherthwait si bol istý, že Luisa musela odísť z Anglicka pre nejakú príčinu. Ale kto bol v pozadí? Sir George, alebo jeho tajomník, ktorý zneužil meno svojho zamestnávateľa?

Na druhý deň po návrate z Kanady zašiel pán Sattherthwait opäť do svojej reštaurácie. Nedúfal, že sa hned na prvý raz stretne s pánom Quinom ...

- Vy ste ma poslali na pekný lov kačic, - vzdyhol pán Sattherthwait a rozprával, čo sa dozvedel.

Pán Quin pozorne počúval a potom poznamenal:

- Počul som, že železničné spojenie je zlé.

- Ani by som nepovedal. Vlaky chodia každú hodinu a presne. Odchádzajú z Waterloo vždy dvanásť minút pred celou hodinou. Posledný ide o 22.48.

- Ako dlho to trvá do Deering Hillu?

- Štyridsať minút, to znamená, že vlak je v Deering Hille dvadsaťosem minút po celej hodine.

- Pokial' sa pamätám, - poznámenal pán Quin, - slečna Boullardová videla v ten osudný večer vlak o 18.28.

- Áno, ale aj ak by svedčila pred súdom, čo by vlastne mohla povedať?

- To, čo videla.

- A čo videla?

- Znamenie na oblohe.

Pán Sattherthwait spýtavu pozrel na pána Quina. - Myslíte ten nezmysel o ruke na oblohe?

- Áno, práve to, - prisvedčil pán Quin.

- Hlúpost', sama povedala, že to bol dym z vlaku.

- Z vlaku, ktorý šiel smerom hore alebo dolu?

- Čažko to mohol byť vlak hore. Tie prechádzajú o desať minút celá. Musel to byť vlak o 18.28. Tu čosi nesedí. Povedala, že hned nato počula výstrel. Ako vieme, výstrel zaznel o 18.20. Žeby bol vlak išiel o desať minút skôr?

- To asi ďažko ...

- Teda 18.28, - pomaly opakoval Sattherthwait. - Ale ak to bolo v tomto čase, prečo potom všetci vyhlasovali, že to bolo skôr?

- Asi meškali hodiny, - uvažoval pán Quin.

- Všetky? - spýtal sa pán Sattherthwait. - To by bola veľká náhoda.

- Nemyslím na náhodu, ale na to, že sa to stalo v piatok.

- Áno, v piatok, no a čo?

Predsa ste povedali, že pán George vždy v piatok popoludní naťahuje hodiny.

- Posunul ich o desať minút späť. - Pán Sattherthwait, ohromený hrôzou svojho objavu takmer šepkal. - Potom šiel hrať bridž. Asi otvoril list, čo napísala jeho žena Martinovi. Odišiel od kariet skôr. Pri bočných dverách našiel opretú Martinovu pušku, vošiel dnu a zastrelil manželku. Potom zasa odišiel, pušku hodil do krovia, kde ju našli. Keď prišiel sluha poňho, pravdepodobne práve vychádzal zo susednej bránky. A čo telefón? Aha, už viem. Prerušil spojenie, aby nebolo možné telefonovať na políciu, ktorá by zaznačila presný čas oznamenia ... A teraz možno vysvetliť aj výpoved' Martina Wylda. Skutočný čas jeho odchodu bol 18.25. Ak šiel pomaly, prišiel domov o tri štvrtre na sedem. Luisa so svojím poverečivým táraním bola jediná nebezpečná osoba ...

Rád by som si pohovoril so Sylviou Dalovou, - povedal pán Quin, ale dohodli sa, že za ňou pôjde pán Sattherthwait.

O chvíľu sedel pán Sattherthwait so Sylviou a rozprával jej, čo sa dovedel. Napäto ho počúvala. Potom vstala a povedala: - Musím si ísť zohnať taxík.

- Moja milá, čo chcete urobiť?

- Pôjdem k pánu Barnabyovi.

O hodinu sa zjavila úplne vyčerpaná.

- Vyhrala som, - zašepkala.

- Čo povedal?

- Upozornila som ho, že Luisa Boullardová vypovedala na políciu. Ďalej som mu povedala, že ho videli, ako o pol siedmej vošiel do domu a o chvíľu vyšiel. Zosinel od strachu. Uistila som ho, že polícia ho nepríde zatknuť skôr ako o hodinu a že má ešte čas uniknúť. Len nech podpíše priznanie, že zabil Vivianu. Ak to neurobí, začнем kričať a všetkým poviem pravdu. Podpísal.

Povedala mu priznanie so slovami:

- Vezmite si to a osloboďte Martina.

Pán Sattherthwait jej pohladkal ruku a povedal;

- Musíte sa spamätať. Pozývam vás do svojej reštaurácie.

Zamierili k známemu stolu a pánu Sattherthwaitovi bilo srdce nádejou, že zazrie pána Quina. No nebol tam ... Veden, že sedí doma a píše o tomto príbehu poznámky pre slávnu autorku aj krátkych detektívnych poviedok, ktoré milióny ľudí radi čítajú ...

(ExPRESS číslo 1/1991)

EUROLIGA MTB TATRY ‘2003

Medzinárodné preteky na horských bicykloch, organizované v rámci 5. ročníka poľsko-slovenskej súťaže *Euroliga MTB Tatry ‘2003*, pokračovali 1. júna t.r. pretekmi v Skawie. Hlavným organizátorom podujatia, ktoré finančne zabezpečuje fond Európskej únie je Cyklistický klub Horské orly Raba Wyżna a Výbor pre šport a turistiku Euroregiónu Tatry a spoluorganizátorom aj Spolok Slovákov v Poľsku. Mediálny patronát nad pretekmi má o.i. Rádio Krakov, cyklistický magazín bikeBoard, Gazeeta Krakowska, TVP 3 Krakov, Život a ďalší. Vedúcim podujatia a dobrou dušou všetkých doterajších ročníkov súťaže je tréner a koordinátor cyklistického klubu Horské orly Raba Wyżna Jacek Jaworski z Podvľaka. Poznamenajme, že v tomto roku sa uskutočnili dva preteky Euroligy MTB Tatry - v Podvľaku (27. apríla) a Dolnom Kubíne (4. mája). Ďalšie preteky budú v Kluszkowciach (29. júna) a vo Velkej Lipnici-Privarovke (6. júla). Finále súťaže sa uskutoční vo Wysowej-Zdroji (5. októbra 2003).

Výsledky pretekov v SKAWE:
Deti (7-9 roční)
 dievčatá: 1. Ewelina Mastelová zo Skawy

KRÁTKO ZO SPIŠA

Vo výtvarnej súťaži *Náš región v Európe*, ktorý organizovalo Gminné kultúrne stredisko v Łopusznej, súťažilo 82 prác zo základných škôl a gymnázií. V mladšej skupine 3. miesto obsadila Dominika Wnęková z Kremách a v staršej skupine 4. miesto obsadili Veronika Surmová, Magdaléna Horníková a Anna Cyrwusová z krempašského gymnázia. Zvláštne ocenenie za spracovanie témy získal Kamil Zarembczan taktiež z krempašského gymnázia. A aj prvú cenu získal krempašský gymnázista Šimon Brzyzek. Odmeneným bolo ľahko.

* * *

Naše samosprávy čoraz častejšie dostávajú prostriedky z rozpočtu EÚ. Na Spiši Gmina Nižné Lapše využila doposiaľ vyše 60 tisíc zlôtich, ktorými podporila podujatie Spišská

chlapci: 1. Karol Kowalcze z Lętownie (klub UKS Wigor), 3. Konrad Jurasz z Jablonky (UKS Podvlk)

Ziaci (10-12 roční)
 dievčatá:

1. Agnieszka Spytkowska z Łętownie

chlapci: 1. Daniel Paleta z Bielska Białej (Sokół Szczyrk)

Mladíci (13-14 roční)

dievčatá: 1. Debora Jaworská z Podvľaka (Horské orly Raba Wyżna)

chlapci: 1. Bartłomiej Spytkowski z Łętownie

Mladší juniori (15-16 roční)

dievčatá: 1. Patrícia Pekarčíková z Podvľaka

chlapci: 1. Darek Kwiatkowski z Podvľaka

Juniori (17-18 roční)

dievčatá: 1. Karolina Kozela z Kramova

D. Jaworská z Podvľaka (v strede), víťazka 4. ročníka podujatia

chlapci: 1. Adrian Rzeszótko z Myślenic

Elita (19-29 roční)

muži: 1. Marcin Motyka zo Zawady

Masters I (muži 30-39 roční):

1. Jarosław Miodoński zo Żywca

Masters II (muži 40-50 roční):

1. Ján Klasovit z Liptovského Mikuláša, 2. Igor Otiepka z Dolného Kubína

Masters IV (muži 55-60 roční):

1. Grzegorz Grzempa z Bielska Białej

Masters VI (muži 65-69 roční):

1. Józef Koprzak zo Skawice.

(pk)

PRÍRUČKY NAŠICH UČITEĽOV

Školské a pedagogické vydavateľstvo vo Varšave vydalo vlanej ďalšie dve knihy, ktoré sú pomocné pri vyučovaní slovenčiny na základných školách. Je to kniha D. Surmu s názvom *Učíme sa správne písat - Diktáty zo slovenského jazyka pre 4., 5. a 6. ročník základnej školy*. Obsahuje texty, na ktorých sa cvičia pravopisné javy preberané na hodinách slovenčiny v jednotlivých ročníkoch.

Druhú knihu napísala A. Krištofeková a volá sa *Od Tatier k Dunaju - Výber textov zo slovenskej poézie a prózy pre 4.-6. ročník ZŠ*. Pozostáva z viacerých častí, obsahujúcich doplnkové texty k rôznym literárnym žánrom. Kniha je ilustrovaná maľbami detí z výtvarnej súťaže Života. Dúfajme, že nové príručky dobre poslúžia učiteľom a žiakom. (ak)

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

*Sv. omšu celebroujú: biskup J. Szkodoń s kňazmi
J. Bednarčíkom a P. Kubaním*

Čestní hostia na sv. omši

SLOVENSKÁ SV. OMŠA V KRAKOVE

Každý posledný utorok v mesiaci sa bude odbavovať slovenská sv. omša v kostole sv. Kríža v Krakove. Prvú, slávnostnú sv. omšu celebroval 27. mája otec biskup Jan Szkodoń spolu s kňazmi Jozefom Bednarčíkom a Pavlom Kubaním. Zúčastnili sa jej o.i.: Jana Burianová z veľvyslanectva SR vo Varšave, konzul Generálneho konzulátu SR v Krakove M. Lisánsky s manželkou, podpredseda ÚV SSP a šéfredaktor Života J. Šternogaj, generálny tajomník ÚV SSP L. Molitoris, krakovská MS SSP s predsedom J.M. Božkym, slovenskí reholní bratia študujúci v Krakove a ďalší priaznivci Slovákov a slovenčiny. Biskup Szkodoń vo svojej kázni povedal o.i.: - Táto sv. omša je symbolom jednoty v rôznorodosti a súčasne dôkazom možnosti dialógu viačích kultúr a to nielen Krakove, kde sa ich prelína naozaj veľa, ale aj na Spiši a

Orave. Aj keď sme symbolickým spoľočenstvom, stretli sme sa tu lebo nás spája naša víera. Veľmi sa teším, že môžem slúžiť prvú slovenskú sv. omšu v Krakove. Ďakujem za túto peknú iniciatívu. Budem sa modliť za všetkých, ktorí sa tejto sv. omše budú zúčastňovať ...

Zatiaľ sa jej zúčastnilo okolo 40 osôb. Veríme však, že každý mesiac bude záujemcov pribúdať. (ak)

KRAKOVSKÁ TV O ŽIVOTE

Národnostné menšiny a ich život boli celé desaťročia témou tabu. Až po páde totality sa o nich začalo čoraz viac hovoriť a písť. Dnes je to už takmer „normálne“ a každá významnejšia udalosť v našom živote nachádza odraz v médiách, v tom aj v televízii.

V polovici mája t.r. zavítala do našej redakcie filmová skupina krakovskej te-

levízie pod vedením redaktora a režiséra Krzysztofa Krzyżanowského, ktorá prišla nakrúcať program o našom časopise a jeho úlohách. Snažila sa zachytíť celý výrobný cyklus Života od prípravy textov až po vytlačenie časopisu a jeho rozširovanie medzi čitateľmi a súčasne ukázať jeho význam pre naše krajské hnutie. Sledovala každý nás krok pri príprave časopisu, nazrela do tlačiarne, ba vybraťa sa so šéfredaktorom Jánom Šternogom aj k najaktívnejším dopisovateľom Života na Spiši a Orave, teda k Jánovi Brinčkovi z Fridmana, kňazovi Jozefovi Bednarčíkovi z Nedece a Františkovi Harkabuzovi z Harkabuza, ktorým sme išli odovzdať čestné diplomy za ich obetavú prácu. Na tejto ceste nás sprevádzal aj generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris a pracovníčka ÚV Spolku Beáta Szczepańska, ktorá zároveň spolupracuje s televíziou na príprave programov o našej menštine. Poznamenajme ešte, že polhodinový program o Živote bol vysielaný dvakrát a divákom sa veľmi páčil. (jš)

Čestný diplom preberá F. Harkabuz z Harkabuza

J. Šternogaj a L. Molitoris gratulujú kňazovi J. Bednarčíkovi

J. Brinčka z Fridmana preberá diplom a gratulácie

KURZ SLOVENČINY V SÍDLE SPOLKU

V júni, tak ako na školách, sa v sídle ÚV SSP v Krakove skončil už druhý ročník kurzu slovenského jazyka, ktorý zorganizoval Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave. Viedla ho bývalá pracovníčka nášho Spolku Vlasta Juchniewiczová. Poznamenajme, že na kurz sa spočiatku prihlásilo vyše dvadsať záujemcov. Časť z nich sa však postupne, pre nedostatok času, ale aj z iných dôvodov, kurzu vzdala. Ostala však skupinka najvytrvalejších, ktorí v ovládaní slovenského jazyka urobili značný pokrok. Sme presvedčení, že sa im získané vedomosti určite zídu. Po prázdninách bude Spolok v kurze pokračovať. (jš)

V SLOVENSKOM INŠTITÚTE O NÁS

Slovenský inštitút vo Varšave usporadúva v rámci svojej činnosti celý rad zaujímavých podujatí – výstavy, prednášky, koncerty, stretnutia s významnými osobnosťami slovenskej kultúry a vedy a pod. Jedným z nich bol aj magisterský proseminár (12. marca t.r.) pre študentov Varšavskej univerzity na tému Slovenská menšina v Poľsku, ktorého sa zúčastnil šéfredaktor Života J. Šternog. Keďže študenti prejavili zvýšený záujem o našu menšinu, 21. mája sa uskutočnilo druhé stretnutie, na ktoré prišiel aj predseda SSP prof. J. Čongva.

ských a oravských farnostiach alebo vyučovanie slovenčiny na základných školách a gymnáziach. Mnohí boli zvedaví, ako sa rešpektujú práva menšín v PR, koľko Slovákov žije v Poľsku a aké právne akty zabezpečujú ich práva, ako sú Slováci zastúpení v obecných a gminných samosprávach a pod. J. Čongva a J. Šternog odpovedali na všetky otázky, takže významne obohatili vedomosti varšavských študentov o našej menštine. Mnohých veľmi prekvapili napr. problémy so slovenskými bohoslužbami v Jablonke a vôbec vzťah cirkevnnej hierarchie Malopoľského vojvodstva k tejto otázke, alebo aj fakt, že Snem PR dnes neschválil zákon o právach menšín. Podľa ich mienky by sa takéto stretnutia mali konať častejšie. (jš)

POŁSKO V EÚ

V dňoch 7.-8. júna 2003 sa v Poľskej republike uskutočnilo referendum o vstupe do Európskej únie, počas ktorého väčšina Poliakov povedala ÁNO. Referenda sa totiž zúčastnila nadpolovičná väčšina z 29 868 474 milióna občanov - čiže 58,85% oprávnených voličov, z ktorých prevažná väčšina - 76,87 %, podporila vstup svojej krajiny do EÚ. Poľsko sa teda stalo v poradí už šiestym štátom (z desiatich uchádzačov), v ktorom občania rozhodli o začlenení svojej krajiny do EÚ. Ďalšie referendum sa

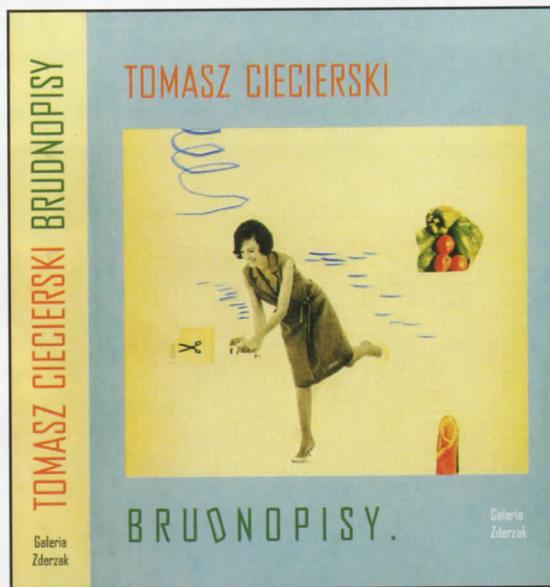
Po krátkych príhovoroch J. Čongvu a J. Šternogu sa v konferenčnej sále SI začala živá debata, do ktorej prispel aj prof. W. Misiak, ktorý študentov sprevádzal. Študentov zaujímal mnoho otázok, týkajúcich sa slovenskej menšiny v Poľsku, medziiným problema tika slovenských bohoslužieb v spiš-

kovalo v Českej republike (13.-14. júna). O vstupe do EÚ budú ešte hlasovať v Estónsku (14. septembra) a Lotyšsku (20. septembra). Na Cyper sa referendum konáť nebude. (pk)

VYZNAMENANIE PRE NÁŠU TLAČIAREN

Počas Medzinárodného knižného veľtrhu vo Varšave sa už oddávna uskutočňuje súťaž o najkrajšiu knihu roka, ktorú organizuje Poľská spoločnosť vydavateľov kníh. Tento rok o najkrajšiu knihu súperilo 65 vydavateľstiev, ktoré poslali 118 titulov. Porota navrhla 35 kníh, z ktorých len 15 do stalo odmeny a ocenenia. Bola medzi nimi aj jedna kniha, ktorú vytlačila naša tlačiareň. Je to kniha Tomasza Ciecierskeho „Brudnopisy“ (Koncepty). Autor je výtvarníkom a jeho kniha obsahuje doposiaľ nepublikované koláže a maľby, ktoré vznikali po skončení vysokej školy. Dá sa povedať, že je to abc maliara a jeho tvorby, alebo akási prípravka na ďalšiu tvorbu. Práve táto kniha nám priniesla ocenenie. Je to pre našu tlačiareň povzbudzujúci fakt, že sme práve spomedzi takéhoto množstva kníh a na takejto prestížnej súťaži získali ocenenie práve my. Znamená to, že naše kníhy sú konkurenčné a majú úroveň. Zároveň je to pekná odmena k 10. výročiu činnosti našej tlačiarne. (ak)

Titulná strana odmenenej knihy

BLAHOŽELÁME

Aj keď s istým oneskorením sme dostali do redakcie pozdrav zo slávnoštneho odovzdávania maturitných stužiek od krajanke Zuzany Rusnákové z Jurgova, ktorá prednedávnom zmaturovala na Strednej zdravotnickej škole v Poprade. Želáme jej veľa úspechov v ďalšom štúdiu, ako aj osobnom živote.

Redakcia

BLOKÁDA PRIECHODU V CHYŽNOM

23. mája t.r. blokovalo slovensko-poľský hraničný priechod Trstená-Chyžné okolo 300 slovenských odborárov na čele s predsedom Odborového zväzu Kovo Emilom Machynom, ktorí žiadali od slovenskej vlády zvýšenie minimálnych miezd, revalorizáciu dôchodkov a prídavkov na deti. Hoci protest trval vyše 4 hodiny a pred hranicou sa vytvoril vyše kilometrový rad automobilov, konfliktov s vodičmi nebolo. Niektorí poľskí vodiči slovenských štrajkujúcich v ich požiadavkách dokonca podporovali. Počas blokády bola automobilová premávka presmerovaná na

hraničné priechody Suchá Hora-Chochołów a Bobrov-Winiarczykóvka. (pk)

SOŁNA CESTA Z WIELICZKI NA ORAVU

8. júna t.r. sa v Jablonke konalo nezvyčajné podujatie nazvané „Sołna cesta z Wieliczki na Oravu,” inšpirované udalosťami spred niekoľkých storočí, kedy sa sołf z Wieliczky vozila na Oravu a ďalej, do Uhorska. Z Wieliczky cez Krakov a Myślenice prišiel do Jablonky sprievod vozov naložených sołou. Početní diváci si mohli pri tejto príležitosti pozrieť inscenizovaný „zbojnícky nápad” na sprievod a neskôr sa zúčastniť rôznych súťaží, napr. vo vrhaní kopijou, strieľaní z luku, či jazde na koni. Nechybal ani čarovanie stredovekých stríg. Návštevníci si zároveň mohli prezrieť zaujímavú výstavu „Z Wieliczki do sołnički,” ktorá bola inštalovaná v osobitnom autobuse. V bohatom programe podujatia sa divákom predstavili folklórne súbory Rombań z Chyžného a Skalniok z Hornej Zubrice, detský folklórny súbor Kumoratki z Malej Lipnice a Podvlka, súbor z Kluszkowiec, kabaret Truteň a gymnaziisti z Podvlka a Hornej Zubrice, ktorí predviedli divadelné predstavenie. Vystúpili tiež hostia zo Slovenska - súbor Golonka a hudobná kapela Anonym. Na záver sa konala tanecná zábava. Poznamenajme, že podujatie organizoval vojt gminy Jablonka a Oravské stredisko kultúry a športu, za spolupráce Múzea krakovských žúp vo Wieliczke, Oravského etnografického parku v Hornej Zubrici a Združenia škôl Hrdinov Westerplatte v Jablonke. (pk)

DAR SRDCA

Naša akcia pod týmto názvom naďalej pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojila kacvínska rodáčka Anna Pastušeková z Ameriky, ktorá na potreby Spolku Slovákov v Poľsku venovala 50 dolárov. Srdečne ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť nás Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. Św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Konto: Bank PKO S.A. III/O Kraków, 10701193-2017-2221-0100.

ODMENY ŽIVOTA NA ORAVE

Pred koncom školského roka 2002/2003 sme sa vybrali do škôl na Orave odovzdať odmeny víťazom našej výťvarnej súťaže, povzbudíť ich do ďalšieho rozvíjania svojho talentu a spolu s nimi sa tešiť z ich úspechu. Hoci sa nepodarilo všetkých žiakov zastihnúť v školách,

Odmenené žiačky E. Pilchová (zľava) a D. Pezdeková z Jablonky

niektorí boli totiž so svojimi triedami na školských výletech, odmenení prežívali milé chvíle. Napríklad v ZŠ v Harkabuze sme odmeny víťazom odovzdávali spolu s riaditeľom školy Władysławom Łabuzom a v ZŠ v Podsklí, odkiaľ nám poslali výtvarné práce po prvý raz, bola pri odovzdávaní cien riaditeľka školy Krystyna Chowaniecová a triedna učiteľka Michalina Buczek-Biszczaková. Z hodnotných cien sa tešili aj žiaci v ZŠ č. 1 v Jablonke, v ZŠ č. 2 v Malej Lipnici, v ZŠ č. 1 vo Veľkej Lipnici, v ZŠ č. 2 v Hornej Zubrici a ďalších školách. Pre odmenených to bola chvíľa veľkej pocty, najmä keď odoberali ceny pred nastúpenými žiakmi z celej školy, buď pred svojou triedou.

Treba povedať, že odmeny boli aj v tomto roku mimoriadne atraktívne. Boli medzi nimi o.i. dva horské bicykle (za 1. miesta) a jeden z nich vyhral tretiak ZŠ Michał Labuda z Harkabuza, boli aj kolobežky, skateboardy, kolieskové korčule, turistické stany, rádioprijímače, fotografické aparáty, walkmany, náramkové hodinky, no a pekné slovenské knihy v celkovej hodnote vyše 2600 zlôtých. Veríme, že všetky odmeny priniesli deťom rovnako veľkú radosť.

Na záver chceme poďakovať všetkým riaditeľom základných škôl a gymnázií a zvlášť učiteľom výtvarnej výchovy za ich námahu pri príprave žiakov a prajeame im počas letných prázdnin veľa slnka, vody a oddychu. Už dnes všetkých

žiakov pozývame na novú výtvarnú súťaž, ktorú ohlásime v Živote č. 9/2003.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

SPOMIENKA NA JÁNA KALATU

Naše krajanské hnutie postihla veľká strata. Navždy od nás odišiel veľký človek a hudobník, krempašský rodák Ján Kalata. Bol to veľmi aktívny krajan, plný energie, ktorý celý svoj elán využíval v prospech krempašského dychového orche-

stra, ale aj krajanského hnutia. Bez neho sa neobišlo takmer žiadne podujatie, či to už v obci alebo mimo nej.

Narodil sa 8. júna 1937 v slovenskej roľníckej rodine Márie a Michala Kalatovcov v Krempachoch. Mal troch súrodencov: Máriu, Valenta a Hélenu. Ako každé dieťa na dedine od najmladších rokov musel pomáhať rodičom pri gospodarstve. Oženil sa v roku 1960 s Krempaškou Annou Jurkovskou a išiel za zaťa k jej rodičom. Postupne sa im narodili tri deti - Emília, Lucia a Jozef, ktoré im osladili život. Deti sa postupne osamostatnili a založili si vlastné rodiny. Manželia Kalatovci sa dočkali 7 vnukov, ktorým sa veľmi tešili.

Celý Jánov život bol spojený s rodoucou obcou. Od malíčka prejavoval veľké hudobné nadanie, ktoré neskôr zužitkoval pre rozvoj dychového orchestra, ktorý pôsobí pri miestnom požiarom zbere. V dychovke začal pôsobiť v roku 1955 ako 18-ročný mládenec zaujímajúci sa o hudbu. Bol to jeho najväčší koníček, ktorému sa venoval bez prestávky až štyridsaťsem rokov a keby nie náhly odchod, určite by to robil nadalej. Jeho hudobné nadanie, usilovnosť a organizačné schopnosti vysoko ocenili

aj jeho kolegovia z orchestra, keď ho v roku 1976 zvolili za svojho kapelníka. Popri práci s orchestrom sústavne prípravoval preň mladý dorast. V poslednom období cvičil 11 detí, s ktorými vystúpil na Fašiangoch 2002 v Krempachoch. Krempašania sú mu vďační za jeho prácu s dychovkou, ktorá chodila hrávať na rôzne podujatia v

širokom okolí. Za dlhé roky svojho pôsobenia v hasičskom zbere, ale najmä dychovke, si získal veľkú autoritu. Orchestr pod jeho vedením získal mnoho úspechov a ocenení na gminných, okresných a oblasťných prehliadkach. Aj on za svoju dlhorčnú prácu dostal viaceré vyznamenania.

Pohreb zosnulého 66-ročného krajana Jána Kalatu sa konal 16. apríla na miestnom cintoríne v Krempachoch. Poslednej rozlúčky s ním sa popri rodine zúčas-

tnili členovia ÚV a MS SSP, dychovky, požiarne zbery, zástupcovia Gminného kultúrneho strediska v Łopusznej, učitelia a takmer celá obec. V mene Spolku sa so zosnulým rozlúčil generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris.

Odišiel od nás vzorný, obetavý krajan a vynikajúci hudobník, ktorý navždy ostane v našich spomienkach.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 4. mája 2003 zomrela v Tribši vo veku 88 rokov krajanka

ANNA PLUTOVÁ (rozená Miškovičová)

Zosnulá bola spolu s manželom členou nášho Spolku v Tribši od jeho založenia, ako aj horlivou čítateľkou Života od jeho vzniku. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka a dobrá občianka. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 23. mája 2003 zomrel v Tribši vo veku 81 rokov krajan

ANDREJ PLUTA

Zosnulý patril k aktívnym členom MS v Tribši od založenia nášho Spolku a od samého začiatku aj čítateľom a obetavým propagátorm nášho časopisu. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlubokú sústrast.

MS SSP v Tribši

* * *

Dňa 7. mája 2003 zomrel v Novej Belej vo veku 72 rokov krajan

VALENT DLUHÝ

Zosnulý bol dlhorčným čítateľom Života a patril medzi aktívnych členov nášho Spolku. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, starý otec a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP V Novej Belej

Z KALENDÁRA NA JÚL

Záhradkári

Je to najteplejší mesiac roka a pre záhradkára aj najnáročnejší vzhľadom na zabezpečenie rastlinám vody. Počas sucha treba kultúry pravidelne zalievať, pričom výhodnejšia je bohatšia zalievka raz na 4-5 dní, ako každodenné polievanie menším množstvom vody.

Blíži sa hlavné obdobie zberu zeleniny. Začíname ho šalátom, po ktorom budú nasledovať skoré hľuboviny a hrášok. Potom vyberáme prvú karotku, čím zároveň jednotíme porast. Pomaly dozrieva cibuľová zelenina, čo prezrádza polihanie vňate. Po vytrhnutí ju necháme doschnúť na hriadke 7-10 dní. Skoro budú neskoro zobrahaná cibula sa zle skladuje. Podobne je s cesnakom. Jeho dozrievanie poznáme podľa žltnutia a zasychania listov. Aj tu je dôležitý čas. Keď ho ponecháme v pôde dlhšie než treba, rozpadáva sa a uvoľňuje strúčiky. Dosúšame ho na vetratelnom mieste. Koncom mesiaca začíname zberať uhorky. Robíme to pravidelne a po troche. Aby sme zachovali ich dobrú rodinu až do jesene, treba ich zberať pravidelne, ale aj čistiť, zavlažovať a prihnojovať roztokom kombinovaného hnojiva. Kto má parenisko, môže ešte teraz zasiať uhorky na neskorý zber. Cez leto možno okná z pareniska zložiť. Položíme ich vtedy, keď sa prudko ochladí, ako aj na jesenné. Fóliovníky cez leto pravidelne vetráme, rastliny kontrolujeme a podľa potreby zalievame.

Ovocinári

V tomto mesiaci dozrievajú čerešne, višne, ríbezle a jahody. Oberáme ich v štádiu plnej zrelosti, podľa možnosti zrána, a ukladáme ich do chladku, aby sa nezaparili. Skoré odrody sliviek a ringlejón na kompoty treba oberať so stopkami. Zbierame samozrejme a popadané ovocie, ktoré však treba rýchlo skonzumovať. Keď ide o jadroviny, práve teraz je čas na vyväzovanie a nakláňanie dlhších letorastov budúcich celých konárov, aby sme urýchliť rodinu. Kôstkoviny bez úrody možno teraz hlbšie zmladiť. Podobne ako zeleninu, aj ovocné stromy a kry treba pravidelne zavlažovať.

V júli môžeme ešte pokračovať v letnom reze višní a čerešní, najmä prebierkou a skracovaním letorastov. Dôležitou pracou, najmä koncom mesiaca, je ochrana ovocných stromov a krov pred škodcami, najmä pred obaľovačom, ktorý spôsobuje červivost jabĺk, hrušiek a sliviek. Keď objavíme listové vošky, treba stromy okamžite striekat, lebo keď sa rozmnožia, ich ničenie bude sťažené.

Chovatelia

Mladým sliepočkám sa začínajú tlačiť hrebene a formovať telesné tvary. Blíži sa obdobie chovateľskej žatvy, čiže sliepočky majú byť pripravené na znášku. Samotná fyzická vyvinutosť pre začatie znášky ešte nestaci, je potrebný aj vhodný vek. Stáva sa, že sliepočky pustené

predčasne do znášky znášajú malé vajcia a po sérii 30-40 vajec znášku na dlhší čas preruší. Vhodným vekom prvej znášky je: sliepky ľahkých nosivých plemien – 5-5,5 mesiaca; stredne ťažké mäso-nosivé plemená – 6-6,5 mesiaca; ťažké mäsové plemená – 7-7,5 mesiaca. Predčasnú znášku môže chovateľ oddaliť upravením výživy. Robí to tak, že v kŕmnej dávke obmedzí podiel krmív s vysokým obsahom bielkovín a zväčšíuje podiel zrnovín. Hlad treba uspokojať objemovými krmivami, napr. zvyšovaním dávok zelených krmív.

Včelári

Júl je posledný mesiac včelárskeho roka. Včely paše ubúda, ale včely už naplnili medníky. Med je zrelý a možno ho vytáčať. Treba však pamätať na to, aby včelstvám zostalo aspoň 5 kg medu. Preto po vybraní plástov sa treba hned presviedčiť, koľko zásob zostało v plodisku. V prípade potreby treba jeden plást vrátiť. V tomto mesiaci treba dokončiť výmenu matiek, aby sa ešte rozkládli a včelstvo si vychovalo silnú generáciu mladých včiel na zimu. V silnejších včelstvách doznieva ešte rojová nálada, ktorú likvidujeme tým, že včelstvu odobe rieme 2-3 plasty so zavieckovaným plo dom aj so včelami a utvoríme z nich odloženec s vlastnou matkou. Na 10. deň ho prezrieme, nastavané materské bunky zničíme a pridáme mladú oplodnenú matku. Tým zabránime vyrojeniu včelstva. Odloženec použijeme na prezimovanie zásobnej matky alebo na posilnenie zaostávajúceho včelstva. (js)

ZBIERAME BYLINY

Dnes predstavíme ďalšiu rastlinu využívanú aj na liečebné účely. Je to CESNAK MEDVEDÍ (lat. Allium ursinum L.). Je to bylina z čeľade ľaliovitých a v prírode na seba upozorňuje súvislým svetlozeleným porastom, v čase kvitnutia bielym kobercom. Vyrastá do výšky 30-100 cm a má len dva listy elipsovitého tvaru. V zemi je podlhovastá ciba zabalena do šupín. Kvety sú v pologulatom okolku na dlhej tyči. Obľubuje teplé listnaté lesy s riedkym porastom a spodnou vodou. Hojný je v bukových, dubovo-hrabovej a javorových lesoch, rád rastie v polotieni až tieni. Pre nepríjemný pach sa mu bylinožravce vyhýbajú.

Na liečebné účely sa zbiera vŕňať, listy a ciba. Vŕňať a listy sa zbierajú v máji až júni, kým ciba je na jeseň. Rastlinu nesušíme, ale ju používame len v čerstvom stave, lebo sušením sa ničia účinné látky. Rastlina obsahuje silicu, sulfidy, čpavok, alkylsulfidy, horké látky a organické soli. Rastlina, primerane obsahovým látkam, má podobné účinky ako cesnak, ibaže slabšie. V ľudovej medicíne sa cesnak medvedí využíva pri kolísavom krvnom tlaku, predovšetkým na zníženie tlaku a pri zápaloch tenkého čreva akéhokoľvek pôvodu. Lieči sa ním aj artériosklerózu,

závraty, nespavosť, chrípka, črevné parazítózy a pod. Bylina má značné antibakteriálne vlastnosti. Používa sa tiež na liečenie kôrnatenia tepien, ako prostriedok na vyhánanie črevných parazitov a ako dezinfikujúci prostriedok pri kvasnom pochode v žalúdku a črevach. Pritom účinok závisí od dávkovania: kým 1 lyžica šťavy cesnaku odstraňuje vetry, väčšia dávka vetry vyvoláva.

Cesnak medvedí, ako sme už spomenuli, sa používa len v čerstvom stave. Vytláčime z neho šťavu a denne dva razy užívame pol čajovej lyžičky (cesnakový pach môžeme stličiť zamiešaním šťavy do mlieka), alebo vo forme liehového výťažku (tinktúry), a to 2-3 razy denne po 10-15 kvapiek. Šťava tvorí tiež chľovú zložku jarných bylinných kúr. (js)

ONDREJ SLIACKY

TRI KAPSY

Rozprávka, vtáčatko, zosadni k nám. Zaspievaj, zaštoboc, múdroš nám daj. Zosadni, vtáčatko, na skalu, na kameň. A čo máš na srdci, smelo nám pripomeň.

Nuž kde áno, kde nie, žil jeden chudobný človek, čo nemal nič iné len trochu žíta na poli. Pár nízkych stebielok, že by ich aj žaba preskočila. Čo si len neborák pre ne posmech vystál, výsmešných rečí od sveta napočúval. A najviac od svojho staršieho brata, boháča náramného, ktorý len na to myšel, ako by ho i o to posledné pripravil.

Lenže nemusel si dlho nad tým hlavu lámať. Od razu sa len prihnal vietor - paskudník, zahvízdal, zavýskal a podho rovno po chudákovom poli tancovať, maličké klásky naširoko-nadaleko rozmetávať.

- Čo si ja len teraz, nešťastný, počnem, - zabetákal chudák a pobral sa k svojmu bohatému bratovi prosiť o radu, o pomoc.

- Ale čože ty ku mne podaromnici chodíš, - neprívetivo ho brat privítal.

- Vari len nechceš, aby som ti vrece žíta daroval, škodu nahradil. Len si ty pekne toho lapaj, čo ta do nešťastia doviedol. - Akože mám chytiať vietor v poli, brat môj rodny. Ved to ešte žiadnen človek, čo svet svetom stojí, nedokázal, - zahorekoval chudák, ale potom, keď sa od brata nijakej pomoci nedočkal, do sveta zamieril.

Dlho, predĺho šiel, na vietor vyvolával, až ho napokon ukrytý za jednou medzou našiel.

- Čo by si rád, človek dobrý? - privítal ho vietor.

A chudák, že tak a tak, pre jeho huncútstvo o žito prišiel, a teraz mu i s deťmi už iba umrieť prichodí, lebo doma niet čo do úst položiť.

- Keď je tak, - vráví vietor, - škodu ti nahradím, ba i viac priložím, - dodáva a zaraz starú kapsu chudákovu na plece vešia. - Len tak poviedz, kapsa, potras sa!

Nevidel sa chudákovi čudný dar, ale nechcel vietor uraziť, nuž zadával a viac sklamaný ako natešený domov sa pobral.

A doma zle-nedobre. Deti pláču, žena hundre, načo je im staré kapsisko. Či ešte málo vyšli svetu na posmech. A už-už chce dar od vetra von dvermi vyhodiť, keď len chudák povie: - Kapsa, potras sa!

A v tej chvíli čudo prenáramné. Stôl je plný jedál, o akých sa v biednej chalupe nikomu ani nesnívalo. A z kapsy sa len sypú a sypú ďalšie dobroty, že čoskoro na zem padajú.

„Dost, kapsička, nesyp viac!

Stačí nám i na mesiac.

Ukry, ochráň, čo máš v sebe,
iným posluž, čo sú v biede.”

- Akým iným, čo za iným, - vráví vtom boháč, čo šiel práve okolo a všetko videl, všetko počul. - Ja

sám ju schmatne a ozlomkrky s ňou do svojho bohatého domu uteká. A tam s ňou nie pekne ako jeho chudobný brat, ale s krikom-vreskom:

„Čo skrývaš, kapsisko, daj mi to!

Chcem zlata za plné koryto!

Sypte sa, zlatučké dukáty!

Kapsisko, chcem byť hned bohatý!”

Tentoraz už chudákova žena nepláče, rukami nezalamuje, že o tolké bohatstvo prišli, ale rovno začne muža bit, z domu ho vyháňať. - A kym od toho vetriska-darebáka novú kapsu nedostaneš, na oči sa mi neukazuji! - kričí za ním, păštu sa mu vyháza. Čo mal neštastný muž robif. Proti svojej vôle za vetrom sa vybral, hanblivo rozfúkané klasy spomenul.

- A či som sa ti už neodvdačil, dobrý človek?
- mračí sa vietor, - či som ti dosť nedal?

- Dal, dal, - klopí chudák oči, - aj viac, ako mi patrilo. Ale ženu mám lakovú, brata chamtivého. Kým novú kapsu neprinesiem, nesmiem prah svojej chalupy prekročiť. Nuž podaruj mi, vetríček-vetríček, novú kapsu.

- Keď je tak, - vráví vietor, - vezmi si ju.

A sám mu tretiu kapsu ma plece vešia, ba mu ešte i slová pripomína, ktorími sa jej má doma privrávief. Lenže nestáči chudák ani dvere na chalupe za sebou zavriet, už jeho žena za bohatstvom zabažená skočí ku kapse a nedôčkavo volá: - Kapsa, potras sa!

A v tej chvíli čudo prenáramné. Z kapsy sa sype jeden obušok za druhým a podho tancovať po ženinom chrbte. Díva sa chudák na ten čudný tanec, za uchom sa vyčkávav škrabe. No keď už žena pridlho narieka, o ratu kričí, pohľadí kapsu a milo jej vraví:

„Dost, kapsička, dost bolo.

Stačí jej to nadľho.

Kto bude chcieť poklad,
tomu väčšou mierou naklad!”

Ide okolo chudákov bohatý brat. Nevidí, čo sa v chalupe deje, ale reči o poklade začuje. A tak ako predtým i teraz najprv od závisťi zamrie, no potom do chalupy vbehne, schýti kapsu a pod s ňou domov utekať. A doma sa hned na sedem zámok zamkne a do kapsy sa s krikom-vreskom pustí:

„Zatras sa kapsisko, kapsisko, stariga!

Ved ma už chudoba omína.

Daj všetko, čo skrývaš vo vnútri!

Len na mne, kapsisko, nešetrí!

A kapsa veru nelenila. Sypala jeden obušok za druhým, ale akokolvek sa usilovala, stále bolo málo. Lebo už to tak vo svete chodí: keď chce niečo bohatý a lakomý človek, tomu nie je nikdy a ničoho dosť. Nuž bijú obušky boháča doteraz a budú ho bif dotiaľ, kým bude čo len jediná rozprávka-vtáčatko žiť, svetom si pre radosť i potechu chudobných ľudí poletovať.

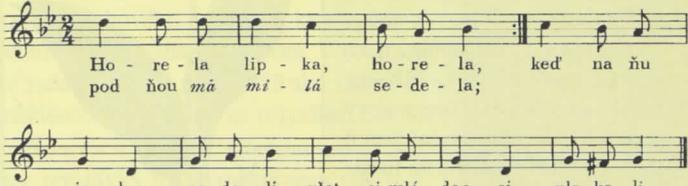
(Z knihy: Ondrej Sliacky - Zlaté Slnečko, Mladé letá, Bratislava 1987)

HORELA LIPKA, HORELA

K. Ruppeldt, [1880, Liptovská]
(Veľmi stará pieseň.)

(Allegro)

Iba ten neplakal,
čo ju falošne miloval.

VILMA ŠIMKOVÁ
JÁN DOMASTA

KRÁSNE OBDOBIE

*Leto je krásne obdobie.
Čo nás von láka? Kto to vie?
- Raz je to bazén, raz je les,
mäkušká tráva, neba les...
belušké mraky, vtáčí let,
zvončekov lesných modrý kvet.*

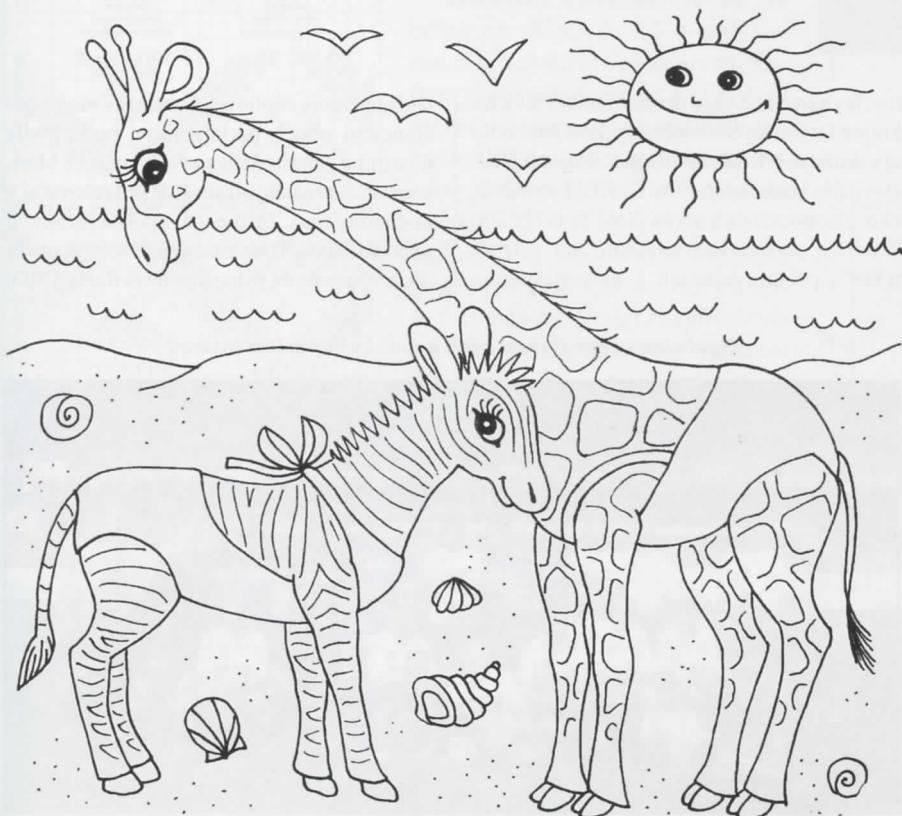
*Pri cestách rady čerešň
núkajú plody, dajú tieň.
Do lesa vábia jahody,
potok zas volá do vody:
- Pod'te sa ku mne osviežiť,
hned' sa vám bude ľahšie žiť!*

*Na poli zbožie dozrelo,
žlté si šaty odelo.
Klas plný, suchý, poddajný,
túžobne čaká kombajny:
- Treba ma skosit' ešte dnes,
len potom hľadat' vonný les!*

MAĽUJTE S NAMI!

Milé deti, žirafa Alice a zebra Elza sú najväčšie parádnice z celej ZOO. Pred dovolenkou strávili celé hodiny u najlepšej krajčírky - tety Klotildy. Žirafa si vybraла hnedý vzor so škvunami a zebra čiernobiele pásikavý model. A teraz je na vás, ako budú vyzeráť na pláži. Svoje hotové práce nám pošlite do redakcie. Z posledných prác sme vyžrebovali Hanu Tisončíkovú z Chyžného a Patríciu Majerčákovú z Nedece.

VESELO SO ŽIVOTOM

- Máš dobrú pamäť na tváre?
- Áno, prečo?
- Lebo som rozbila zrkadlo.

- Chcela by som kúpiť pre syna topanky.
- Na kolko rokov?
- Na kolko rokov?! Ved' on ich zoderie za pári týždňov!

- Ako to robíš, že trafíš do stredu terča?
- Najprv streľím a potom nakreslím terč.

- K tomu jasnovidcovu už nepôjdem!
Je to podvodník!
- Ako si to zistil?
- Keď som zaklopal, opýtal sa: Kto je?

Vraví lord svojmu sluhovi. - Buchni do steny rukou.

- Prečo?
- Som nahnevany!

Dedko hovorí vnučke: - Stíš to rádio, nech tak nereve!

- Ale, dedko, ved' je to opera!
- Jáj, tak to môžeš nechať. Ja som tiež reval, keď ma operovali.

ČO JE TO?

*Skáče z výšky bez padáka,
a nič sa jej nestane.
Behá sem-tam po haluzách,
nájde šušku - zastane.
Čo je to?
(akčireveV)*

*Hlas má takmer ako basa,
ked' je sýty, vtedy hrá sa.
Veľké laby, kožuch hrubý,
maliny a medík ľúbi.
Čo je to?
(d'evdeM)*

*Chodia si do mláky
umyt' zobáky.
Kníšu sa stále
ako na bále.
Čo je to?
(ecičaK)*

KRÁĽ JUAN CARLOS

Dnes nám nejde, samozrejme, o španielskeho kráľa, ale skôr o jeho menovca Juanu Carlosu FERRERA DUNATA, mladého ale už slávneho španielskeho tenistu, ktorý si pred pár rokmi zaúmienil staf sa najlepším tenistom na svete. No a k tomuto cieľu úspešne smeruje.

J. C. Ferrero už ako malý chlapec sníval o tom, aby raz vyhral turnaj na kurtoch Rolanda Garrosa v Paríži. Začal o tom snívať v obci Villena nedaleko Alicante, kde mu otec dal prív raketu, ako aj prívú názornú hodinu tejto peknej hry, ktorá sa v budúcnosti mala staf jeho povolaním. Práve tam začal ako deväťročný chlapec prvý tréning pod dozorom Antonia Martíneza Cascalesa, ktorý dodnes usmerňuje jeho kariéru.

Prečo sme si dnes v našej rubrike všimli práve tohto hráča? Nuž preto, že v nedeľu 8. júna t.r. sa J. C. Ferrero po struhujúcim boji s Holanďanom Martinom Verkierkom stal suverénnym víťazom parízskeho turnaja. Jeho detský sen sa splnil neočakávane rýchlo. Na druhý deň po víťazstve španielska tlač písala o ňom v samých superlatívach a niektoré noviny dali svojim článkom titulky: Juan Carlos I. – kráľ Francúzska.

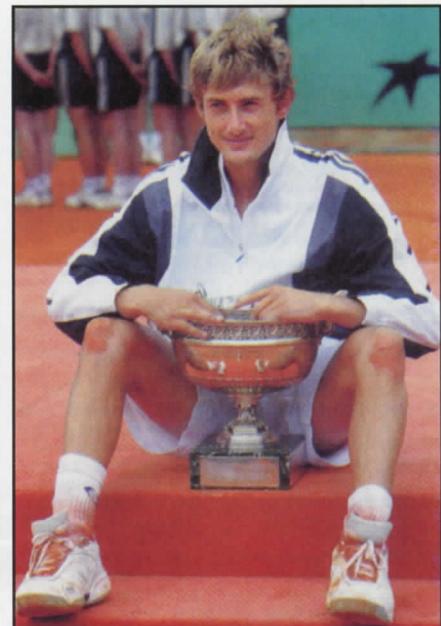
Narodil sa 12. februára 1980 v Onteniente, ďaleko od veľkých tenisových stredísk. Mal šťastie, že už ako chlapec narazil na kohosi takého, ako Antonio Martínez, ktorý okamžite uveril, že sa mu dostať do ruky diamant, ktorý treba len pekne obrúsiť. No a sám naozaj

významne prispel k rozvoju Ferrerovej kariéry. Kupoval mu výstroj, hradil cestovné trovy a neskôr dokonca vybudoval vo Villene tenisové stredisko, v ktorom bol Ferrero najdôležitejšou osobou. Dnes je to znamenitá tenisová škola, ktorú firmuje tento vynikajúci tenista.

Martinez mal skutočne dobré oko i ruku na chlapca majúceho kráľovské mená. Čoskoro urobil z neho majstra 13-ročných a 14-ročných dorastencov. Bol sice, našťastie len raz, taký moment, keď sa Ferrero chcel vzdaf tenisa. Ako 17-ročný stratil totiž matku a celé týždne, ba mesiace, sa nemohol spomätať. Keď sa ziaľ za matkou trochu zmiernil, vrátil sa na kurt.

Teraz sa už kariéra J. C. Ferrera začala rýchlo vyvíjať. V roku 1998 sa prvýkrát zúčastnil turnaja na kurtoch Rolanda Garrosa v súťaži juniorov a dostał sa až do finále, kde prehral s Chilancom Fernandom Gonzalesom. O rok neskôr sa stal profesionálom, a to hned takým, ktorý získal titul najlepšieho debutanta sezóny. Potom, keďže sa mu na turnajoch mimoriadne darilo, sa dva roky v tenisovom rebríčku sústavne šplhal hore, až sa dostał blízko prvej desiatky. V rokoch 2000 a 2001 sa mu v Paríži podarilo prebojovať do semifinále, kde však prehral s neskorším víťazom turnaja Gustavom Kuertenom. Vlani sa dostał až do finále, v ktorom však po päťsetovom boji podlahol svojmu rodákovi Albertovi Cestovi. V tomto roku bol už neprekonateľný...

Úmerne so svojimi úspechmi sa Juan Carlos Ferrero stáva vzorom či príkladom nového

španielskeho tenisa. To už nie je iba tvrdé, trpežlivé odrážanie loptičiek z hľbky kurtu, ale pestrý a odvážna hra, podporená navyše veľkou všestrannosťou. Mladý Španiel má samozrejme všetky črtu, ktoré odlišujú majstrov od dobrých hráčov. Vie sa dokonale ovládať, je chladný a nedovoľuje súperom ani ten najkratší oddych. Nervy si šetrí na fanúšikovanie Realu Madrid. Nebojí sa hrať na tvrdých kurtoch a už sa, zatiaľ polohartom, začína zmieňovať aj o úspechu vo Wimbledone. Po víťazstve v Paríži je jeho cieľ samozrejmý – stať sa svetovou jedničkou (zatiaľ je na treťom mieste). Trochu uštipačne hovorí: Keďto dokázal Lleyton Hewitt, môžem aj ja. (js)

SLOVENSKÍ POSLANCI OPÄT ÚSPEŠNEJŠÍ

V polovici júna t.r. sa v Trnave uskutočnil ďalší z tradičných futbalových zápasov medzi poslancami Národnej rady Slovenskej republiky a Sejmu Poľskej republiky. Po predošlých víťazstvach 3:2 (v r. 2001 v Prešove a v lani v Lublini) sa opäť lepšie darilo slovenským poslancom, ktorí tentoraz vyhrali 2:1. Oba góly domácich zaznamenal predseda opozičného Smeru Róbert Fico. Za hostí skóroval Piotr Kozłowski, taktiež z opozičnej Samoobrany. Trénermi oboch tímov boli známe futbalové mená – najlepší strelec slovenskej ligy v histórii Jozef Adamec a člen víťazného futbalového tímu Poľska na OH 1972 v Mnichove – Zygmunt Anczok. Obe reprezentácie boli „politicky vyvážené“. V celku poľského Sejmu sa objavili zástupcovia pravicovej Ligy poľských rodín, stredovej Občianskej platformy a ľavicovej Zelenej strany.

my, ľavicového Zväzu demokratickej ľavice a krajne ľavicovej Samoobrany. Podobne bolo aj v družstve NR SR, ktorú reprezentovali predstaviteľia koaličných SDKÚ, KDH, či ANO, ako aj opozičných strán SMER a HZDS. Tradícia podobných stretnutí „na zelenej tráve“, prispievajúcich k neformálnemu

nadväzovaniu osobných kontaktov medzi poslancami oboch parlamentov, bude podľa účastníka zápasu Milana Novotného z Ministerstva zahraničných vecí SR pokračovať aj v budúcom roku. Zástupcovia poľského Sejmu sa podľa neho v Trnave zastrájali, že na domácej pôde v Sopote už jednoznačne zvíťazia. (MD)

Spoločný záber slovenských a poľských parlamentárov

Pulóver pre dievčatá

Veľkosť: č. 36

Materiál a spotreba: 450 g béžovej polohrubej priadze, zvyšky tmavozelenej, tmavohnedej, bledohnedej a sivej priadze rovnakej hrúbky, ihlice č. 3,5 a 4,5.

Vzory: I. patentový; II. džersejový: líce hl., rub obr.; III. vypletaný: podľa nákresu.

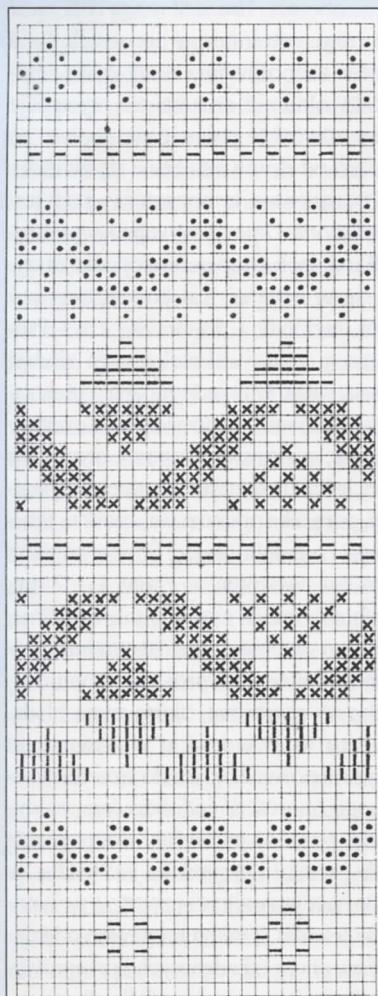
Vzorník: 10 x 10 cm = 18 očiek a 22 riadkov.

Postup práce. **Predný diel:** Na ihlice č. 3,5 nahodíme 92 očiek běžovou priadzou a patentovým vzorom upletieme 6 r. Ihlice vymeníme za č. 4,5 a tým istým vzorom pokračujeme do výšky 15 cm. Odtiaľto vypletáme farebný vzor podľa nákresu. Vo výške 10 cm od patentu (po dokončení bledohnedých trojuholníkov) vytvarujeme prieramky uzavorením po 1x4, 1x3, 1x2 a 1x1 očku na oboch stranach. Pokračujeme rovno do celkovej výšky 40 cm, kde uzavrieme 10 stredných očiek a postupne po 1x4, 1x3, 1x2 a 1x1 očku na oboch stranach výstrihu. Na ihlici nám ostane po 21 očiek na plecia, upletieme ešte 2 r. rovno a očká uzavrieme.

Zadný diel pletieme celý běžovou priadzou, alebo vyplatieme vzor ako na prednom diele. Očká na prieramky uberaeme rovnako, výstrih začneme tvarovať až vo výške 44 cm od okraja pleteného dielu. Naraz uzavrieme 16 stredných očiek, potom uberieme na oboch stranach výstrihu ešte 1x4 a 1x3 očká. Ostatné očká uzavrieme naraz.

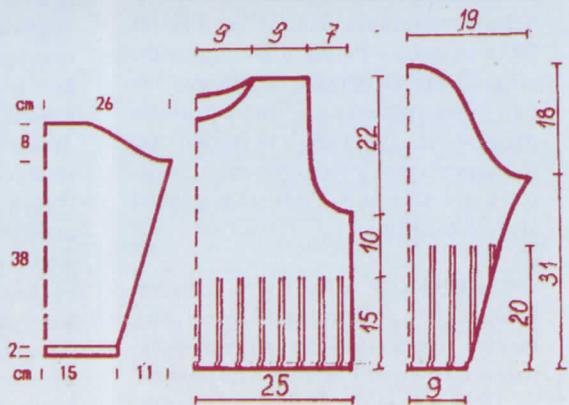
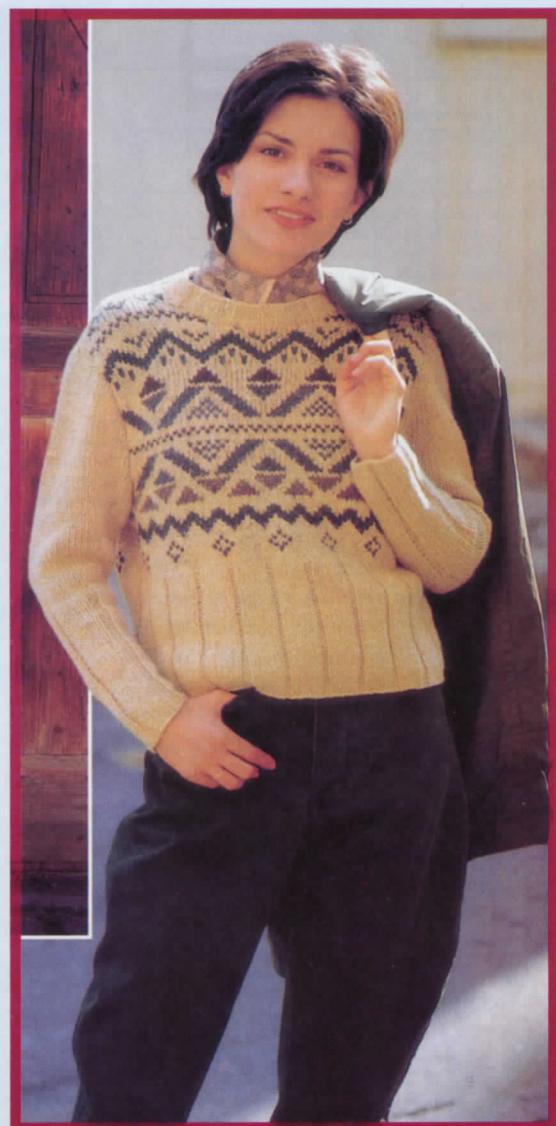
Rukáv: Nahodíme si 34 očiek na ihlice č. 3,5 a upletieme 6 r. patentovým vzorom. Ihlice vymeníme za č. 4,5 a tým istým vzorom pokračujeme do výšky 20 cm od začiatku pletenia, pričom od 6. r. začneme rukáv rozširovať pridávaním 3x1 očko na oboch stranach (po dopletenej patentu máme na ihlici 40 očiek). Ďalej rozširujeme rukáv pridaním 6x1 očko v každom 4. r., potom 4x1 očko v každom 2. r. Vo výške 31 cm od začiatku pletenia máme na ihlici 60 očiek a začneme tvarovať rukávovú hlavicu. Na oboch stranach uberieme 1x4, 1x3, 1x2, 4x1, 1x2, 1x3, 1x4, 1x5 očiek a zvyšných 6 očiek uzavrieme naraz.

Dokončenie: Zošíjeme pravé plece. Okolo priečrníka naberieme na ihlicu č. 3,5 asi 85 očiek a patentovým vzorom upletieme 3,5 cm vysoký lem, pričom vo 4. r. spletieme každé 3. a 4. očko v pásiaku z hladkých očiek. Potom zošíjeme ľavé plece s lemom, zošíjeme rukávy, bočné švíky a rukávy prišijeme do prieramkov. (podľa Dorky č. 1/99)

- běžová
- tmavozelená
- bledohnedá
- tmavohnedá
- ✗ sivá

Použité skratky: r. = riadok; hl. = hladko; obr. = obrátene.

ČO NA OBED?

KOTLÍKOVÝ GULÁŠ. 800 g predného hovädzieho mäsa, 60 g masti alebo oleja, 2 veľké cibule, lyžička mletej červenej papriky, soľ, mleté čierne koreniny, trocha rasce, 2-4 strúčiky cesnaku, 250 g zemiakov, 1-2 zelené papriky.

Mäso slabo naklepeme a pokrájame na malé kúsky. Do kotlíka alebo kastróla dáme mast' buď olej, pridáme cibuľu pokrájanú nadrobno a oprážime do ružova. Potom pridáme pokrájané mäso, mletú červenú papriku, soľ, mleté čierne koreniny, rascu a rozotretý cesnak, prilejeme trochu vody alebo polievky z mäsovej kocky a dusíme. Keď je mäso polomäkké, pridáme olúpané a pokrájane zemiaky, pokrájané zelené papriky a dusíme do mäkkia. Podávame s chlebom, slanými rožkami alebo aj s haluškami.

TELACÍ PERKELT. 700 g teľacieho mäsa, 60 g masti, 50 g cibule, 25 g hladkej múky, soľ, mletá červená paprika, 2 rajčiaky alebo 2 lyžice rajčiakového pretilaku, 2-3 dl kyslej smotany.

V kastróle roztopíme mast', oprážime na nej cibuľu pokrájanú nadrobno a lyžičku mletej červenej papriky. Teľacie mäso (najlepšie z pliecka) umyjeme, pokrájame na väčšie kúsky, osolíme, dáme na oprázenú cibuľu a prikryté za občasného premiešania dusíme, až kým sa šťava nevydusí. Potom mäso zaprášíme műkom, trochu oprážime, zalejeme vodou alebo polievkou z kostí, pridáme pretreté rajčiaky alebo rajčiakový pretilak a povaríme. Pred dovarením pridáme kyslú smotanu. Podávame s ryžou alebo haluškami.

ŠKLBANCE S MAKOM. 1 kg zemiakov, 200 g polohrubej múky, soľ, 80 g maku a 30 g práškového cukru na posypanie, 80 g masti buď masla na poliatie.

Očistené pokrájané zemiaky uvaríme do polomäcka a zlejeme z nich vodu, ktorú si odložíme. Zemiaky posypeme műkom, vareškou urobíme do nich niekoľko otvorov až na dno, zalejeme ich trochou vody, v ktorej sa varili, a na okrajji sporáka necháme trochu varit' (si 15 min.), aby sa műka sparila. Potom zemiaky dôkladne popučíme a vymiešame tak, aby cesto bolo hladké a zároveň husté. Nakoniec ho podľa chuti osolíme.

Lyžičkou namočenou v horúcej masti bud' masle vykrajujeme väčšie halušky, ktoré na misu bud' tanieri posypeme zomletým makom zmiešaným s cukrom, prípadne aj postrúhaným tvarohom, a polejeme horúcou mastou buď maslom.

ŠALÁTY

FRANCÚZSKY ŠALÁT. 200 g zemiakov, 100-150 g šunky, po 100 g mrkví a sladkokyslých uhoriek, 1 cibuľa, trochu konzervovaného hrášku, soľ, mleté čierne koreniny, 250 g majonézy.

Studené uvarené zemiaky, šunku, uvarenú mrkvu a uhorky pokrájame na malé kocky, cibuľu na rezance a premiešame so zeleným hráškom. Všetko osolíme, okoreníme, pridáme majonézu a zláhka, ale dôkladne premiešame. Ak je šalát veľmi hustý, rozriedime ho studenou hovädzou polievkou a citrónovou šťavou.

MÚČNIKY

HANÁCKE KOLÁČE. 750 g polohrubej múky, 4 dl vlažného mlieka, 2 kocky cukru, 40 g droždia, 180 g masla, 100 g práškového cukru, 3-4 žltky, vanilínový cukor, 1 lyžička soli, citrónová kôra, 1 vajce na potretie, tvarohová plnka a lekvár.

Z droždia, hrnčeka vlažného mlieka a 2 kociek cukru pripravíme kvások, ktorý necháme vykysnúť. V hlbokej mise vymiešame maslo s cukrom, so žltkami, vanilínovým cukrom, soľou a postrúhanou citrónovou kôrou. Pridáme vykysnutý kvások, preosiatu műku a so zvyškom vlažného mlieka zarobíme cesto, ktoré dobre vypracujeme, prikryjeme čistou utierkou a necháme na teplom mieste vykysnúť. Vykysnuté cesto na pomúcenej doske zláhka vyvalíkame, pokrájame na štvorce, do stredu každého dáme kúsok tvarohovej plnky a rukami sformujeme malé bochníčky. Prikryjeme ich utierkou a opäť necháme trochu vykysnúť. Potom bochníčky poukľadáme na plech vymaštený maslom, dnom pohárika vytlačíme do nich jamku, kraje potrieme rozšľahaným vajcom a do jamky dáme trochu lekváru. Povrch posypeme maslovou posypkou (maslo posekané a vymiešané s cukrom) a pečieme v dobre vyhriatej rúre asi 15 minút. Upečené, ešte teplé posypeme nakoniec vanilínovým cukrom. **Tvarohová plnka:** Do masla zmiešaného s práškovým cukrom zamiešame žltok, postrúhanú citrónovú kôru, vanilínový cukor, pretretý tvaroh, lyžicu smotany buď mlieka, hrozienka a nakoniec ušľahaný tuhý sneh. (js)

DYZENTERIA ŚWIŃ

Dyzenteria świń jest chorobą zaraźliwą. Objawia się biegunkami, w kale wiadoczną jest krew i stąd inna nazwa „krwawa biegunka”. Chorują na nią świnie w każdym wieku, ale najwrażliwsze są w wieku 6-7 miesięcy. Choroba może wybuchnąć o każdej porze roku. Zachorowaniem na dyzenterię sprzyjają złe warunki chowu, ciasnota, brud i wilgoć, niedożywienie, lub żywienie zepsutą paszą. Zarażenie następuje przez zjadanie karmy zanieczyszczonej kałem świń chorych lub przez picie zakażonej wody. Świnie zarażają się również przez stykanie się z chorymi zwierzętami oraz z ludźmi przenoszącymi zaraźki na ubraniu. Prosięta mogą chorować wiele razy, natomiast u dorosłych świń powtórne zachorowania zdarzają się rzadko. Rozwolnienie czasem nie występuje od razu, ale może pojawić się dopiero po 20 dniach od chwili zarażenia się zwierzęcia. Początkowo temperatura ciała jest podwyższona i mogą wystąpić wymioty. Po kilku dniach temperatura opada i utrzymuje się w normie. Kał powleczonej jest śluzem, niekiedy z domieszką krwi. Prosięta tracą smak, wskutek czego zjadają nawóz czy kał. Niekiedy można u nich zauważać sklejenie się powiek oraz czerwone plamy, a później brązowe strupy na skórze. Jeżeli dyzenteria ma przebieg gwałtowny, gorączka podnosi się, zwierzę przestaje jeść i nie podnosi się. Śmierć w takim przypadku następuje w ciągu 1 – 2 dni. Gdy objawy nie występują tak wyraźnie, mówimy o przebiegu podostrym lub przelekłym. Wtedy to prosięta stopniowo chudną, są zgarbione, skórę mają bladą. Wszystko to świadczy o wyniszczeniu organizmu prowadzącym do śmierci. Świnie mogą chorować jednocześnie na dyzenterię, pomór i paratyfus. Rozpoznanie choroby w takim przypadku jest trudne, w związku z czym najlepiej zwrócić się o pomoc do lekarza. Trzeba na pewno oddzielić świnie chore od zdrowych i przeprowadzić odkażanie pomieszczeń. Środkami zapobiegającymi dyzenterii są: prawidłowe żywienie, trzymanie świń w czystych, ciepłych, suchych i przestronnych pomieszczeniach. Zwierzęta należy codziennie wypuszczać na wybiegi oraz regularnie

odkażać pomieszczenia. Wybiegi dla prosiąt w zasadzie powinny być niedostępne dla sztuk dorosłych.

PRZEKRWIENIE I OBRZEK WYMENIA KRÓW

Przekrwienie wymienia występuje szczególnie często u krów wysokomlecznych i pierwiastek w ciągu pierwszych dni po porodzie. Spowodowane ono jest zwiększym dopływem krwi do wymienia wskutek rozpoczęcia wydzielania mleka. Skóra na wymieniu jest wtedy zaczerniona, samo wymię obrzękłe a przy dojeniu w mleku pojawia się krew. Jeśli w oborze jest zimno a na podłodze mało ściółki, obrzęk może przemienić się w ropień lub może powstać zapalenie wymienia. Wymię w czasie przebiegu tego schorzenia jest powiększone, przy omacywaniu twarde, a jego skóra jest zaczerniona. Leczenie polega na poprawie warunków utrzymania i dodaniu więcej ściółki. Należy odjąć pasze treściwe i soczyste a podawać tylko pasze objętościowe (siano, słoma) i niewielką ilość wody do picia. Chorego wymienia nie należy masować ani nie wcierać weń żadnych maści. Można natomiast robić okłady z chłonnej wody i octu.

Na krótko przed porodem lub bezpośrednio po nim następuje zwykle obrzęk wymienia. Powodem, jak wyżej, jest zwiększy dopływ krwi do gruczołu. Może obrzękać zarówno jedna ćwierćtka jak i całe wymię. Strzyki nie obrzękają, ale stają się jakby krótsze, gdyż są zasłonięte przez powiększone wymię. Obrzęk może objąć również podbrzusze. Przy nacisku palcem w wymieniu tworzy się dołek, który powoli zanika. Wymię więc nie jest twarde, w przeciwieństwie do przekrwionego, lecz tzw. ciastotwate. Dojone mleko nie jest zmienione. Do czasu ustąpienia obrzęku należy krocie zmniejszyć o połowę dzienną dawkę paszy, a zwłaszcza odjąć zielonki i okopowe oraz zmniejszyć ilość wody. Wymię trzeba codziennie masować, można również wcierać maść kamforową. Konieczne jest podwiązywanie wymienia. W tym celu czystą płachtę lub worek, w których robi się otwory na strzyki, podwiązuje się na grzbicie zwierzęcia. Należy tu zwrócić baczną uwagę, gdyż obrzęk wymienia stwarza zawsze niebezpieczeństwo powikłań. Te dwie jednostki chorobowe ustawia się obok siebie, aby jak najwyraźniej widać było różnicę w postępowaniu przy obu chorobach (masowanie lub nie masowanie wymienia), tak bardzo zbliżonych do siebie objawami chorobowymi. (js)

PRAWNIK

LECZENIE W KRAJACH UNII

Jeżeli ktoś wyjedzie za granicę na wycieczkę jako turysta lub prywatnie, to we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej uzyska za darmo opiekę lekarską w niezbędnym wymiarze. Takie uprawnienia będą nam przysługiwać po przystąpieniu Polski do Unii. Ale pod warunkiem, że jesteśmy w Polsce objęci ubezpieczeniem zdrowotnym, tzn. opłacamy składkę na ubezpieczenie zdrowotne i mamy prawo do darmowego leczenia.

Gdy więc zechcemy wyjechać za granicę, to przed opuszczeniem Polski powinniśmy jednak dopełnić pewnych formalności. Musimy uzyskać z instytucji ubezpieczenia zdrowotnego formularz E-111. Natomiast po przyjeździe do kraju należącego do Unii powinniśmy z tym formularzem udać się do instytucji ubezpieczenia zdrowotnego i tam się zarejestrować. Otrzymamy wówczas legitymację. Gdy zachorujemy, będzie nas ona uprawniała do korzystania z nieodpłatnych świadczeń zdrowotnych podczas pobytu w tym kraju.

Aby leczyć się za darmo w krajach Unii, nie musimy przed wyjazdem z Polski wykupywać dodatkowego ubezpieczenia. Za granicą otrzymamy w niezbędnym zakresie nieodpłatną opiekę związaną z chorobą. Jednak bez dodatkowych usług medycznych.

UNIEWAŻNIENIE MAŁŻEŃSTWA

Małżeństwo może zostać unieważnione przez sąd okręgowy. Sprawę o unieważnienie małżeństwa ma prawo wnieść jeden z małżonków, ale tylko wtedy, gdy zachodzi bardzo poważna przyczyna, określona w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

A zatem unieważnienia można domagać się wtedy, gdy np. małżonkowie są krewnymi lub powinowatymi w linii prostej, rodzeństwem, bądź istnieje między nimi stosunek przysposobienia. Także wówczas, gdy małżeństwo zawarł mężczyzna, który nie ukończył 18 lat lub kobieta, która nie ukończyła 16 lat. Albo jeśli zawarła je kobieta, która wprawdzie ukończyła 16 lat, ale zrobiła to bez zezwolenia sądu.

Również choroba psychiczna, niedorzędzów umysłowy, ubewłasnowolnienie lub bigamia popełniona przez jednego z małżonków mogą być przyczyną unieważnienia związku. Kolejnym powodem może być również to, gdy osoba wstąpiła w związek pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony, groźby lub upojenia alkoholowego, narkotykowego itp.

KREDYT NA ZAKUP ZIEMI

Jeżeli ktoś planuje powiększenie swojego gospodarstwa rolnego, a nie ma wystarczającą ilość środków finansowych, powinien się zainteresować możliwością uzyskania „preferencyjnego kredytu na zakup gruntów rolnych”. Kredyty takie są dostępne w oddziałach różnych banków (w tym również banków spółdzielczych), które podpisały umowę z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Niewątpliwa zaletą tego typu kredytu jest jego niskie oprocentowanie, wynoszące jedynie 1,95 procent w skali całego roku. Okres spłaty może wynieść nie więcej niż piętnaście lat. Możliwa jest też dwuletnia karenca (czyli przerwa) w spłacie rat. Z kredytu można sfinansować maksymalnie osiemdziesiąt procent wartości zakupionej ziemi. Pozostałe dwadzieścia procent kupujący musi pokryć we własnym zakresie. Aby można było złożyć wniosek o „preferencyjny kredyt na zakup gruntu rolnego”, należy uzyskać pozytywną opinię Ośrodka Doradztwa Rolniczego działającego na waszym terenie.

WARTO WIEDZIEĆ ...

- Za znęcanie się nad zwierzętami grozi kara pozbawienia wolności do roku. Za znęcanie uważa się także porzucenie psa lub kota przez właściciela albo przez inną osobę, która się nimi opiekuje. Mowa tu o celowym porzuceniu, a nie o przypadku, kiedy np. pies sam ucieknie. Jeżeli więc chcemy się pozbyć zwierzęcia, oddajmy go raczej do schroniska.

- Gdy przegraliśmy sprawę w sądzie drugiej instancji, to możemy się jeszcze ubiegać o tzw. kasację, czyli rozpatrzenie sprawy w Sądzie Najwyższym. Przysługuje ona jednak nie we wszystkich sprawach. Np. nie w sprawach o alimenty, czynsz czy też dotyczących wystawienia świadectwa pracy. Przysługuje jednak w sprawach o wstrzymanie renty, emerytur i o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

(js)

HVIEZDY O NÁS

LEV (23.7.-23.8.)

V práci sa konečne dočkáš výsledkov dlhodobého úsilia a vytrvalej práce. Tvoje nervy potrebujú už trochu pokoja, skrátka dovolenku. Ak sa pre ňu rozhodneš teraz, čaká ťa neočakávané dobrodružstvo a stretnutie so zaújmavými ľuďmi. Iste sa nebudeš nudíť.

PANNA (24.8.-23.9.)

V rokovaniach s úradmi nebudeš mať šťastie. Ani doma, ani v práci si veľa pokoja a spokojnosti neužiješ. Nepokojo o zajtrajšok vyvolá často spory a konflikty. Nejasná situácia a tým aj tvoria rozladenosť iste neprispeje k optimistickejšemu pohľadu na svet.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Si unavený, ale práve teraz si nemôžeš dovoliť ani voľné dni, ani dovolenku. Situácia podniku nie je ružová, hrozí redukcia pracovníkov. Je známe, že neprítomní nemajú pravdu. Musíš vydržať, až sa situácia ujasní. Potom budeš mať dosť voľného času, aj na dovolenkú.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Smola sa to doslova lepí na päty. Ale aj také dni patria k životu. Oto príjemnejšie sa ti budú zdať pokojné dni, ktoré predsa kedysi prídu. Snaž sa ušetriť partnerovi starosti, keďže aj on iste cíti tvoje napätie. Zver sa mu s problémami. Možno spoločne nájdete riešenie.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Más plnú hlavu hlúpostí a tvoju roztržitosť vedie ku komplikáciám. Strata kľúčov od bytu je to najmenšie, čo ťa môže postihnúť. Daj si pozor na peňaženku a iné cenné papiere. Môžeš hovoriť o štastí, ak celkom nestriš hlavu, hoci sa to môže stať za veľmi milých okolností.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Nedaj sa prekvapiť nepríjemnou správou, ktorú ti škodoradostne oznamia tvoji spolupracovníci. Tvár sa, ako by si o všetkom dávno vedel a nepokladáš to za problém. Aj keď sa asi nevyhneš komplikáciám, aspoň iným počasí radosť z cudzích nepríjemností.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

V zamestnaní sa ti všetko darí, aj finančná situácia nie je zlá. Doma však máš problémy a napätie. Hádka nasleduje za hádkou, čo nie je vôbec príjemné. Ani na cestách nebude tak milo, ako obvykle. Nesmiete byť tvrdohlaví, situácia si vyžaduje ústupky z oboch strán.

RYBY (19.2.-20.3.)

Doteraz si nemusel šetriť každý halier, ale teraz si naozaj musíš dávať pozor na peniaze. Väčšie výdavky plánuj dopredu a s rozvahou, premysli si každý nákup a dávaj si pozor na peňaženku. Hrozia ti totiž väčšie výdavky a možno aj strata alebo krádež.

BARAN (21.3.-20.4.)

Spoločenský život sa prelíná s profesionálnymi problémami. Na súkromnej pôde sa často pracovné otázky ľahšie vyriešia. Keď sa zastavíte s priateľmi na pohárik, bude to pre vás príjemné osvieženie a možno aj zdroj inšpirácie v podnikaní. A doma vám všetko prejde!

BÝK (21.4.-20.5.)

Všetko sa hladko vyvíja, takže sa vám zdá, že vás nič nepríjemné nemôže stretnúť, že každý problém vyriešite a každý spor vyhráte. Je to sice milý pocit, ale pozor! Vyhnite sa akýmkoľvek dôležitým rozhodnutiam a odložte ich na neskôr. Neobanujete.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Čaká vás pekný, slubný mesiac. Všetko sa vám bude dať – v podnikaní, práci, zábave a láske, môžete si naozaj užívať. Ovšem, ale všetko s mierou. Toto štastné obdobie sa raz skončí a potom sa vám každá malíčkosť bude zdať priam na nevydržanie.

RAK (22.6.-22.7.)

Teraz potrebujete trochu priebojnosti, tvrdosti a možno aj rizika. Nedajte sa nikomu, každému odplácajte takou istou mincou. Držte sa však starých, osvedčených a spoľahlivých priateľov. V tomto mesiaci vás asi čaká šťastie v hre – kúpte si lós buď si zahrajte lotto. (jš)

NÁŠ TEST

Viete sa ovládať?

1. Dozviete sa, že vášho(u) známeho(u) podvádzia partner(ka). Ako zareagujete?

a/ To závisí od situácie – 3; b/ Nič mu (jej) nepoviem – 6; c/ Hned' mu (jej) poviem – 0.

2. Máte nepríjemný deň. Nič sa vám nedarí...

a/ Zachovám pokoj a rozvalu – 6; b/ Odreagujem sa športom – 2; c/ Vynadám ludom – 0.

3. Aké „zbrane“ používate, keď sa s niekym hádate?

a/ Iróniu a sarkazmus – 0; b/ Protivníkove slabiny – 6; c/ Pripomieniem mu jeho staré hriechy – 3.

4. Pozvali vás na večierok, ale sa cípite deprimovaný(á). Pôjdeť aj napriek tomu?

a/ Nie – 0; b/ Áno, tam sa uvoľním – 2; c/ Áno, dodržím slovo – 6.

5. Musíte spolupracovať s človekom, ktorého neznášate...

a/ Zdráham sa – 0; b/ Zachovám odstup – 3; c/ Pokúsim sa byť k nemu milý(á) – 6.

6. Po rokoch stretnete dobrého priateľa. Ako ho pozdravíte?

a/ Priateľsky a zvedavo – 3; b/ Hodím sa mu okolo krku – 0; c/ Zdvorilo a zdržalivo – 6.

7. Niekoľko si z vás robí žarty. Čo urobíte?

a/ Vyčítam mu to – 0; b/ Aj ja si z neho robím vtípy – 4; c/ Smejeme sa spolu s ním – 6.

8. Kúpili ste niekomu skvelý darček k narodeninám. Prezradíte mu to dopredu?

a/ Robím len náradžky – 6; b/ Áno, neviem sa dočkať – 0; c/ Mlčím ako hrob – 3.

HODNOTENIE

Do 15 bodov: Sebaovládanie nie je vašou silnou stránkou. Ulohe impulzívneho človeka, ktorý dáva najavo svoje city, sa cípite добре. Pritom nemyslíte na to, že svojím nepremysleným správaním môžete niekoho zraníť. Pokúste sa zlepšíť sebakontrolu uvoľňovacími cvičeniami alebo autogénnym tréningom.

16-35 bodov: Pozitívne pocity prejavujete spontánne a otvorené. Aj keď cípite smútok alebo zlosť, viete sa na verejnosti ovládnuť. Vždy vydržíte až domov a tam dáte svojim citom voľný prieschod. Chcete si zachovať pred ľuďmi dôstojnosť. Dajte si pozor, aby ste si nezvykli potláčať negatívne pocity. Môžete to spôsobiť neurózu.

35 a viac bodov: Ste chladný suverén. Všetky pocity dobre skrývate a len občas sa prezradíte. Keď sa to už stane, vaša reakcia je o to búrlivejšia. Niektorí obdivujú vašu chladnokrvnosť, iní vás považujú za bezcitného(ú). Prečo tak úzkostlivо skrývate svoju pravú tvár? Ak ukážete, čo cípite, nemusí to byť prejav slabosti. (jš)

MENO VEŠTÍ

KAMIL – živé, svižné, oslnivé a jasné meno.

Človek s týmto menom je najčastejšie tmavovlasý, ale niekedy máva aj gaštanové vlasy. Tvár mierne zaokrúhlená, čelo stredne vysoké, hladké, silne vypuklé, lícne kosti výrazne zaznačené. Má veľké tmavé oči, zriedkavo aj hnedé, dlhé obrvy a husté, zrastené oboče, dosť veľký rovný nos, široké mäsité pery a pevné zdravé zuby. Je obyčajne priemerne vysoký alebo vysoký a má silnú, v ramenach pomerne širokú postavu. Často sa ponáša na matku. V spoločnosti býva zdanivo nesmelý a váhavý, ale v každodennej živote je spravidla rezký, vrtký, bá - dá sa povedať – nepokojný duch. Niečo ho neustále ženie dopredu, vábi, príťahuje a on sa týmto vonkajším a vnútorným impulzom jednoducho poddáva. Akoby bol k tomu donútený a musel ísť za nejakým tajomným hlasom.

V škole sa učí priemerne, ale bez väčších ťažkostí končí základnú a strednú školu. Len málokedy študuje na vysokej

škole. Býva z neho znamenitý záhradník, lesník, roľník, niekedy agronóm alebo vodič.

Jeho matka býva často chorľavá, ale na druhej strane je doslova zamilovaná do svojho syna. V mladosti ho veľmi rozmaznáva, čo sa naštasticie neodráži negatívne na Kamilovej psychike. Napriek tejto veľkej starostlivosti sa Kamil cíti akýsi osamotený a opustený. Často vyhľadáva samotu. Kamil nenávidí prácu v úrade a najlepšie sa cíti na voľnom vzduchu a v prírode. Žení sa pomerne skoro s múdrou a hospodárnou ženou, ktorá vládne v domácnosti. V mladosti robí rodine občas starosti, ale po svadbe sa ukľudní, stáva sa dokonca domaseďom a dobre sa stará o deti a o rodinu. Kamilovo manželstvo je pomerne šťastné.

Poznamenajme ešte, že Kamil pochádza najčastejšie z mnohodetnej a pomerne chudobnej rodiny a je často prvým dieťaťom. Žije pomerne dlho a často má troch synov. Voči rodine je trochu uzavretý a ľuďom neveľmi dôveruje. Ked si nájdzie priateľa, je mu veľmi oddaný (jš)

- Uvidíš, drahý, že tá tá kniha zaujme. Najmä vtedy, keď vyjde najavo, že vrahom je majordómus!

- Moja žena ma klame.
- Ako to?

- Stále hovorí, že ak sa nepolepším, vyskočí z okna, a prosím, ešte stále nevyskočila ...

* * *

Jeden mládenec sa postaví pred stámkom s pohľadnicami a pýta sa predavača:

- Máte pohľadnice s textom „Mojej jedinej lásky“?

- Isteže, - odvetí predavač.

- Dobre, dajte mi, prosím, pätnásť kusov.

* * *

Po slávnostnom sobáši sa ženich obracia na mladuchu:

- A teraz sa ti, moja milá, musím priať, že mám jeden nepekný zvyk.

- Aký?

- Stáva sa, že sa bez žiadnej viditeľnej príčiny nazostím ...

- Nič si z toho nerob, miláčik. So mnou sa nikdy nebudeš hnevať bez príčiny ...

* * *

- Je vaše manželstvo šťastné?

- Pravdaže, veľmi. Už trikrát sme odkladali rozvod.

* * *

- V živote som urobil len dve chyby.

- Aké?

- Že som sa oženil.

- To je predsa len jedna chyba.

- Jedna?! Lenže ja som, prosím, recidista.

* * *

- Voľakedy si mi hovoril, že som kráľovnou tvojho srdca, a teraz mi to už nehovoríš.

- Vieš, milá, po dvadsaťročnom manželstve som sa stal republikánom.

* * *

- Kedy sa konečne naučíš tak dobre varíť ako tvoja mama?

- Až keď ty, odpovie pokojne manželka, budeš nosiť domov toľko peňazí ako otecko.

* * *

- Pán doktor, veľa som premýšľal o tom, kolko bolestí vydrží žena ...

- Záleží na tom, ako a kedy: či v nemocnici, alebo v salóne krásy, alebo v nových topánkach ...

(jš)

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívala:

- Halapatrňa – úporne bráň svoje záujmy.
- Hasič požiar – priazeň, šťastie; hasič smád – dlhý život.
- Hazardné hry – stratís jedného z blízkych priateľov.
- Hovädzí jazyk – musíš si dávať pozor na to, čo hovoríš.
- Horiaca hranica – sám si spôsobíš nenaapraviteľnú škodu.
- Hrable – úspešne vybavíš svoje záležitosti.
- Hra na lýre – budeš mať dobrú náladu.
- Hrabanie korienkov – dobré obchodovanie, veľký zisk.
- Hrozienska – pohádaš sa so susedmi.
- Hrozno, jesť biele – počítaj so ziskom; jesť červené – menšia strata; jesť zrelé hrozno – budeš zdravý a dlhší čas neochorieš; jesť nezrelé hrozno – vyhýbaj sa hádkam; trhať hrozno vo vinohrade – rozchod milencov, ale aj priateľov; dostat hrozno do daru – zoznámiš sa s dievčaťom alebo chlapcom.
- Hukot vody počúť – pred tebou neočakávaná cesta, možno aj nová známosť.
- Chatrč vidieť – dostaneš pomerne veľkú odmenu.
- Chrtá vidieť – vzchop sa, šťastie je na do-sah ruky.
- Inkvízícia – tvoja nevina bude dokázaná.
- Inžinier – tvoje posledné poznámky ti prospejú.
- Javisko, byť na ňom – usilovnou prácou dosiahneš úspech.

(jš)

BELMONDO OTCOM. Vyše 70-ročný známy francúzsky herec Jean-Paul Belmondo (na snímke), ktorý sa v decembri minulého roka oženil s 35-ročnou Nathalie Tardivelovou, očakáva v auguste t.r. narodenie svojho diefaľa. Herec, ktorý má už tri dospelé deti z prvého manželstva s tanečnicou Elodie Constantovou a peknú hŕstku vnukov, sa teda onedlho dočká ďalšieho potomka.

GUINESSOVA SVADOBNÁ KNIHA. Najviac žien, až deväťdesiat, mal kamerunský princ, ktorého vrah predbehol iba čínsky cisár Jang-Ti. Ten mal súčasne iba jednu manželku, zato k dispozícii mu bolo trisíce palácových panien. V Brazílii, Tibete a Novej Guinei zdieľa muž manželku spolu s otcom. Eskimáci zasa svoje ženy vnučujú hostom. Rekordérou v manželstvách je americká herečka Elizabeth Taylorová, ktorá stála pred oltárom osemkrát. Ako najstarší sa oženil sir Robert Mayer. Keď si bral svoju 48-ročnú manželku Jacqueline Noblesovú, mal 101 rokov. Najkratšie manželstvo má za sebou údajne miláčik žien Rudolph Valentino. Vydržalo mu jeden deň.

OKOLO JÁNA PRESTÁVAJÚ VTÁKY SPIEVAŤ. Podľa starých praností na prvý letný deň Valent žení vtáčence, Matej im robí pŕšalky a Ján im ich berie. Podľa pracovníka výskumnej stanice Ústavu ekológie lesa SAV v Starých Horách Miroslava Sanigu sú tieto tvrdenia naozaj pravdivé, pretože už vo februári sa niektoré druhy na Slovensku zimujúcich vtákov rozospievajú naplno. Ich džavot neutícha až do tretej dekády júna, teda Ján im naozaj „berie pŕšalky“. Najintenzívnejší je vtáčí spev v máji. S nástupom júna akoby okrídlený spevácky zbor začína mlknut.

NOVÁ LÁSKA PRINCA WILLIAMA?

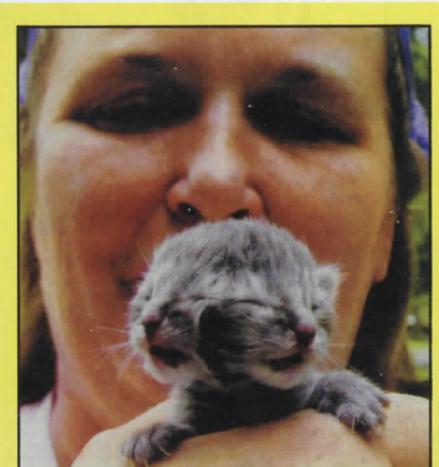
Popri štúdiu umenia a zemepisu na elitnej vysokej škole v St. Andrews sa princ William (na snímke) zaobrá aj svojou spolužiačkou, prfležitostnou modelkou Bryony Danielsovou. Nespája ich len rovnaký vek, dvadsať jeden rokov, ale aj vzájomná príľahlivosť. Princ sa údajne do dlhovlásky zamíľoval pri módnej charitatívnej prehliadke v luxusnom hoteli Bay Hotel. Poznajú sa už tri roky, zblížili sa vrah v poslednom čase. - Majú sa od začiatku radi, obaja sú veľmi hanliví, a tak to bolo dlho iba priateľstvo. Teraz sa Will a Bryony ukazujú ako pári, - tvrdí ich kamarát. Nádejná nevesta by mala byť priateľná aj pre kráľovskú rodinu, je dcérou bohatého majiteľa nehnuteľností Davida Danielsa zo Sudbury v Suffolku. Reakcia Buckinghamského paláca: - Princ William spomínane dievča pozná, tak ako pozná aj iné dievčatá zo St. Andrews. O vzťahu nič nevieme ... Jedno je isté, princ William túži po normálnom živote, do ktorého patrí aj láska.

- Spôsobuje to najmä starostlivosť o potomstvo, keď samčekovia zháňajú potravu a na dlhé vyspevovanie im vela času nezostáva. To, že okolo Jána prestávajú spievajú úplne, súvisí aj s výmenou peria. Tento proces je energeticky veľmi náročný a vtáctvo vyčerpáva. Výmena peria potrvá do septembra, keď sa operencie opäť rozospievajú. Jesenné nôtenie však už nedosiahne intenzitu jarného a pozorný poslucháč v ňom zacíti istú nostalgiu aj clivotu za končiacim sa letom. Počas jánskej noci však možno v nižších polohách počuť spev slávika, ale aj charakteristické volanie chrapkáča polného a prepelice poľnej.

- **SLABŠÍM POHLAVÍM SÚ MUŽI.** Hoci sa to javí ako paradox, odborníci urologickej kliniky univerzity v Kolíne nad Rýnom skúmaním dospeli k záveru, že muži sú slabším pohlavím ako ženy. Podľa výsledkov výskumu je priemerná dĺžka života žien vo všetkých priesmyselne vyspelých štátach približne o sedem rokov vyššia ako u mužov. Srdcovo-cievne ochorenia, rakovina a choroby dýchacích ciest vedú u mužského pohlavia viac ako dvakrát častejšie k úmrtiu v porovnaní s jeho nejnejším náprotivkom, čo majú na svedomí kultúrne a spoločenské okolnosti, ako aj dedičná di-spozícia, hormóny a rizikové správanie. Úloha manžela, otca a profesionálne zaľaženie spôsobujú stres, ktorého prekonávanie sa spája so zdravotnými problémami. Naopak, zdraviu žien osozia záťaž v zamestnaní a rodine. Aj pri výmene úloh zostávajú ženy duševne i telesne vitálne a

znižuje sa u nich riziko vzniku zhubných nádorov a infarktov. Positívny vplyv na zdravie majú aj dobré priateľstvá medzi ľuďmi. Medzi mužmi sa však vytvárajú vzťahy založené skôr na spoločných záujmoch ako na citoch. Okrem toho muži všeobecne málo dbajú o svoje zdravie, stravujú sa menej zdravo a lekára vyhľadajú, až keď choroba pokročila.

ZÁZRAK S DVOMA HLAVAMI. Toto jednodňové mačiatko (na snímke) z americkej Pensylvánie je zázrakom prírody. Vyzerá skôr ako oživený výjav z gréckej mytológie. Neuveriteľné je, že mačička so štyrmi očami, dvoma nosmi, papučkami a ušami je úplne zdravá a podľa veterinárov má veľmi dobrú šancu dožiť sa dospelosti.

ODDIALIME STAROBU? Po prvý raz sa podarilo identifikovať spoločnú genetickú mutáciu u ľudí starších ako sto rokov. V budúcnosti by to mohlo zásadne prispieť k spomalejmu starnutiu. Vedci zistili, že pravdepodobnosť výskytu totožnej mutácie v mitochondriálnej DNA je u storočných jedincov pätkrát väčšia ako u ostatnej populácie. Mitochondrie sú fazuľovité útvary v cytoplazme buniek, ktoré zodpovedajú za produkciu bunejnej energie a dedia sa vždy len po matke. Majú tiež svoj genetický materiál nazývaný mitochondrialná DNA. Jej mutácia postihuje orgány najcitlivejšie na presné dodávky energie - teda centrálny nervový systém, srdce, svaly, obličky a žlazy s vnútornou sekréciou. Profesor molekulárnej biológie Giuseppe Attardi pripravil možnosť, že táto klúčová mutácia môže urýchliť reprodukciu mitochondrialnej DNA, čo znamená, že môže urýchliť nahradzovanie poškodených molekúl. (pk)

1. cenu – horský bicykel, preberá V. Šurmová z Krempách ...

... a Michał Labuda z Harkabuza

I. Dluhá z Krempách vyhrala kolobežku

Odmiené A. Kapuščáková a K. Święteková z Podsklia so svojou triedou

Z ODOVZDÁVANIA ODMIEN V SÚŤAŽI ŽIVOTA

Foto: P. Kollárik a A. Klukošovská

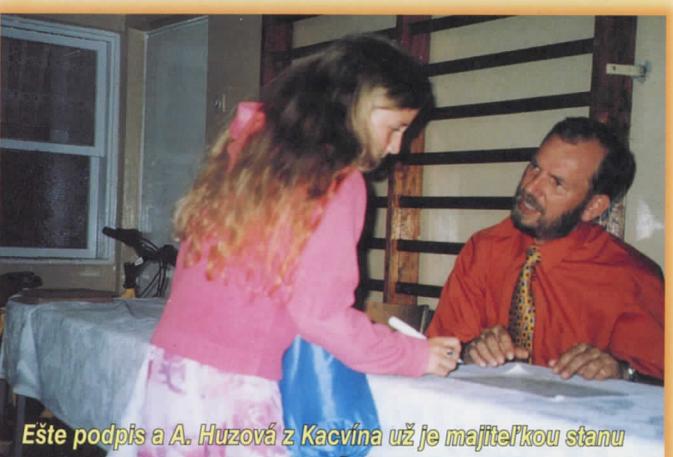
Výherkyne S. Zboreková a K. Rapáčová zo ZŠ v Harkabuze

D. Wněková z Krempách vyhrala pontón

M. Smolarek z Podvíka preberá skateboard od red. Života

Ešte podpis a A. Huzová z Kacvina už je majiteľkou stanu

Prielom Bielej v Novej Belej. Foto: A. Klukošovská

DRUKARNA

Towarzystwa Słowaków w Polsce

Zrealizujemy Twoje Pomyśły i ...
nie zapłacisz wiele.

31-150 Kraków
ul. św. Filipa 7
tel. (0-12) 632 66 04
tel./fax (0-12) 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Oferujemy:
jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2,
skład komputerowy,
kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie, wydawnictwa i inne

WYDAWNICTWO

TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE
poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, Słowacy w Polsce cz.III, (rocznik), Kraków 1995 ..	10,00 zł
Almanach, Słowacy w Polsce cz.VI, (rocznik), Kraków 1999 ..	10,00 zł
Almanach, Słowacy w Polsce cz.VII, (rocznik), Kraków 2000 ..	10,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, Słowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994 ..	8,00 zł
Zbigniew Tobjański, Czesi w Polsce, Kraków 1994 ..	10,00 zł
J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996 ..	10,00 zł
H. Homza, St. A. Sroka, Štúdie z dejín stredovekého Spiša, Kraków 1998 ..	11,00 zł
Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998 ..	12,00 zł
Vlastimil Kovalčík, Klucz Światła wybór poezji, Kraków 1998 ..	13,00 zł
Pavol Országh Hviezdoslav, Deti Prometeusa, Kraków 1999 ..	20,00 zł
Miasta i Miejsca, Mestá a Mesta, Kraków 2001,	
II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
Antologia współczesnej poezji słowackiej, Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
Julian Kwiek, Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957, Kraków 2002 ..	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27 NIP: 676-01-12-788
e-mail: zg@tsp.org.pl

nr konta: Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100